לילדים

שלום ילדים

לפני שבועות אחדים, לרגלי המושבה כנרת שלחוף ים כנרת, נשאו אותי רגלי אל חצר גדולה מקפת חומה מתפוררת, ששער ברזל חלוד ומתנודד אינו סוגר עליה. בתי אבן עזובים וסדוקים בצל זקלים בני עשרות שנים, גגות רעפים עתיקים, מרצפות מסגננות עקורות, קורות גג סבוכות - ושקט, שקט שכמוהו יכול להיות רק על שפת הכנרת. שקט מלא סערות.

בחצר הזאת נוסדה ההתיישבות העובדת בארץ ישראל ונולדו מוסדותיה. מחסן קטן בקצה החצר היה ראשיתו של המשביר המרכזי. כאן נולדה דגניה, ומכאן יצאו בוני נהלל. כאן עבדה רחל המשוררת, וכאן חי אהרן דוד גורדון. לא אוסיף עוד שמות, כי בעצם זה היה לב־לבה של ארץ ישראל העובדת, וכמעט כל השמות המפוארים את בית היוצר של תנועת העבודה חיו כאן, שרו, עבדו, רבו ורעבו ללחם, ובעקר חלמו על תקומת עם ישראל בארץ ישראל. כאן, בחצר הזאת החרבה, השוממה.

לפני שנים אחדות בקרתי בחצר מפרסמת מאד בארצות הברית, מקום עליה לרגל מכל רחבי המדינה, בה נערך אחד מקרבות מלחמת העצמאות הנוראה שלהם לפני מאתים שנה. קרב עקב מדם, הנושא זכרונות קשים של מלחמת אזרחים. ובכל זאת, את החצר הזאת שמרו ושחזרו, וכל המבקר שם צופה רסרטים המתארים את התקופה ואת הרוח שפעמה באנשים אז. כל זה נעשה כדי לשמר לא רק את זכר החלוצים ההם, כי אם את החזון, כי חזון יש להעביר לדורות הבאים; חיים בלי חזון הם בעיני חיים חסרי תוחלת.

עמדתי בחצר כנרת והתביישתי. באים בטענות אל הנער שלנו שהוא מפנק, הורס ואינו מוכן לתת, שיש לו "ראש קטן". ואיך יהיה אחר, אם לא השכלנו לשמר ולהעביר אליו את החזון, ואנחנו מניחים לעבר הקרוב שלנו להתפורר ולהעלם נגד עינינו?

אני משערת שסבת ההזנחה איננה חסר הבנה ואי רצון להפך את חצר כנרת למוזיאון המעביר חזון, ערכים וכבוד לעבר, כי אם מחלקת בין רשויות על חלקת סמכיות וכבודים של שררה, שאין להם ולא כלום עם כבוד אמתי.

על אלה אמרה רחל המשוררת, שאהבה כל כך את החצר הזאת: במאמץ עקשני מאחד ועד, נגל את האבן מפי הבאר.

הלואי!

שלכם,

בינה אלפק

טיול של סתו

מאת עדולה

שלשה אוזים יוצאים לטיול –
שלשה אוזים שברחו מן הלול.

הלכו והלכו והלכו חצי יום בערך,
אך לא שכחו את הדרך.

שלשה אוזים עיפים מטיול,
שלשה אוזים רוצים אל הלול.

בין עשב לעשב, בשמש של סתו.
שלשה אוזים חוזרים למושב.

אורח

מאת עדנה אפק

אתמול בחצות הלילה בקר אצלי אורח,
היה זה האדון החור, מר ירח.
שאל: "הכל בסדר?" הביט בי בשתיקה,
וכשחיכתי – ונתן לי נשיקה.

הפסנתר של מיכל

מאת רחל שפיר

בתוך הפסנתר של מיכל,
יושבת צפור קטנה;
היא רוצה לצאת אל האור,
לקפץ ולצייץ מנגינה.

בתוך הפסנתר של מיכל,
נסיכה בשמלה לבנה;
צעיפים ארכים לכתפיה,
ועל כל רגל נעל קטנה;
לרקד היא רוצה, מסכנה...

אך אם מיכל לא
תפתח המכסה
ולא תקיש במנענעים –
הצפור והנסיכה הלבנה
ישארו בפנים.

כל־בו שלום

ת"א: מגדל שלום רח' הרצל 1
★**חיפה:** מרכז פנורמה מרכז הכרמל

מסיבת סוף השנה
מתחילה בכל־בו שלום

21-31.12.85

יריד המשקאות
להשתכר עד אובדן החושים

20 — 40% הנחה על מבחר ענק של משקאות חריפים, לדוגמא:

25% הנחה על קוניאק "רמי מרטין", ויסקי "שיבס ריגל", "ג'וני ווקר", ויסקי "בלנטיין" במקום 31,000 ש' רק **25,900 ש'**
ג'ין "גורדון" במקום 41,000 ש' רק **29,500 ש'**

אייריש קרים "אמטס" במקום 30,000 ש' רק **21,500 ש'**
ורמוט "צ'ינזנו" במקום 15,990 ש' רק **9,500 ש'**
פנטזיה לבן במקום 3,006 ש' רק **2,200 ש'**

שמלות ערב
לנשים היפות...

20% הנחה על שמלת ערב אפנתית ועשירה עם פאייטים "גוטקס".

50% הנחה על אוברול אלגנטי "מיס לגוטי"

20% הנחה על כל יתר הדגמים ומקסים מיט

חדש בכל־בו — רפי יעקובסון
לרגל הפתיחה **50%** הנחה על מספר דגמים
לדוגמא במקום 240,000 ש' רק **120,000 ש'**

נעליים
לרקוד עם נעלי כל־בו שלום...
המבחר הגדול ביותר בארץ במחירים הנמוכים ביותר
20% הנחה על כל הנעליים האלגנטיות

אפנה צעירה
מערכת חגיגית לערב
הטוניקה במקום 77,600 ש' רק **69,800 ש'**
המכנס במקום 44,850 ש' רק **39,990 ש'**

אפנת גברים
מבחר גדול של חליפות ערב ובלייזרים לגברים
על כל חליפה שי חינם בקבוק שמפניה
30% הנחה על מבחר חולצות אלגנטיות לערב.
20% על כל העניבות והחגורות

תמרוקים
להיות יפה...
על כל קנית בושם של רבלון FORMULA II יוענק שי: ליפסטיק
20% הנחה על או דה טואלט "קריציה" — לאשה ולגבר
20% הנחה על או דה טואלט "טמנרי" לאשה:
20% הנחה על או דה טואלט "בוגרטי" לגבר.

אלקטרוניקה בידורית
מוזי כל־בו שלום...
רדיו טייפ דבל קסט CROWN במקום 329,000 ש' רק **275,000 ש'**
רדיו טייפ סטריאו + רמקול מתפרק במקום PHILIPS דגם 8248 במקום 492,000 ש' רק **399,000 ש'**
ווקמן CROWN CSS5 רק **75,000 ש'**
מערכת סטריאו 250 רק **1,457,500 ש'**

דיסכל־בו שלום...
התקליט הלהיט עם השמות הגדולים "HITS 3" רק **15,800 ש'**

בקבוק שמפניה חינם במרכז המעדנים והסלטים!
בכל קניה מרוכזת של מעדנים וסלטים בסכום של 100,000 ש' ומעלה יוענק בקבוק שמפניה חינם!

✱ רק למוצרי האפנה

עד גמר המלאי. המחירים כוללים מ.ע.מ, שעת חניה חינם לקונים ב־50,000 ש'. שעתיים חינם לקונים ב־70,000 ש'

רשת שטיחי ראובן ממשיכים להפתיע

13 תשלומים שוים!*

כל הכסף חזרה!

אפשר לבטל את העיסקה: אם בתוך 7 ימים מיום הקניה תמצא שטיח זהה במחיר זול יותר, תקבל את כספך בחזרה.

*ברשת שטיחי ראובן מבחר שטיחים יפהפיים, אוריינטליים, מודרניים ושטיחים מקיר לקיר ב־13 תשלומים צמודי דולר**

פתוח במוצ"ש 18.00-23.00

מתנה
לשבוע ימים בלבד
על כל קניה מעל $19 לחודש:
שטיח מתנה בגודל 1.25×2.00

שטיח מודרני אריגה בדוגמת אומגה 1.50×2.00 (30,120 ש') **כ־$20** לחודש

שטיח אריגה אוריינטלי בגודל 1.50×2.00 (40,350 ש') **כ־$27** לחודש

מבצע
מבצע הפתעה לחדרי ילדים:
שטיח צפוף עם גב יוטה
ב־7 צבעים מרהיבים
ב־3 תשלומים שקליים
שווים 43,000 ש' לחודש

שטיח אריגה בדוגמה קוביסטית בגודל 1.20×1.80 (28,500 ש') **כ־$19** לחודש

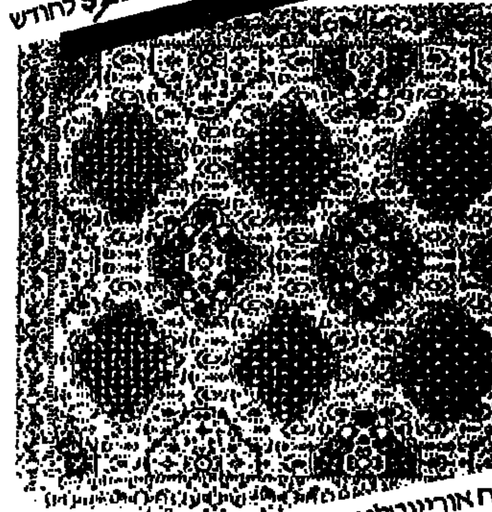

שטיח אוריינטלי אריגה סופר צפוף בגודל 1.70×2.40 (53,800 ש') **כ־$36** לחודש

**כל המחירים כוללים מ.ע.מ וריבית שנתית 17%.

רשת שטיחי ראובן

בית שטיחי ראובן מחסן שווק ארצי קרית אריה, פתח תקוה רח. שנקר 11 פינת רח' העמל 2
תל־אביב העליה 11 **ירושלים** "שטיחי סומך" רח' יפו 44 **ראשון לציון** הרצל

גם עובדי התעשיה האווירית והצבאית מעדיפים את "כתר פלסטיק"

בין האפשרויות השונות לבחירת של עובדי התעשיה האווירית והצבאית, הוצעה לאחרונה גם מערכת ריהוט לשעות הפנאי של "כתר פלסטיק".
הרעיון התקבל בהתלהבות רבה על ידי העובדים.
"כנראה כי "זה בדיוק מה שהיה חסר להם בבית..."
מסתבר כי מערכת ריהוט לשעות הפנאי ראויה ומבוקשת ביותר על ידי רבים שמשום מה אינם מוציאים את כוונת הרכישה אל הפועל...

בדיוק מה שהיה חסר בבית...

כמה פעמים כבר נתקלנו בחסרונו של כסא... או שולחן נוסף... הרהיטים של "כתר פלסטיק" בעיצובם המלוכד מאפשרים אחסון הגיוני ביותר. הם פשוט עולים זה על גבי זה אפילו מבלי לתפוס יותר מדי מקום. באו אורחים הביתה מהר? אין בעיה, "כתר פלסטיק" בתמונה. יום של שמש במרפסת? הרהיטים של כתר פלסטיק יוצאים מהר. מנגינה לילדים? יוצאים לפיקניק? עוברים לשכנים? ליל חורף קר ואפוף? הרהיטים של "כתר פלסטיק" תמיד עונים לכל בעיה. קלים, ניידים, מתנקים בקלות, יפים ונוחים. עכשיו בתוספת הריהוט החדש והיפה הקיץ של כתר פלסטיק גם חמים ומזמינים בערב חורפי וסגרירי...
כשמביטים מסביב וחושבים על כך לרגע, הם בדיוק מה שהיה חסר בבית; או למה לחכות לקיץ כשהם כל כך עוזרים בחורף, ומשרים נוח במיוחד עכשיו.

גם בחורף... מסתבר כי עתה נוסף לכסאות הנוחים של "כתרי" גם ריפוד יפהפה במבחר בדים וצבעים. כך הופכים הרהיטים הנוחים של הקיץ נוחים ומתאימים לשימוש גם בחורף.

אין עוד חומר כמו הפלסטיק שכל כך מתאים לריהוט מכל הבחינות: עיצוב, עמידות בתנאים קשים, אורך חיים, אחסון, טלטול ושמירה על נקיון. הרהיטים של "כתר פלסטיק" משלבים את כל התכונות ובצורה מושלמת.

איחסון קל ונוח

לתפוס שלווה

שלבים רבים עברה תעשיית הריהוט לשעות הפנאי, עד שהגיעה לתוצאה הנוכחית – ריהוט על טהרת הפלסטיק. מפעלי "כתר פלסטיק", המובילים במגוון מוצרי הפלסטיק בישראל, פינקו את הצרכן הישראלי במוצרים שימושיים ויפים לבית, למשרד וגם לפיקניק. כעת מציגים ב"כתר" את הקו החדש – ריהוט לשעות הפנאי.

מאת ג. יפית

בשנים האחרונות "נתגלו מחדש" המרפסת, הגינה והגג. והם הפכו להיות מן המקומות האהובים והמטופחים בבית המודרני.
האדם העסוק של שנות ה־80 חיפש אז תחושת הרגיעה והשלווה בשעות הפנאי שלו. הוא מצא אותם בחיק הטבע או בביתו ממש: במרפסת, בגינה, או על הגג.
תעשיה שלמה נולדה והתפתחה במגמה לשרת ולהעשיר את אפשרויות הניצול וההנאה של הדיירים. גינות מקסימות החלו "פורחות באויר", למעלה למעלה מעל ראשינו, סוככים מקסימים בעיצוב וצבע נראו יותר ויותר, אולם הדגש הגדול ביותר ניתן לרהיטים. מערכות שלמות של ריהוט לשעות הפנאי, המשתלב הן בצבעה הירוק של הצמחיה והן במרפסת הבית או בפינת האוכל.
גילגולים שונים ומעניינים עברו הרהיטים לשעות הפנאי עד שהגיעו להישגים של היום. בתחילה היו אלה רהיטי ברזל ולאחר מכן רהיטי אלומיניום שונים. אולם חסרונות למכביר הפכו את כל אותם הרהיטים, ל"מיר־שנים" כאלו ש"הוצאו מן המחוור"... בדרך כלל היו פגיעים הרהיטים לכלאי מואץ כתוצאה מתנאי האקלים, אחרים "הצטיינו" בחוסר נוחיותם ובזוויות ופינות חדות, חלודות ומסורבלות. התעשיה העולמית אשר שקדה למצוא פתרונות הולמים לשביעות רצון הצרכנים, למוה היטב את הצרכים. התוצאה: ריהוט העשוי על טהרת הפלסטיק.
הסנוניות הראשונות של ריהוט הפלסטיק נראו מפוארות ויקרות לצרכן הממוצע, ואמנם כמותם יכולנו לפגוש רק בחצרות הוילות המהודרות או על גגות הבתים.
אולם ההתקדמות הגדולה והמשמעותית ביותר נעשתה על ידי חברת "כתר פלסטיק" שהחלה בייצור קו מושלם של ריהוט לשעות הפנאי.
"כתר פלסטיק" עשו זאת שוב. לאחר בדיקות שוק מעמיקות בארץ ובעולם, הפיקה מחלקת המחקר והפיתוח של "כתר" את מערכות הריהוט המושלמות לשעות הפנאי.
מפעלי "כתר" פינקו את הצרכן הישראלי במגוון מוצרים כמעט לכל שימוש. אין כמעט בית בישראל בו לא תמצא את מוצרי כתר בין אם במוצרי הפלסטיק לבניה (צנורות אינסטלציה כן: גם זה של כתר!) דרך ה"ארגנית" וה"מזנונית" שהפכו רהיטי חובה בבתים רבים וכן אביזרי האמבטיה, המראות מושבי האסלות ומה לא?!
הצרכן הישראלי הוא כמובן הנהנה הראשון ממוצרי "כתר" המיועדים רובם לייצוא ומשווקים בהצלחה רבה לארצות רבות בעולם, כגון: ארה"ב, גרמניה, אנגליה, איטליה ועוד. נראה כי בתחרות בינלאומית מנצחים תמיד העיצוב והאיכות. נמסר לנו כי בימים אלו ממש עושות אלפי מערכות של ריהוט לשעות הפנאי, מבית היוצר של "כתר פלסטיק" את דרכן לאיטליה...
כחברה העוסקת בתיכנון, בייצור ובשיווק, דואגת "כתר פלסטיק" להתעדכן תדיר בתחום החידושים בעולם ואף לצעוד צעד אחד קדימה.
הפעם השקיעה מחלקת המחקר והפיתוח מאמץ מיוחד בעיצוב הרהיטים לשעות הפנאי. התוצאה, הצלחה אדירה של הקו החדש.
בעיצוב הכסאות למשל, סייע המרכז לעיצוב ממוחשב שהוקם ע"י "כתר פלסטיק" בירושלים, התוצאה: נמצאה הגירסא האופטימלית המאפשרת לקבל את המוצר המושלם ביציקה אחת! כורסה יציבה, המתאימה בדיוק למבנה הפיזיולוגי של הגוף, הכסא כל כך הגיוני עד כי אפשר לחוש בעת הישיבה, בעצמת החשיבה שהושקעה בו. עומקו אידיאלי לכל צורת ישיבה. משענת הכסא הורחבה והרדיוסים הפינתיים הוגדלו. לכסא, אין פינות וזויות חדות. משענות הידיים ממוקמות היטב, חופש הישיבה והפניה לצדדים נוחים במיוחד.
השולחנות התואמים בדיוק במבנה ובצבע תוכננו לגובה אופטימלי, המתאים היטב לכסאות. גם ילדים מצאו כי הישיבה נוחה במיוחד והגובה מתאים להם. (כסא של "כתר פלסטיק" סובל בחיוך גם רגליים של ילדים...)
ריהוט הפנאי של "כתר פלסטיק" מצטיין ברב־שימושיותו. מערכות ישיבה ופינות אוכל המשרתות ברווחה מספר רב של סועדים, פינות אוכל למטבח, רהיטים לפיקניק למרפסת או לגג ומערכות ריהוט שונות נוספות.
תוספת פשוטה וחכמה עושה את רהיטי שעות הפנאי של הקיץ למצרך מבוקש מאד

את מוצרי "כתר פלסטיק" לשעות הפנאי, ניתן יהיה לרכוש ברשת חנויות המשביר לצרכן, המשביר המרכזי, כלבו שלום, שקם, חנויות המשקם וחנויות הרהיטים המובחרות.

מערכת ריהוט מושלמת לגינה לגג ולפיקניק

"כתר פלסטיק" – בשוק המוסדי

מסעדות רבות גילו את רהיטי "כתר פלסטיק" לאחרונה. כל אותן תכונות העושות את הרהיטים לטובים, נוחים, ועמידים לבית הפרטי, מקבלות משנה חשיבות בשימוש המוסדי. איסוף השולחנות והכסאות קל ומהיר בשל משקלם הנמוך. איחסון הכסאות לגובה הוא יתרון עצום בשטח מצומצם. מסתבר כי ב־1.8 מ"ר ניתן לאחסן 70 (!) כסאות. עמידותם של הרהיטים בתנאי מזג אויר קשים מבטיחה הגנה על ההשקעה בריהוט והמחיר הנוח עוד תורם להשקעה המוצלחת. הטיפול השוטף בפלסטיק הנו קל ויעיל ביותר ואורחי המסעדות נהנים תמיד מנקיון והסבה נוחה ביותר.
פרטים נוספים תוכלו לקבל בטל' 03-830281 (מח' מכירות השוק המוסדי).

פינת אוכל מקיפה, מתאים גם למרפסת

הזמן הגדול לקנות: יש הזדמנות כזאת רק פעם בשנה

חיסול מלאי 85' ועודפי יצור

השנה נגמרת וב"רים" נותרו מספר הזדמנויות ממלאי 85 ומעודפי ייצור, באיכות ובמחיר שרק תשלובת הריהוט הגדולה בישראל יכולה להציע לך. לבחירתך בתנאי מבצע: סלונים, חדרי ילדים, ארונות קיר, חדרי שינה, מטבחים ומזרונים.
ב"רים" אותה הקבלה יותר. וזה אומר: 5 טונות אחריות, יעוץ ותכנון חינם. נצל את מבצע סוף השנה ב"רים". המלאי מוגבל!

סלונים

את הסלון החדש שלך תמצא ב"רים". ל"רים" מבחר סלונים בעיצוב קלאסי בבדי ריפוד מרהיבים. במבצע סוף השנה יש לך הזדמנות לקנות את כל דגמי "רים".
על בדי ריפוד מדגמי 85' היוצאים מקולקציית 85'
19% הנחה
סלון "מילנו" כולל: ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא במקום 1,231,770.- ש'
רק 997,734.- ש'
סלון "פלמה" הכולל ספה תלת-מושבית, דו-מושבית וכורסא במקום 1,451,294.- ש'
רק 1,175,548.- ש'
"ישרונה" - ספה הנהפכת בן רגע למיטה
רק 381,147.- ש'

ארונות קיר

תפוס טרמפ על ההזמנה האמריקאית
ותקבל **15% הנחה**
על מבחר ארונות קיר: סדרות הייצור הגדולות מאפשרות לנו להוזיל את מחירי הארונות ב-15%. המבחר הגדול ביותר בארץ נמצא ב"רים". יצוא רהיטי "רים" לארה"ב (בתי הכל-בו הגדולים "בלומינגדיילס" "מייסיס" ואחרים) כ-10 מיליון דולר.

עכשיו במבצע
ארון לונדון קולוניאלי חום כהה המחיר לגודל 1.56×2.42 מ' 4 דלתות במקום 686,010.- ש'
רק 583,109.- ש'
ארון לונדון עמודים, רחב ומרהיב עין. המחיר לגודל 1.94×2.42 מ' 5 דלתות במקום 799,821.- ש'
רק 678,998.- ש'
ארון פולדינג קולוניאלי אטום לאבק, עדין ואלגנטי עם שפע מקום לבגדים. המחיר לגודל 1.94×2.42 מ' 4 דלתות במקום 792,724.- ש'
רק 673,815.- ש'
(תוספת מחיר לגוון לבן).

ארונות קיר לפי מידה 15% הנחה.

חדרי הילדים החדשים

צבעים שילדים אוהבים בחדרי הילדים החדשים של "רים".
15% הנחה במבצע סוף השנה.

חדר הילדים מהווה עבור הילד את הסלון, חדר העבודה וחדר השינה. טובי המעצבים לקחו חלק בעיצוב הרהיטים כדי שיהיו פונקציונאליים ויפים יותר מכל חדר ילדים אחר. עיקר הדגש מושם בעולם של הצבעים. לאחר מחקרים ממושכים מציע "רים" חדרי ילדים בצבעי אדום, כחול, ורוד, צהוב, לבן ואפור.

מיטות ושידות

נותרו 85 מיטות בלבד מעודפי יצור

"רים" מציעה לך חדרי שינה בעיצובים כפריים, מודרניים וקלאסיים. במבצע סוף השנה,
50% הנחה
על מיטות וונקו מעודפי ייצור בעיצוב כפרי מיוחד.
המחיר למיטה במקום 417,014.- ש'
רק 218,507.- ש'
המחיר לטואלט עם 4 מגירות במקום 367,904.- ש'
רק 183,952.- ש'
המחיר לטואלט עם 6 מגירות במקום 551,856.- ש'
רק 275,928.- ש'

פינות אוכל

15% הנחה
כמות מוגבלת. דגם "ארלינגטון" בסגנון אנגלי שולחן + 4 כסאות במקום 1,442,147 ש'
רק 1,225,525 ש'

מטבחים

ההקפאה תפסה אותנו במטבח ב-40% פחות מהמחיר הריאלי.

במבצע סוף השנה,
10% הנחה
נוספת על מטבח "פרובנס", מטבח כפרי קלאסי בציפוי פורניר אלון במטבח שכבש הרבה לבבות בישראל.
6% הנחה
נוספת על מטבח רוסטיקנה. המטבח המסוגנן של "רים" בשילוב של פורניר אלון עם חזיתות וידיות מעץ אלון. רוסטיקה - הלהיט של המטבחים.
10% הנחה
נוספת על מטבח "דורבי" המטבח החכם של "רים". מצופה בפורניר אלון עדין וחמים בעל מגוון החומרים

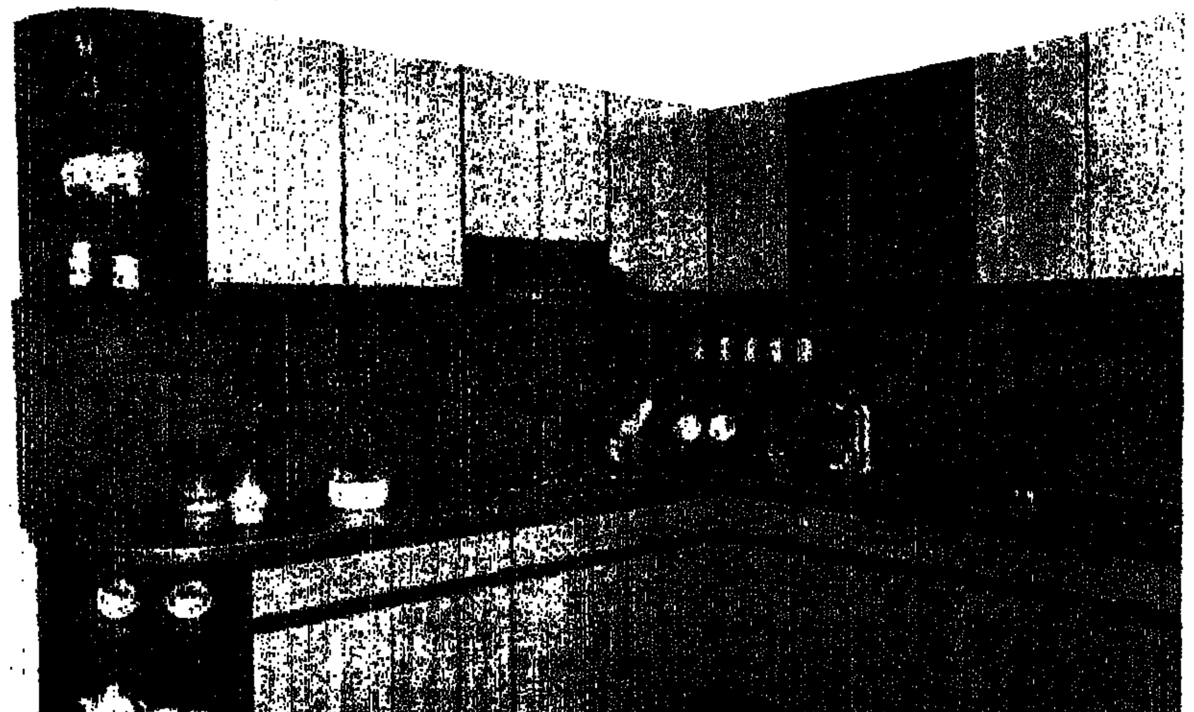

מזרונים

פרדייז חדש
מבצע טרייד אין נמשך
קח 108,000 ש' תמורת המזרון הישן ותקבל פרדייז חדש (דגם יוקרה) הובלה חינם.
פרדייז חדש
המזרון מס' 1 בישראל
ניתן להשיג "סילי" - המזרון הנמכר ביותר בעולם. "מפי בריאותי" - המזרון עם המרכז הבריאותי והדופן התומכת.

המחירים במזומן כוללים מע"מ. ההרכבה לא כוללים הובלה.
אפשרות עד 6 תשלומים שקליים שווים.

רים
המשלבת הריהוט הגדולה בישראל

חנויות רים: לרים 55 חנויות בכל הארץ אחת מהן קרובה ודאי לביתך!

עוברים לצפון החדש של תל-אביב

מצפון לתוכנית לי של תל-אביב, מדרום לקאונטרי-קלוב, דרומית לקרית החינוך, ממערב לכביש חיפה וממזרח לים (מרחק הליכה). כאן מתוכננת אזורי חן - שכונת מגורים אקסלוסיבית. השכונה מוקפת בכביש טבעת - ולתוך השכונה יוכל להיכנס רק רכב דיירים לחניה. 16 מבני איכות מוקפים בפארק עירוני ושטחי ירק. בין 8 ל-13 קומות בבניין. לכל בניין דרך גישה פנימית מרוצפת באבנים משתלבות ("ריצוף הולנדי"), בכל חצר שבילי גרנוליט, תאורה, ריהוט גן, ספסלי ישיבה, צמחיה משולבת בשטחי דשא, ומגרשי משחקים לילדים. באזורי חן מרכז מסחרי מודרני, קאונטרי קלאב (עם בריכת שחיה) מיוחד לדיירי השכונה בלבד וגן ילדים מרווח. מה אשתך אומרת? חכה, תראה לה את הקטע הבא.

הסטנדרט של הצפון החדש הוא "EXTRA" במקומות אחרים

במילים אחרות: מה שאנחנו נותנים לך ללא תוספת מחיר אתה לא מקבל בכל מקום גם בתשלום.

הקירות החיצוניים מצופים פסיפס ועשויים מאיטונג — להגברת בידוד, להגנה בפני חום וקור ולחסכון בהוצאות אנרגיה. בכל קומה 4 דירות בנות 5-14 חדרים, 126-153 מ"ר ודירות גג מיוחדות.

לכל זוג בניינים לובי כניסה מהודר מרוצף בשיש ומצופה שיש עד לתקרה. הלובי מתפרש על שטח ענק של כ-150 מ"ר, כולל פינות ישיבה אינטימיות, צמחיה מטופחת מסביב, מראות וריהוט ופוארים המקנים לו צביון ייחודי ביותר. לכל דירה חניה צמודה. לכל כניסה שתי מעליות (גם לבניינים של 8 קומות!) — עם גנרטור חשמלי להפעלה אוטומטית של המעליות במקרה של הפסקת חשמל.

תכנון הדירות משלב בתוכו מרפסות פתוחות, בהן תוכל לשבת ולהנות מהבריזה הים-תיכונית. לכל סלון אדנית פרחים בנויה עם ניקוז (פרחים לפי טעמך האישי).

דלת כניסה מוגנת מפלדה. דלתות הפנים של הדירה — עם ציפוי פורמאיקה או פי.וי.סי.

ארונות מטבח בסטנדרט מעולה עם דלתות פנל מצופות פורמאיקה. בכל דירה 2 חדרי רחצה ויחידת שרותים נפרדת. קרמיקה בקירות וברצפות השרותים לפי בחירה חופשית. כלים סניטריים צבעוניים. ארון תחתון בשרותי הורים עם קערה אובלית.

מערכת האינסטלציה בבנין כוללת צנרת נחושת למים חמים וקרים.

אספקת מים חמים ע"י מערכת סולרית עם דודים של 150 ליטר וגיבוי חשמלי, עם תמוס מהיר לחסכון באנרגיה.

מזוג אויר דירתי לחימום וקרור, (תוכל להפעיל את המיזוג כרצונך ואינך תלוי באחרים). אנטנת טלויזיה רבת ערוצים. מערכת וידיאו מרכזית לכל הבנין מופעלת מעמדת השמירה והבקרה של הבנין. (סרטים כל יום...) אספקת חשמל לדירה — תלת פאזית, כוללת אבטחה מקסימלית מפני התחשמלות.

אדוני, גבירתי, אזורים מעמידה לרשותכם צוות אדריכלים ומעצבי פנים, אשר יספקו ייעוץ חינם לתכנון הפנים של הדירה, לפי רצונכם וטעמכם האישי.

מועדון אזורי חן - הקאונטרי קלאב הפרטי שלך

מעכשיו, אם חשקה נפשך לטבול בבריכה או יש בדעתך להזמין את שכנך למשחק טניס מהנה, שוב אין צורך לנסוע. אפשר פשוט לרדת במעלית ולצאת אל מרכז ספורט חדיש ומשוכלל.

המועדון כולל בריכת שחיה רחבה, בריכה לילדים ולפעוטות, מדשאות מטופחות, שמשיות וכסאות נוח, אולם ספורט וחדר כושר עם מתקני התעמלות, מגרשי טניס, כדורסל, מיני-גולף, סאונה (כולל ג'קוזי, בית קפה ועוד)... בקאנטרי קלאב יופעל מועדון שכונתי שבו יתקיימו פעילויות וחוגים לרווחתך ולהנאת משפחתך. אתה לא חייב לוותר על החברות במועדון הספורט שלך, אבל בצפון החדש יש באמת הכל.

מי ישמור על כל זה?

הצפון החדש זה לא רק מושג חדש. זו גם תפיסת חיים חדשה. לכל צמד בניינים - בלובי המשותף - כניסה עם עמדת שמירה ובקרה המאוישת 24 שעות ביממה - משולבת במערכת טלויזיה במעגל סגור המחוברת לדירות. דירת שומר מיוחדת על מנת לאפשר חסכון בהוצאות השמירה. תחזוקת השכונה תתבצע ע"י חברת ניהול ואחזקה מרכזית, אשר תשחרר את הדיירים מכל דאגה בקשר לנקיון הסביבה וגם תדאג לתיקונים בדירות. אתה יכול לישון בשקט, הצפון החדש ישאר חדש גם בעוד 20 שנה.

אזורים

חברת הבניה של קבוצת כלל

יזם: אזורים בנין (1965) בע"מ מקבוצת "כלל".
אזורים: רח' קויפמן 6, בית גיבור, ת"א. טל' 03-630440.
משרד מכירות אזורי חן: רח' גליקסון, בית כלל. ת"א.
טל: 03-204705
המשרד פתוח בימי א'-ד' בין השעות 17.00-20.00, 10.00-13.00.
בימי ה'-ו' בין השעות 10.00-13.00.

קבלן מבצע:
סולל בונה בע"מ
מחוז המרכז.

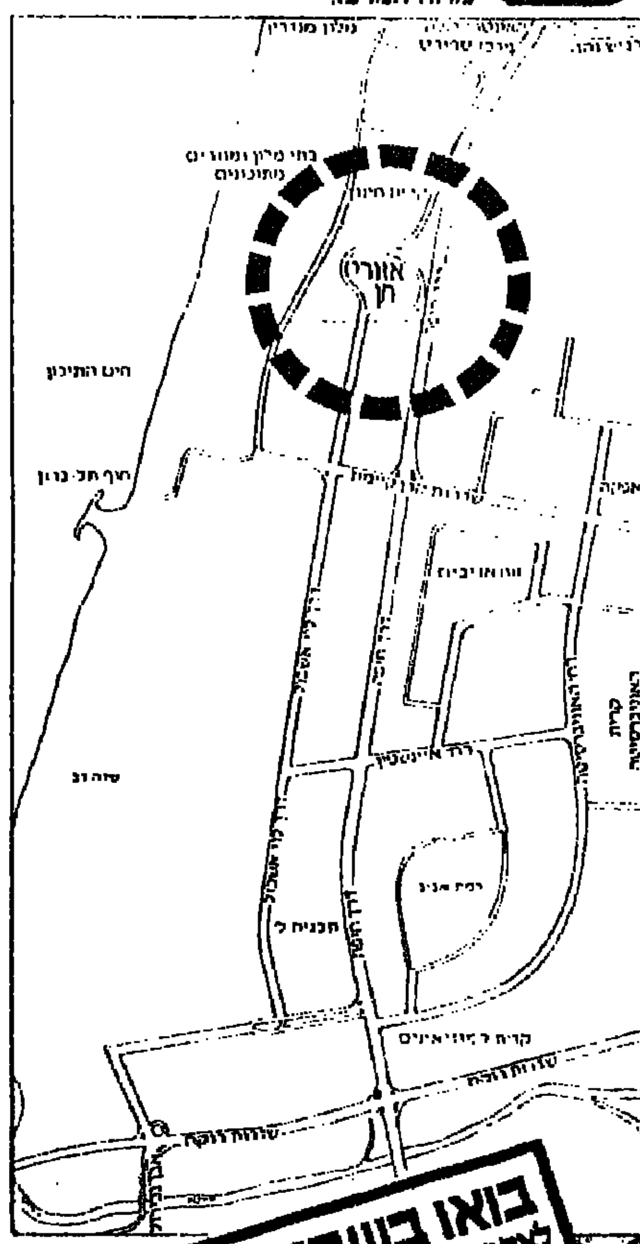

בואו בשבת
לאתר אזורי חן בין השעות 11.00-13.00 או למשרד המכירות ברח' גליקסון, בית כלל, ת"א. בין השעות 18.00-20.00.
למבקרים — מובטחת חניה חינם בחניון בית כלל.

אזורי חן

הצפון החדש של תל-אביב

קשר השתיקה סביב מימון המפלגות • האינטרס המשותף למערך ולליכוד

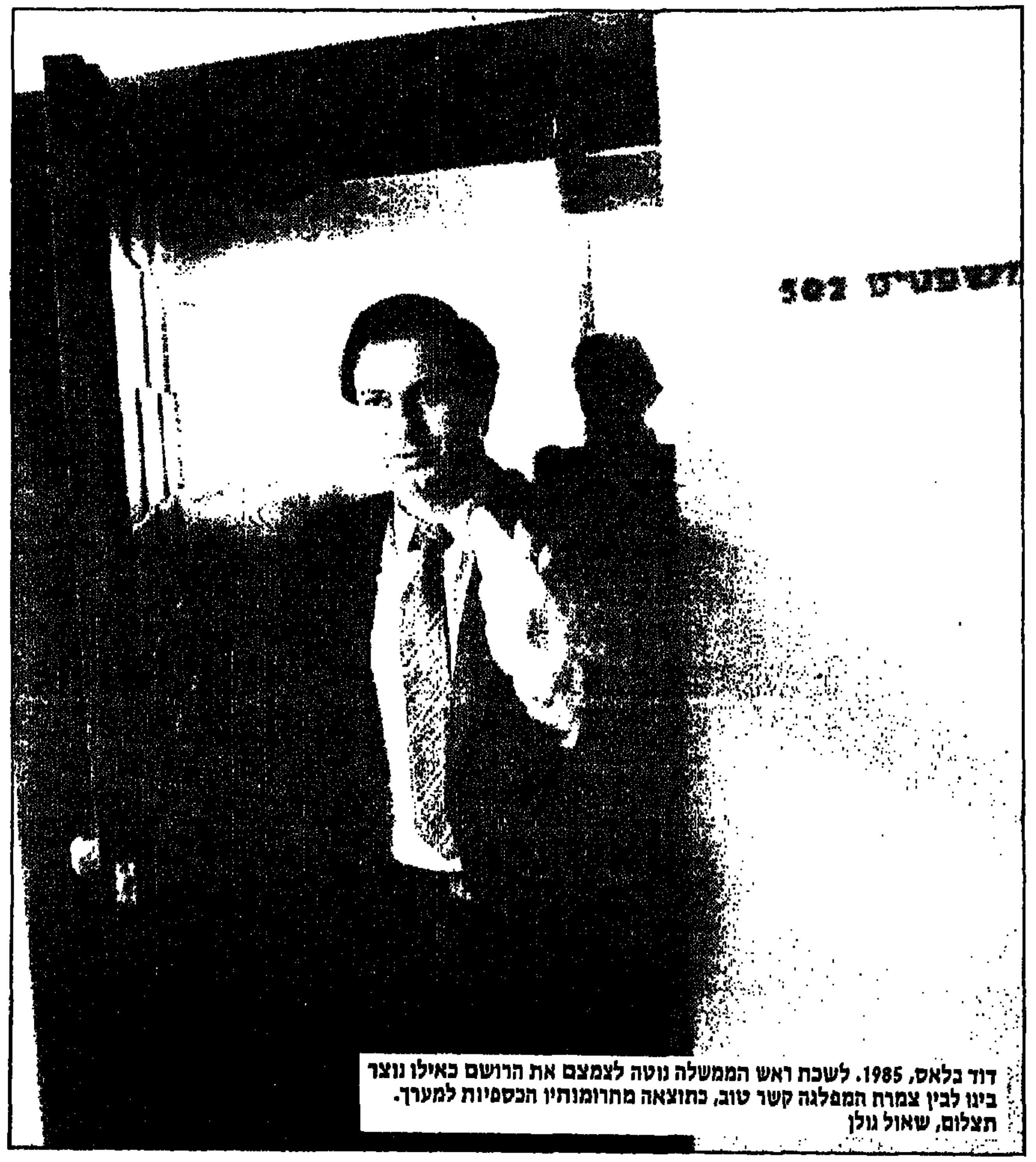

דוד בלאס, 1985. לשכת ראש הממשלה נוטה לצמצם את הרושם כאילו נוצר בינו לבין צמרת המפלגה קשר טוב, כתוצאה מתרומותיו הכספיות למערך. תצלום, שאול גולן

כסף פוליטי

אחמד עודה, דוד בלאס, עסקי הקרקעות, אבי צור – חגים גם סביב מתן תרומות כספיות למפלגות הגדולות • ההיסטוריה של מימון המפלגות, באמצעות תרומות של אינטרסנטים ואוהדים, מתחילה עם קום המדינה. לאף לא מפלגה אחת זכות יוצרים על העיוות הזה • אורלי אזולאי כץ נותנת תקציר של 37 שנות כסף פוליטי. תמצאו כאן את אשר ידלין, יהושע בן ציון. וכן, באבחנה מוחלטת, את המיליונרים ניסים גאון, ליאון תמן, אדוארד סרוסי, ז'אן פרדימן • המערך לא ידרוש עכשיו וועדת חקירה בעניין התרומות לליכוד שהועברו על ידי קבלנים הבונים בגדה • קשר שתיקה

מאת אורלי אזולאי־כץ

אחמד עודה, סוחר הקרקעות מהגדה, הובא אחר כבוד למצודת זאב, כדי להצטלם עם יצחק שמיר. מיכאל דקל, השושבין של הארוע, לא הסתיר את שביעות רצונו: הסוחר רב המעלַלים הרים תרומה נאה לקופתה המדולדלת של חרות. קשה להניח שאחמד עודה הפך חסיד של ארץ ישראל השלמה, או שהחל להאמין בתורתו של ז'בוטינסקי. הוא תרם, מן הסתם, כי היה כדאי לו. בחרות לא מצאו טעם לפגם, בתרומה זו שהיתה נדיבה במיוחד, ובדולרים.

„עודה תרם כי הוא לא רצה שהמערך יעלה לשלטון", הסביר דקל. „הוא ראה מה קרה למשתפי הפעולה כאשר צה"ל עזב את צידון. תלו אותם בככר העיר. הוא יודע שאם המערך יהיה בשלטון, יחזירו שטחים, ואז צפוי לו גורל דומה. הוא פשוט פוחד".

תרומותיו של עודה, כמו תרומותיהם של קבלנים יהודים אינטרסנטים בגדה לתנועת החרות, החזירו לתודעה הצבורית את הנושא הסמוי ביותר של המפלגות בארץ: מקורות המימון.

החיבור בין פוליטיקה וכסף ככר הפיל רבים וטובים ברשת הפלילית. זאת אולי הסיבה ששתי המפלגות הגדולות, המערך והליכוד, מקיימות קשר של שתיקה, רב שנים, סביב הנושא הסבוך של כספי המפלגה.

איש אינגו מעלה בדעתו כי המפלגות מתקיימות על מיסי חבר בלבד. מקורות סמויים, העוברים דרך ואדוז ושוויץ, מזרימים כספים לקרנות המפלגות.

בין המפלגות יש הסכם ג'נטלמני, שתוק לי ואשתוק לך. אין משיחין ברבים בנושא מימון המפלגות. המפלגות בארץ ידעו מריבות ופילוגים, קרעים שאינם ניתנים לאיחוי. אבל, סוד המימון לעולם נשאר חסוי. במריבות הגדולות ביותר איש לא העז להשתמש בנשק הזה.

רוני מילוא שלח אותי למיכה רייסר, ששלח אותי לחיים קאופמן, ששלח אותי ליהודה חשאי

בימים אלה, כאשר פרצו לכותרות ידיעות מקוטעות על תרומות למפלגות, פגש חבר כנסת, מהמערך, מומחה לכספים, סגן־שר אחד מהליכוד, ואמר לו בחצי חיוך: „למה לכם לעשות ענין מנושא התרומות? זה לא כדאי לכם ולא כדאי לנו".

המסר היה ברור. דוברי המערך דיברו על תרומות הקבלנים, ודוברי הליכוד החזירו להם בהאשמות על דוד בלאס. מאזן של אימה.

לצורך הכנת כתבה זו, פניתי לאנשים שונים במערך ובליכוד, שאמורים לדעת מי תורם למי וכמה. רוני מילוא שלח אותי למיכה רייסר. מיכה רייסר אמר לי שהוא לא בקיא, וכדאי לי לפנות לחיים קאופמן.

חיים קאופמן גלגל את הכדור למגרש של המערך, והציע לי לדבר עם יהודה חשאי. חשאי קצת נדהם כאשר הצגתי לו את הנושא בטלפון. „אני לא יודע כלום", אמר וטרק את השפופרת.

גם חיים רמון, חבר ועדת הכספים, לא יודע כלום. שר אחד מהמערך, המוכן לדבר כמעט תמיד, על כל נושא, התרחק כמו מאש. שר אחר מהליכוד נשמע קצת מופתע מעצם הרצון לטפל בנושא: „על דברים כאלה לא מדברים. שומר נפשו ירחק".

ככר בשנותיה הראשונות של המדינה, פעלו הקופות המפלגתיות הרחק מהעין הצבורית. מעט מאוד אנשים היו שותפים לסוד הכספים והמקורות מהם הם מגיעים. כאשר הלך לעולמו חנוך סורוקה, שהיה מנהל בית ברל, אמרו במערך כי חלק נכבד מסודותיה הכספיים של מפא"י נקבר לעולמים. סורוקה ז"ל היה אשף כספים. הוא כיהן כגזבר המפלגה. אצלו, כך מספרים, היתה הנהלת החשבונות ערוכה כראש.

טפח מן הנעשה בתחום אפוף סודיות זה נחשף במשפטו של אשר ידלין. ידלין, כנראה מתוך יצר נקמנות, לאחר שחש שחבריו לתנועה בגדו בו, ובחברו הטוב אברהם עופר, החליט לפתוח את הפה וסיפר איך העביר כספים מקרנות סודיות למפלגת העבודה, המפלגה רעשה.

ידלין סיפר איך העביר מליונים מקופותיהן של חברות הסתדרותיות למפלגת העבודה, ועל חשבונות שניפחה „סולל בונה" כדי להעביר כסף למפלגת העבודה.

←

היכנס לעידן תדיראן

עם השמות הגדולים בעולם

רק ענק האלקטרוניקה הישראלי יכול להביא לך את השמות הגדולים בעולם. רק ענק האלקטרוניקה הישראלי נייצא לחו"ל את מקרר גלאקסי ומזגן תדיראן המיוצרים במפעל החדיש ביותר בארץ.
שים לב לשמות הגדולים:
"סימנס", "סאבא", "נק", "בוש", "רוזייר", ו"פור". הוסף לכך את השרות הטוב ביותר בארץ.
הכנס לעידן תדיראן.

תדיראן החברה היחידה המבטיחה מחיר סופי ומובטח בשקלים תדיראן תספוג כל העלאה במע"מ, פיחות וכל מיסים במידה ויהיו לכל הזמנות שתגענה למשרדי תדיראן לדגמים המשתתפים במבצע ולא יאוחר מה-31.12.85. המחיר כולל 12% דמי אשראי (לפי ריבית אפקטיבית שנתית של כ-48%).
פרטים:
בחנויות החשמל המובחרות וברשתות השיווק
אספקות למוצרי יבוא החל מפברואר, או עד מועד גמר התשלומים.

מבצע עד 31.12.85

7
תשלומים שקליים שווים
לא צמודים
במחיר סופי וכוובטח

מקררים
הכנסו לעידן תדיראן עם גלאקסי המקרר המיוצר במפעל החדיש ביותר בישראל.
תדיראן הרחיבה את קו הייצור ולכן האספקה לגלאקסי מהירה יותר.
למשלמים במזומן - אספקה תוך 6 שבועות
ב-7 תשלומים - אספקה ביוני

מזגן לרכב
אספקה בינואר פברואר
תדי־קר

מזגנים
איך אפשר בלי מזגן תדיראן. הכנסו לעידן תדיראן עם המזגן מס' 1 בישראל
לבחירתכם 2 מסלולי אספקה:
1. ינואר
2. מאי (בהנחה נוספת).
תדיראן

תנורי בישול ואפיה
הרשו לעצמכם את תנורי האפיה כיריים גז, ותנורי BIULT IN הצרפתיים המשוכללים והיפים ביותר באירופה "רוזיארי" או "גלאקסי פורי",
ROSIERES • GALAXY FAURE

וידאו וטלוויזיות
טלוויזיה צבעונית, וידאו עוד אין לכם! קחו את אחד מהשמות הגדולים "סאבא", "סימנס" או "נק".
NEC • SIEMENS • SABA

מקפיאים
רוצים להרוויח ממבצעי ההוזלות ברשתות! קחו מקפיא "בוש".
קנו מזון בכמויות ותחסכו.
BOSCH

מחשב קומודור
המחשב המוביל בעולם החינוך
אספקה בינואר פברואר
commodore COMPUTER

מדיחי כלים
עידן חדש בהדחת כלים, מדיח הכלים המעולה של "סימנס" "בוש".
BOSCH • SIEMENS

מכונות כביסה
השמות הגדולים במכונות כביסה: "סימנס" "בוש" או "גלאקסי פורי" כעת לבחירתכם.
גלאקסי פור עם אחריות ל-30 חודש.
GALAXY FAURE BOSCH SIEMENS

4 תשלומים שקליים שווים: תדיאור, סדיני חימום (יחיד וזוגי) ומפזרי חום סימנס.

יהושע בן ציון לא הופתע שנחלצו לעזרתו. ברקורד שלו היו תרומות למחנה הלאומי

ויותר זו הפעם הראשונה שנחשף נפומבי סוד זה של מקורות מימון. לובה אליאב, שהיה מזכיר מפלגת העבודה, אמר לאחר אותו פרסום: „מחיר הדמוקרטיה היה גם מימון מפלגות. אם הכסף זרם לבנין הארץ, דרך צינור כמו המוביל הארצי, הרי המפלגות נכנסו לתוך הצנור הזה ושאבו עם צנורות בקוטר קטן יותר. זה היה מעין הסכם ג'נטלמני. כולם נהגו כך, בלי חוק, משום שסמכו על היושר האישי של שליחי הצבור הממונים על הכספים..."

הפניה למקורות מימון מחוץ למערכת, היתה נחלת מפלגות הפועלים כמו מפלגות הימין. מפלגות הפועלים טענו אז כי למפלגות ימניות יש תומכים עשירים מחוגי המסחר והתעשיה, הקבלנות ובעלי הבתים, המזרימים להם כספים. המפלגות הלא־סוציאליסטיות טענו להגנתן כי הן נאלצות לחזר על הפתחים ולהתרים אנשי יוזמה חופשית, משום שלרשותן אין עומדים כספים של מוסדות ציבור.

חלוקה זו היתה נכונה אולי בעבר הרחוק. בינתיים, הטשטשו הגבולות, וכיום כולם תורמים לכולם בבחינת שלח תרומתך על פני המים כי ברבות הימים תמצאנה.

כאשר ידלין פתח את הפה בבית־המשפט, מעל דוכן העדים,נחשף השקר המטופח ביותר של המפלגות. בעקבות עדותו של ידלין, זעו במערך אמות הסיפים. בליכוד התמוגגו. „למה הליכוד צוהל כל כך", השיבו במערך, „למה הם לא מפרסמים את רשימת התורמים לקרן'תל חי', למשל?"

אפשר אולי להצביע על מפא"י כמי שהמציאה את השיטה הזו, אך אי אפשר להאשים אותה בניצול בלעדי של שיטות מימון בלתי חוקיות למיניהן.

סוציולוגים ניסו, לא תמיד בהצלחה להתמודד עם הבעיה ולהצביע על שורשיה. פרופ' יונתן שפירא, במחקרו, „אחדות העבודה ההסטורית – עוצמתו של ארגון פוליטי", קובע שהתרבות הפוליטית הבולשביסטית היא שעיצבה את השקפת עולמם ואת יחסם לתפקידם כפוליטיקאים, של מניחי היסוד לתנועת הפועלים הארץ ישראלית, בראשית המאה.

מייסדי תנועת הפועלים הישראלית, שנולדו ברוסיה ורבקו בחיידק הבולשביסטי, תורה זו, במיטבה, אומרת שאדם ממלא את יעודו רק אם הוא משרת את החברה. בתרגומה הפוליטי־ארגוני, התורה הבולשביסטית מעניקה את הבכורה בחברה למפלגה.

ארתור קסטלר, ב„אפילה בצהריים", שנכתב בשנת 1945, שם בפיו של הגיבור, רובאשוב הבולשביק, את המילים הבאות: „המפלגה לעולם אינה שוגה. אתה ואני שוגים, אך לא המפלגה. המפלגה, חבר, היא דבר מה נעלה ממך וממני, ומאלפים כמוך וכמוני. המפלגה היא התגלמות המחשבה המהפכנית במהלך ההסטוריה".

אימצו את הרעיון המקדש את המפלגה. אימצו אותו והביאו אותו לארץ. דווקא דוד בן־גוריון, שבניגוד לרוב חבריו המייסדים התכחש ברבות הימים לקדושת המפלגה והציג מעליה את ערך הממלכתיות – שורבב למחקרו של שפירא בסיפור מדהים משנות העשרים. ב־1928, נתגלו מעילות במחלקת הסיוע למובטלים של מועצת פועלי תל־אביב. קמה סערה, מונתה ועדת חקירה, ופקידים הועמדו לדין ונמצאו אשמים. נעשה ניסיון למנוע פרסום הפרשה, אך ללא הצלחה. בן גוריון זעם אז, ואמר בפומבי: „לא נוסינו בהנהלת עסקים, ואילו היינו רק אדמיניסטרציה של עסק היינו צריכים אולי כולנו להתפטר. אולם אנו באי כוח של תנועה ועלינו ללמוד מכשלונותינו. זה יהיה לא מוסרי לא פוליטי ולא נכון אם נסיק את המסקנה להתפטר..."

מה שהחל כחתירה רצופה של מפלגת העבודה לביצור כוחה וארגונה, הצטייר ברבות השנים כערבוב הרה אסון של מכשיר פוליטי ומעצמה כלכלית, בתוך מערכת אחת.

ראשית, פעלו על פי הכלל מה שטוב למפלגה טוב למדינה – ואז, עם השנים, נפוצו הסיפורים על קרנות סודיות בשוויצריה ובואדוז, ועל ניפוח חשבונות של חברות הסתדרותיות כדי להזרים כסף למפלגה.

שמואל תמיר פעל לא פעם למען הקמת ועדת חקירה ממלכתית בנושא מימון המפלגות. כאשר הליכוד ביקש לחקור מפעלים כלכליים ועסקים הקשורים במפלגת העבודה, כמו „ניר השרון", חברת „בית ארלוזרוב", חברת ריינולדס, ביצור, רמתם ועוד. אנשי העבודה לא נשארו חייבים, וביקשו לחקור את קרן „תל חי" של חרות, ואת ה„מפעלים הקונסטרוקטביים" של הציונים הכלליים, או המפד"ל.

נס גדול היה דרוש כדי שביצה עכורה זו, בת עשרות שנים, לא תוליד בשוליה גילויים של טובות הנאה פרטיות, ופרשיות של שוחד ושחיתות אישית.

עוד לפני פרשת ידלין, הסעירה את מפלגת העבודה פרשת „אוטוקרס". התגלה כי אחת משתי התרומות בסך 100 אלף לירות כל אחת, שהיו רשומות בספרי החברה, ניתנה לקרן החינוך, שלא היתה אלא כיסוי למפלגת העבודה. (התרומה ניתנה לפני הבחירות של 1969.)

באותה תקופה, לא היה פגם חוקי בתרומות – גדולות ככל שיהיו– שנתנו חברות מסחריות למפלגות פוליטיות. אילו נרשמו 100 אלף הלירות בספרי „אוטוקרס" כתרומה פוליטית ולא כהוצאה עסקית שניתן לנכותה כהוצאה לצרכי חישוב מס הכנסה – לא היה בכך כל רע.

אלא שזרימת התרומות למפלגות נשמרו אז בסוד כמוס. התרומות למפלגות ניתנו בהסתר. אי אפשר היה לרשום אותם כהוצאה לצרכי מס, וממילא נעשו כאן עבירות בסיטונות על חוקי מס הכנסה.

בשנת 1973, נחקק חוק למימון מפלגות, שנועד להביא קץ לפעילות המשקית של המפלגות. הוא אוסר מתן תרומות על ידי חברות ושותפויות רשומות, ומחייב את המפלגות הרוצות לזכות במימון, להציג את ספרי החשבונות לבקורת המדינה.

חוק זה לוקה כחסר, וקל מאוד לעקוף אותו. לתאגידים אסור לתרום למפלגות, לעומת זאת לאנשים פרטיים, ואפילו הם אינטרסנטיים, מותר. אין הגבלה על גובה התרומה, ומי שעובר על החוק, צפוי בסך הכל לקנס סימלי.

חוק מימון מפלגות קובע, כי קופת המדינה תשלם „יחידת מימון" לכל סיעה בהתאם למספר חבריה. יחידת המימון, המתעדכנת מדי שלושה חודשים, בהתאם ל־90% מגובה המדד, עומדת היום על 6,252,700 שקלים. הכסף מגיע לכל סיעה ההולכת לבחירות, בהתאם למספר חברי הכנסת, שהיו לה לפני הבחירות.

60% מהסכום משולם כמקדמה לפני הבחירות, 25% משולם מיד אחרי הבחירות, ו־15% נותרים אחרי שהמפלגה הגישה את ספריה לבקורת של מבקר המדינה.

בנוסף לכספים אלה, מותר לכל מפלגה לקבל תרומות בשעור 50% מגובה יחידת המימון.

לפני הבחירות האחרונות, כאשר התברר למפלגות כי חרגו הרבה מעבר לסכומים המותרים להם, הגישו המערך והליכוד הצעת־חוק משותפת, שנועדה להעלות את גובה התרומות לגובה יחידת המימון, ולהפעיל אותה רטרואקטיבית.

חוק זה, שאיפשר למפלגות הגדולות „לשדוד" את הקופה הציבורית מבלי להסתבך בפלילים, התקבל – אלא שאמנון רובינשטיין עתר לבג"ץ, וערעורו התקבל. בג"ץ שבר את הקשר של שתי המפלגות.

החוק קובע, כי מלבד הסכום שישולם למפלגות ערב בחירות, זכאית כל מפלגה לתשלום שוטף, מדי חודש, בגובה של 5 אחוזים מסכום יחידת המימון.

לחוק אין שיניים. לא מקרה הוא, כי העובר עליו איננו צפוי לעונש אלא לקנס סימלי בגובה 10% אחוז מכספי התמיכה. שתי המפלגות הבטיחו את עצמן, כיוון שידעו כי לא יוכלו לעמוד בתנאי החוק.

שתי המפלגות הגדולות התחכמו לחוק גם בשיטות אחרות. למערך יש קרן „אברט". לליכוד יש קרן „זיידל".

שתיהן ממומנות על ידי מפלגות בגרמניה המערבית. הכספים אינם נכנסים היישר אל קופות המפלגות, אלא משמשים לשיגור עסקנים לחו"ל, לארגון סמינרים, לטיולים ועוד.

כך, לדוגמא, יוזמה קרן „זיידל" סיורים לאזרחים ישראלים ביהודה ושומרון. במקרה הגיעו המטיילים אל ההתנחלויות. במקרה הם

מיליונר מיסתורי אדוארד סרוסי, 1984. הוא תמך ברשימתו של עזר וייצמן. אין מספרים מדוייקים. תצלום, שאול גולן

יקנ:לו הטבות מאנשי הליכוד, וטוענ־ זה רק מקרה, שטיורים אלה נערכו ב... של מערכת הבחירות לכנסת העשירית.

צירוף המקרים הזה השתלב יפה ... „אנו על המפה", שיזם אריק שרון.

מן הטונס, כך פעלה גם תנועת ... ממשיכים", שבהפעלתו של סגן ... הביאה מטיילים ליהודה ושומרון, ... ביקרו באתרי בניה של היזמים ... ושומרון, ותרמו ביד נדיבה לליכוד.

כך חיו שתי המפלגות בשלום ... כאשר קופתן המתרוקנת זוכה ... לחיזוקים מתורמים עשירים, ... עסקים בעלי אינטרסים כלכליים ... אם תרומותיהם ניתנו מבלי לעבור על ה... הרי שהם לא עשו זאת לשם שמים ... היום, הם יגיעו למקבל התרומה ... לפרוע את השטר.

בשנים האחרונות, נחשפו מעט ... קשר התרומות של המפלגות הגדולות ... בן־ציון, שהורשע בגניבה ובמעילה ... היה בתחילת דרכו בן טיפוחיו של ... ספיר,שר האוצר, מפא"י.

ראובן הכט, ממגורות דגון, מיליונר בדולרים, אשר נעשה יועצו של בגין בשכר של לירה בשנה.

מעטה של סודיות אפף את עצותיו של הכט. אחת ההשערות היתה, כי בגין מינה אותו לתפקיד המכובד, ואף לקח אותו לנסיעות רשמיות בחו"ל כגמול על תרומותיו לחרות.

הכט, כמובן, הכחיש. הוא גם הכחיש שזכה בזיכיון להקמת ממגורות באשדוד בשל קירבתו לשררה. הכט קיבל את הזיכיון ללא מיכרז.

מיליונר נוסף, הנמצא ברשימת תורמי הליכוד, הוא ארנסט וודק, בעל מפעל הטקסטיל „אדרת". וודק היה שומר ראשו של ז'בוטינסקי, מקורב לבגין, ותורם גדול לגוש אמונים ולחרות. בוילה של וודק בהרצליה פיתוח, נערכו הדיונים האידאולוגיים, שקדמו להקמת גוש אמונים.

גם למפלגת העבודה יש את המליונרים שלה. ז'אן פרידמן, יהודי צרפתי הנחשב לידידו האישי של פרס, תמך בו כספית עוד בתקופה שהתמודד על תפקיד ראש הממשלה.

[illegible]

בוזליפה שלו, תמיד אותו וזליפה. לפרס יש עיניים כהות, וזה לא טוב לטלוויזיה. אם היו לו עיני תכלת, הוא היה הרבה יותר פופולארי".

באחרונה, כאשר נחשפה פרשת הסתבכותם של הקיבוצים עם השוק האפור, נחשפה העובדה כי דוד בלאס, איש עסקים, תרם אף הוא למפלגת העבודה.

הפירסומים אמרו, כי שמעון פרס מרבה להפגש עמו. לשכת ראש הממשלה הכחישה, ומסרה כי לאחר הבחירות האחרונות נפגש פרס עם בלאס רק פעם אחת.

קירבתו של בלאס למוקד השלטון יצרה, מן הסתם, אוירה נוחה עבורו בהתקשרויותיו עם הקיבוצים. על גבו כבר היתה תווית: הוא „איש משלנו".

אנשי עסקים רבים מעדיפים לחלק את חבר ייל כל אחד", הוא אמר, "עוזר כשאפשר".

כששאל אותו נחום ברנע, בכוונרת ואשית, אם תרם למפלגות, השיב תמן: "אני חושב שער גבול מסויים זקוק כל אחד לעזרה. גם אם אינני מאמין במצע שלהם במאה אחוז. לדעתי טוב שכולם יצליחו. אני מתנגד לרוב מוחלט של מפלגה כלשהי".

ניסים גאון, ניסו של ליאון תמן, הוא ידידם האישי של מנחם בגין ושל שמעון פרס. הוא תרם ביד נדיבה לאהרון אבוחצירא, ראש תנועת תמ"י, וגם מימן את הוצאות המשפט הפלילי שלו.

אחד הסיפורים הנפוצים ביותר הוא, שגאון פנה לשר האוצר של הליכוד בבקשה לסייע לו לצאת מחובות שהסתבך בהם. האוצר דחה את הבקשה, ואז על פי הסיפור,

הזה. עיקר הכספים הגיעו מאותו איש ..., אדוארד סרוסי.

התרומות ... אינן מפסיקות לזרום. ... לרשום את הצ'קים.

עכשיו, הגיע תורו הליכוד למסור את הדין וחשבון.

הקבלנים המעשירים את עסקיהם הרבים עקב בניה, לא תמיד חוקית בגדה, נעשו אורחים רצויים מאוד במצוות זאב. הבנקים מכבדים את הצ'קים שלהם.

עכשיו, העין הציבורית נחפשת את הקשר הפלילי.

צריך לשים לב: המערך לא מבקש ועדת חקירה ממלכתית כדי לבדוק איך מימן הליכוד את פעולותיו ואיך הוא אוסף תרומות. במערך יודעים היטב, כי מי שיש לו חמאה על הראש, עדיף שלא יעמוד בשמש.

במערך גם זוכרים איך אנשי הליכוד בלעו את הרוק, ולא עשו עניין גדול כל־כך מהסיפורים על התורמים של המערך.

קשר השתיקה נמשך. וזאת, למרות חרב

אשר ידלין שבר את השתיקה. הוא התייחס לקרנות סודיות, לחברות ההסתדרותיות, לסולל בונה • מפאיי המציאה אולי את השיטה, הליכוד למד היטב להשתמש בה • מה אומרים לך השמות הבאים: תל חי, נייר השרון, בית ארלוזרוב, אוטוקארס, קרן אברט, קרן זיידל

אשר ידלין. שבר את השתיקה. תצלום, שלום בריטל

בן ציון, חסיד ארץ ישראל השלמה, ... חברם של רמי מעלה באגף הימני, כאשר ... לכלא, היתה לו הרגשה כי חבריו לא יזנחו ... ליפול.

בכלא רמלה, כאשר נודע לו שבגין ... לראשות הממשלה, אמר בן ציון ... לתא, אשר ידלין: „והו זהו עכשיו אני ... החוצה".

בן ציון לכאורה ידע היטב על מה ... מדבר. בימי תפארתו, בן ציון תרם ... רבים לליכוד. מנחם בגין אכן המליץ ... על מתן חנינה לבן ציון, מטעמי בריאות ... אם קיימת אפשרות שבגין הושפע ... הטובים של בן ציון מהתנועה לארץ ... השלמה לא בגדו בו.

קשה להוכיח קשר בין הדברים, ... להניח כי תרומותיו הרבות, גם ... בעקיפין, לגוש אמונים ולקרן תל חי, ... שיקול נכבד בתהליכי הרשע ... בשחרורו.

תורם אחר, וביד נדיבה לליכוד, ...

"אני מאמין בפרס ואינני מצפה לתמורה", אמר פרידמן בראיון לתום שגב עורך „כותרת ראשית". "במושגים שלכם אני עוזר לו כהרבה כסף, אבל בשבילי זה באמת לא הרבה".

פרידמן, בעל מניות בתחנת השידור „אירופה אחד" ובעל מניות בעיתון „פארי מאץ'", הוא בעל קשרים טובים בבית הלבן ובארמון האליזה. קשריו, סייעו לו, מן הסתם, בקידום עסקיו חובקי עולם.

בארץ הוא מחזיק, ביחד עם שותף, ב־49% אחוז ממניות חברת הפרסומת בשירור. הוא אומר, כי לא יסכים, בבוא היום, להפעיל את שרות הפרסומת בטלוויזיה, כדי שלא יגידו שקיבל זאת בשל קשריו עם פרס.

פרידמן מחווה את דעתו על הנעשה בארץ, וטוען כי ליהודי הגולה יש זכות מוסרית לעשות זאת. לדעתו, ממשלות הליכוד הביאו נזק רב למדינה. בעיקר פגעו בתדמיתה בעולם. הוא מאמין בשמעון פרס, ובראיון עיתונאי השיא עצות לפרס, שהיה אז ראש הממשלה המיועד: „פרס נראה נורא

תרומותיהם באופן שווה, פחות או יותר, לכל המפלגות. הם יודעים, כי במצב הנזיל בארץ, כאשר החיים הפוליטיים משתנים ללא הרף – כדאי להיות תמיד בצד הנכון.

המליונר ליאון תמן, אשר חגג ברוב פאר את טקס פתיחת מלונו בהרצליה, בהשתתפות נכבדים מהשמאל ומהימין, ליווה את בגין בנסיעתו ההסטורית לקהיר.

„אמרתי לבגין שהמצרים יחתמו על הסכם שלום, וכך היה", התפאר מאוחר יותר, והתלונן על גולדה. „כשגולדה הרכיבה משלחת לג'נבה, אמרתי לה, תקחי כמה משלנו. היא אמרה שיש לה את אבא אבן, שמדבר היטב ערבית. אמרתי לה: אבן מדבר ערבית יותר טוב מאיתנו, אבל אנחנו מכירים את המנטליות. אותו דבר אמרתי לבגין והוא לקח".

לאון תמן אומר, כי אם אתה מכריז על תמיכה גלויה במפלגה, אתה מתעסק כפוליטיקה וזה מרגיז אנשים. כשבגין היה בשלטון, תמן מדי פעם נתן לו עצות. כך עשה גם עם רבין, גולדה ושמיר ופרס. „אני

המוכחש כידי כל המעורבים, המערך הבטיח לתמוך בוערת כספים במתן ערבות לגאון, בתנאי שתמ"י תתמוך בהקדמת הבחירות, כפי שציפה המערך.

במערך אמרו, באותם ימים, כי זוהי חלק מתעמולת הליכוד. אבל, עובדה, תמ"י היא זו שיזמה את הקדמת הבחירות, ורק במקרה היה זה לאחר שהליכוד דחה בקשת סיוע של גאון.

לרשימת המליונרים המעורבים בחיים הפוליטיים, הצטרף לקראת הבחירות האחרונות גביר נוסף: ארואארד סרוסי, מולטימליונר יהודי מקוסטה ריקה, שעושרו אינו נופל, ואולי אפילו עולה, על זה של ניסים גאון.

הוא איש מסתורין, נותן בסתר, מחזיק וילה עוצרת נשימה בכפר שמריהו. היה לו חלק חשוב בהחלטתו של עזר וייצמן לחזור לחיים הפוליטיים.

איש איננו יודע במדוייק מה הסכומים שהוציאה תנועת „יחד" לקראת הבחירות האחרונות. הסכומים נעים בין 3 ל־2 מליון

הרוטציה ולמרות הרצון של כל אחד מהצדדים להציג את היריב במערומיו.

רק קולה של תנועת „שינוי" נשמע בעד פתיחת הספרים, בעד בקורת על הקופות.

אבל, כאשר יש קואליציה של מערך ליכוד נגד, אין כל חשש. ועדת חקירה ממלכתית לא תקום. מותר גם להמר ולומר, שחברי הכנסת של המערך והליכוד לא יתנו ידם לשינוי כלשהו בחוק מימון מפלגות. הם הרי מיטיבים להכיר את הרג.

העין הציבורית מחפשת את הקשר הפלילי. המערך שותק בענין התרומות. למערך יש חמאה על הראש

וייטנאם שנייה?

ב־7 בפברואר יילכו לבחירות 50 מיליון פיליפינים, הנשלטים בידי רודן מזדקן וחולה, פרדיננד מרקוס. מולו מתמודדת גיבורה לאומית חדשה, אלמנתו של בניגו אקינו, מנהיג האופוזיציה שנרצח • ברקע – כלכלה מתמוטטת, שחיתויות, וצל עוק... ל לוחמי גרילה קומוניסטים, המאיימים השתלט על מדינת 7000 האיים באוקיאנוס השקט • מה שיקרה פיליפינים, יקרין על כל שכנותיה: דום־קוריאה, טייוואן, סינגפור, מלזיה, ינדונזיה. השתלטות קומוניסטית עלולה הביא לתגובת־שרשרת ולהנחית לומה קשה על מעמדה של ארה"ב איזור • כבר היום, יש מי שחוששים באמריקה, שלא תהיה ברירה אלא, "לשלוח את הבחורים שלנו לעשות שם סדר" • כמו בווייטנאם. כמו בלבנון

מאת עמוס רגב

תצלומים: סיגמא

קוראזון ("קורי") אקינו. באוגוסט 83' ... הפכה לתקווה הגדולה, ואולי האחרונה, של הפיליפינים. ל... אצבע מאשימה לעב...

כל המרכיבים של הדראמה כבר מוכנים: התפאורה, העלילה, הנפשות הפועלות. מדינה בעולם השלישי, בת יותר מ־50 מיליון תושבים, הנשלטת בידי רודן קשיש וחולה, ולצידו רעייתו, גברת־ברזל תאוותנית ושנואה.

מיעוט של קציני־צבא עטורי־כוכבים. בעלי־אחוזות, לבושי חליפות לבנות, החיים בתוך השמנת, מוקפים גדרות־ביטחון ושומרי־ראש, ורוב מכריע של איכרים ותושבי ערים, שהכנסתם מידלדלת משנה לשנה. משטרה חשאית אכזרית ו„כיתות מוות", המחסלות יריבים פוליטיים. מעשי־חבלה והפגנות־ענק. לוחמי גרילה קומוניסטים, המשוטטים בג'ונגלים ומכים ללא רחם בצבא־הממשלה הכושל.

דומה, שהכל מוכן לעליית־המסך על הפקה חדשה, נוספת, של ההצגה הנקראת „סופו של המשטר הישן". דראמה, שנעשתה כה מוכרת ב־25 השנים האחרונות: המהפכה הקובנית, שהדיחה את באטיסטה. המלחמה בווייטנאם, שהביאה תחילה להפלת נגו־דין־דיאם (בסיוע ה־סי.איי.אי, דווקא) ולאחר־מכן לחיסולה של דרום־וייטנאם כולה. המהפכה האיראנית, שסילקה את השאה והעלתה את חומייני. המהפכה הסנדיניסטית, שהסתיימה בבריחתו של סומוזה באישון־לילה, במטוס, ובו ארון־מתים עמוס זהב.

ועכשיו – הפיליפינים.

כבר 20 שנה, מאז 1965, נתונה הפיליפינים, מדינת־ענק המפוצלת בין יותר מ־7,000 איים באוקיאנוס השקט, דרומית לסין וצפונית לאינדונזיה, לשלטונו של פרדיננד מרקוס. כבר 13 שנה, מאז 1972, כאשר נטל מרקוס לידיו סמכויות של שליט יחיד, מנבאים הכל את מפלתו – והוא עדיין לא נפל.

אבל עתה, קורים דברים בפיליפינים. ב־7 בפברואר ייפתחו הקלפיות, למה שאמורה להיות מערכת הבחינות הדמוקרטית ביותר והמכריעה ביותר, שנוהלה אי־פעם במדינה ... מול הרודן המזדקן והחולה, בן ה־68, מתייצבת מועמדת, שהפכה כבר לגיבורה עממית חדשה: קורי אקינו, אלמנתו של בניגו אקינו, ראש־האופוזיציה, שנרצח לפני יותר משנתיים בשדה־התעופה במאנילה.

אם קורי תנצח, תשוב הדמוקרטיה לפיליפינים, אם כי תהיה זו דמוקרטיה רופפת, בצל לוחמי־הגרילה הקומוניסטית. אם מרקוס ינצח, תוך שימוש בשיטות הרגילות של משטרו, לחץ ושחיתות חוץ, נראה כי איי הפיליפינים היפהפיים – על חופיהם הלבנים ומימיהם הכחולים ויערותיהם הירוקים והרריהם הגבוהים – יהפכו לשדה־קרב אחד גדול.

כך או אחרת, הפיליפינים הופכת עתה למדינה שבמוקד־החדשות באסיה. במוקד החדשות, לא רק משום שזו דראמה אנושית גדולה, אלא גם משום שמה שיקרה במדינה זו, יקרין על כל שכנותיה: דרום־קוריאה, טייוואן, סינגפור, מלזיה, אינדונזיה.

השתלטות הקומוניסטים על דרום־וייטנאם, הביאה למפולת דומה, נוסח אבני־דומינו, בלאוס ובקמבודיה, ולאיום על תאילנד. השתלטות קומוניסטית על הפיליפינים, עלולה להביא לתגובת־שרשרת דומה, ולהנחית מהלומה קשה ביותר על מעמדה של ארה"ב באיזור. כה קשה, עד שכבר כיום ישנם אמריקנים החוששים, שלא תהיה ברירה אלא, „לשלוח את הבחורים שלנו לעשות שם סדר". כמו בווייטנאם, כלבנון, בגרנדה.

כיצד כל זה החל?

פרדיננד מרקוס נבחר לתפקיד נשיא הפיליפינים ב־1965. אז, נראה כמנהיג האיש שיצליח לחלץ את הפיליפינים מהבוץ הכלכלי ומהמתחים הפוליטיים, ולהצעידה לעתיד טוב יותר.

ההתחלה נראתה מבטיחה. „מרקוס הוא זרוע־ימין החזקה שלי באסיה", התפאר נשיא ארה"ב, לינדון ג'ונסון, עם עלייתו של מרקוס לשלטון.

מרקוס קיבל לידיו מדינה עניה ונחשלת, שבה רוב הקרקעות נמצאות בשליטת מיעוט של בעלי אחוזות, והבטיח לבצע רפורמות אגרריות מרחיקות־לכת. מארמון מאלאנסאניאנג, מושב הנשיא, יצאו בשורות על „תוכניות חומש", שיבטיחו חיים טובים יותר לאדם הפשוט.

במדינה, שעיקר תוצרתה שלושה מוצרים חקלאיים – סוכר, אורז וקופרה (אבקת קוקוס ממנה מפיקים שמן), משמעות ההבטחה היתה אמורה להיות חלוקה־מחדש של הקרקע, בדרך של פיצול האחוזות הגדולות שבידי מיעוט העשירים, והפיכת החקלאים האריסים לעצמאיים.

בנוסף להבטחה שכך ייעשה, פוזרו ברוחב־יד הבטחות על תיעוש ומדע וטכנולוגיה חדשה. חזון הפיליפינים־בנוסח־יפאן, עם נופך של „החברה הגדולה" של לינדון ג'ונסון בארה"ב. עיתונאים ישראלים, שליוו ב־1967 את שר־החוץ אבא אבן במסעו למזרח הרחוק, קיבלו מפי הדוברים הרשמיים, ובכללם אשת־הנשיא אימלדה מרקוס, סקירה נלהבת על העתיד המזהיר הצפוי לפיליפינים, שהיא „מדינה נאורה הסובלת מעודף של אקדמאים ואינטליגנציה".

עד מהרה התברר, שחזון „החברה הגדולה" נוסח־ג'ונסון, שספג מהלומות בארה"ב עצמה, נפל שדוד בפיליפינים־של־מרקוס. הנשיא הצעיר והמבטיח, עלה לשלטון במציאות קיימת של מערכת שלטון מושחתת, שבה יד־רוחצת־יד, והערך העליון הוא ה„אוטאנגנאלוב" – חוב של כבוד. במלים אחרות: נאמנות אישית, משומנת היטב בכסף. בהרבה כסף.

לא היתה למרקוס שום כוונה לשנות את השיטה. להיפך. בסתירה גמורה לכל הצהרותיו, הוא טיפח חוג־נאמנים מקרב בעלי ההון וההשפעה. ידידיו ובני־משפחתו מונו לצמרת המימשל, הכלכלה והצבא.

אדוארדו קוז'ונאסו, לדוגמה, הוא ראש משפחת בעלי־מטעים מהאי לוזון. בשורה של צווים נשיאותיים, שהלכו ותכפו כחלוף השנים, סייע מרקוס לקוז'ונאסו, ידידו, להקים אימפריית־עסקים אדירה.

כל תעשיית מוצרי הקוקוס הוכפפה לפיקוחו. בעלי־מטעים וחקלאים קטנים נאלצו לשלם „מס", היישר לבנק, שקוז'ונאסו הוא אחד מבעליו. בדרך זו, זרמו 1.4 מיליארד דולר לכיסו של ידיד־הנשיא. מי שהעז להתנגד, נאלץ להתייצב מול „כוח האבטחה" האישי של איש־העסקים, שהיה למעשה צבא פרטי.

או, למשל, רוברטו בנדיקטו, ידיד אחר של מרקוס. הלה, בעל מטעי־סוכר, הועמד בראש „ועדת־הסוכר־הפיליפינית", גוף שקיבל לידיו את המונופול על כל תעשיית הסוכר המקומית. כך, הוכפפו מיליוני אנשים לפיקוחו הישיר.

מגדל־סוכר, שהתנגד למחירים הנמוכים שהיה המונופול מוכן לשלם, גילה במהרה, כי אינו יכול לעמוד מול הצבא הפרטי, שגם בנדיקטו הקים לעצמו. יתר־על־כן, באחת ההזדמנויות, כאשר מחירי הסוכר היו בשפל, ייבא בנדיקטו מאות מיליוני טונות של סוכר שנרכשו בחו"ל, והציף את השוק המקומי במחיר נמוך ממחיר המינימום של המונופול. המגדלים הקטנים נשברו, וקופת מטבע־החוץ של המדינה, הידלדלה.

אלו שתי דוגמאות בלבד. כאלו יש בשפע. תוצאתן – מרבית עושרה של הפיליפינים, התרכזה בידי 80 משפחות בלבד.

השחיתות האמיתית לא פסחה על ארמון־הנשיאות עצמו. רעיית הנשיא, אימלדה, ניסתה לטפח לעצמה דימוי של אלילת־המונים, נוסח אוויטה של פרון. בתחילה זה היה קל. אחרי הכל, היא היתה יפהפיה, לשעבר מלכת־היופי של מאנילה, ושחקנית מוכשרת. אבל, היא אהבה „לשחק בגדול". אורח־חייה וראוותני היה גדול מדי למידותיה של מדינה כפיליפינים.

למשל, נסיעות לחו"ל. היא אהבה לשוטט ברחבי תבל, להיפגש עם גדולי עולם, לרכוש מלתחות מפוארות. כדרך־כלל, מילאה פמלייתה שני מטוסים, שנשאו גם 200 מיזוודות ודוסות בבגדיה האישיים.

מישהו היה צריך לשלם בעד כל זה. זמן קצר לאחר שחברת „נתיבי אוויר פיליפיניים" הגישה לארמון־הנשיא חשבון בסך 3 מיליון דולר, יצא צו נשיאותי, שהכריז על הלאמת החברה לטובת המדינה.

פרדיננד מארקוס עצמו, לא כן לקטנות. כך, למשל, הוקמה בחיל־האוויר הפיליפיני טייסת נשיאותית מיוחדת. כיום, כוללת יחידה זו מטוס סילון 4־מנועי „בואינג 707", לטיסות לטווח ארוך, מטוס סילון דו־מנועי „באק 111", לטיסות לטווח בינוני, מטוס סילון דו־מנועי „פוקר 28" לטווח קצר, מטוס טורבו־פרופ דו־מנועי „ווי־אס 11" לטווח קצר ובינוני, ו־5 מסוקים.

אימלדה אהבה לשוטט בעולם ולרכוש מלתחות מפוארות. פמלייתה מילאה שני מטוסים ומלתחתה – 220 מזוודות

לוחמי־גרילה קומוניסטים בפיליפינים. אחרי ויטנאם, צריך היה כבר לדעת, שמלחמת גרילה מתנהלת לא רק במישור הצבאי. בלי רפורמות, תעבור האוכלוסיה כולה לצדם של לוחמי "הצבא העממי"

הדוגמה האישית של הנשיא, השתלבה היטב באווירת השפע והפזרנות של המעמד השליט, אליו הצטרפה צמרת הצבא. העיתונות שהעזה למתוח ביקורת, דוכאה.

הנשיאות על־פי מרקוס ואימלדה, עמדה בסתירה גמורה למה שאירע במקביל לעשרות מיליוני הפיליפינים הפשוטים. אלו, שמימנו את „החיים הטובים" של בני החוג השולט, ואשר הם־עצמם הידרדרו בינתיים אל סף הרעב. „בפיליפינים, המזון הוא אור־החיים", נכתב בפירסום רשמי של יוניצ"ף, ארגון האו"ם למלחמה ברעב.

הניצול, השחיתות, ירידת מחיר הסוכר בשוק העולמי – כל אלו יצרו מציאות־של־רעב. תת־תזונה הפכה לתופעת־קבע. באחד מאזורי הכפר, הגיעה תמותת תינוקות וילדים ל־38 אחוז מכלל מקרי המוות.

התגובה, כמו במקרים דומים בארצות אחרות בדרום־מזרח אסיה, לא איחרה לבוא: המצוקה נעשתה חממה לפעילות קומוניסטית. כבר בתחילת שנות ה־50, פעלה בפיליפינים תנועה מהפכנית, שקראה לרפורמה אגררית, בשם „הוק", ושהיתה נתונה לשליטת הקומוניסטים. אז, היא דוכאה, וכיעילות. אולם, בסוף שנות ה־60, הוקמו שתי תנועות חדשות. האחת, באי הדרומי מינדאנו, בשם „צבא מורו הבנגאמו", והאחרת, שהחלה באי הצפוני לוזון, „הצבא הפיליפיני העממי".

התנועה הראשונה ייצגה, למעשה, לא רק תביעה לרפורמה. זוהי גם תנועת־שיחרור לאומי של המיעוט המוסלמי, המתגורר במינדאנו, והרואה עצמו נפרד לגמרי משאר אוכלוסיית הפיליפינים.

התנועה השנייה, הנקראת בקיצור „נ.פ.איי.", גדולה ומסוכנת הרבה יותר. ה„נ.פ.איי.", היא הזרוע הצבאית של המפלגה הקומוניסטית הפיליפינית. מתחילה צנועה, ב־1969, כשמספר אנשיו לא עלה על 60,

הרודן פרדיננד מרקוס ורעייתו, אימלדה. בתחילת דרכה היתה מלכת־יופי. בהמשך, היתה לאשת־ברזל. היא מתייצבת בשורה אחת עם הנשים־הנכבדות־מאוד, שהפכו אלילות המונים: אוויטה פרון, ז'קלין קנדי והנסיכה דיאנה. אבל, בהבדל אחד: אותה כבר שונאים

קברט ... בלבד. אלה, כש... מליונים שהידרדרו אל סף־רעב

לוחמי הגרילה דרשו מהמנהיגה "מס" בגובה פזו אזור. היא סרבה – ונורתה בו־במקום

[illegible] "הצבא העממי" כיום, לכוח המונה כ־15.000 לוחמים. הוא פועל ב־63 מתוך 73 המחוזות הקיימים בפיליפינים, כולל סביבות מאנילה, עיר הבירה.

בתחילה טען מרקוס, כי "הצבא העממי" אינו אלא "מיטרד". חבורה קטנה של ארכי־פושעים, מאפיה מקומית, העוסקת בסחיטה מהאיכרים. אולם, כחלוף השנים, הפך ה"מיטרד" לכאב־ראש רציני ביותר.

ב־1984, הרגו לוחמי הגרילה כאלף מחיילי הצבא הפיליפיני וכאלף אזרחים, רובם כאלו המזוהים עם שלטון מרקוס. בימים האחרונים כבר ידע מרקוס לספר, כי ב־1985, גרמו הקומוניסטים למותם של עשרת־אלפים איש בפיליפינים.

אף אם יש בכך הגזמה, שמטרתה להבהיל את ציבור־המצביעים מפני השתלטות הקומוניזם (לדבריו, הם יבצעו רצח־עם, כמו בקמבודיה), הרי שהיתה בכך גם הודאה בהצלחות, שהקומוניסטים קצרו בשנים האחרונות במלחמתם בצבא הסדיר, המונה כ־250 אלף איש.

מדוע לוחמי הגרילה מצליחים – והצבא הסדיר סופג מפלות?

"אין כאן תשובה פשוטה", אומר קצין אמריקני, אחד מגיבוריו של הספר "האמריקני

אשר לוחמי גרילה באו בחודש פברואר האחרון לחנותה, ודרשו ממנה "מס" בגובה פזו אזור. היא סירבה – ונורתה בו־במקום.

בפיליפינים, עושק וסחיטה אינם דבר חדש. כך נהגו כל השנים גם כוחות הממשלה. וכך, רבים, שממילא משלמים לכוחות מרקוס, משלמים עתה גם לקומוניסטים.

ניתן היה להניח, שאחרי ויטנאם, כבר היו מרקוס וראשי צבאו צריכים לדעת, שמלחמת־גרילה מתנהלת לא רק במישור הצבאי, אלא בראש־ובראשונה במישור הפסיכולוגי. הוא צריך היה לדעת, שבלי רפורמות שיבטיחו, כי האוכלוסייה לצידו, יוכלו הקומוניסטים לשגשג. ואף אם לא ידע, באו בשנים האחרונות לא מעט עצות מוושינגטון, שיעצו לו ללכת לכיוון זה: להשקיע ברפורמות, בתעסוקה, בחינוך.

זה לא הועיל. "האמת היא, שה'צבא העממי' פועל בכפרים – ולנו אין מה להציע", התוודה באחרונה קצין פיליפיני. "אף אחד מוושלטון במאנילה לא טורח לבוא לכאן, לעשות משהו".

בו־בשעה, על הצבא הפיליפיני עצמו חל בשנים האחרונות תהליך של שחיקה. מרקוס היפנה את הכספים הגדולים לצריכה ולראווה. סכומי־ענק "התנדפו" והוברחו לחו"ל. התוצאה – חלקו של תקציב הביטחון ירד, דווקא בכל שהסכנה הקומוניסטית עלתה, והוא מסתכם כיום כ־1.1 אחוז מהתל"ג, בעוד שלפני שנתיים, ב־1983, היה 1.8 אחוז מהתל"ג (בישראל, לצורך ההשוואה, הנתון ל־1983 הוא – 29.8 אחוז מהתל"ג).

התוצאה – הצבא עמוס בשפע של גנרלים, המפקדים על גייסות עלובים. בשדה־הקרב, מול הגרילה, מתייצבים חיילים אשר האפסנאות אינה יכולה לציידם במדים, בנעליים גבוהות, במכשירי־קשר, במפות. המוראל, ירוד. חיילים רבים נוהגים כמינהג המקומי – שודדים־כבריליות.

מסוקים־נגד־גרילה יש, כ־80. אבל אלו ־יע קומץ זעיר, לעומת שטחה הנרחב של מדינה 7,000 האיים. וממילא, רבים מהם מושבתים בגלל מחסור בחלפים.

(כתבת ה"ניוזוויק", ביקרה לפני מספר חודשים אצל יחידה מהכוחות המיוחדים של הפיליפינים, יחידת־עילית קטנה, המנסה להילחם בקומוניסטים בשיטותיהם־שלהם. מפקד היחידה, הקולונל אגינאלדו, הצביע על שני מסוקי "בל", מצויידים במקלעים, ואמר לה: "תני לי שניים כאלה, ואנצח במלחמה". "מה הבעיה?", שאלה הכתבת. "הרי הם כאן". הבעיה היא, שהיו אלה שני המסוקים היחידים העומדים לרשות כל פיקוד צפון־לוזון, השולט ב־7 מתוך 73 המחוזות של המדינה.

מסכם את המצב לוטננט־גנרל פידל ראמוס, אדם הגון לפי כל העדויות, אשר כיהן עד לפני שבועיים כממלא־מקומו של הגנרל ואר, רמטכ"ל הצבא שהוחשד ברצח בנינו אקינו – ובינתיים הוחזר לתפקידו: "הצבא העממי הוא רק קצה הקרחון, אשר 90 אחוז ממנו חבויים מתחת לפני המים. להם יש אירגון ותעמולה וגביית־כספים, ולנו קשה מאוד להתמודד מולם. צריך לזכור, חלקו השקוע־במים של הקרחון, הוא זה המטביע ספינות בים".

לא רק הקרחון הקומוניסטי, ה"משיט"

אוגוסט 83'. גופתו של בנינו אקינו, רגע קצר לאחר שנרצח בשדה־התעופה במאנילה. לפני שבועיים, החליטה הוועדה, שמונתה על־ידי מרקוס, לזכות את אנשי הצבא מהאשמה ברצח. האחריות הוטלה על הקומוניסטים

המכוער", ספר פוליטי שהופיע ב־1959, אשר חזה, בדיוק מדהים, את התבוסה בוויטנאם. "מלחמת הגרילה הזו היא מלחמה, שעל כמותה לא קראתי מעודי בקולג' לפיקוד־ומטה. הנשק המקובל אינו מועיל כאן. גם לא הטקטיקה המקובלת. כל הטנקים והמטוסים והתותחים שלנו, אינם שווים כאן אסימון שחוק. אנחנו צריכים להילחם בקומוניסטים בדרך שהם נלחמים – אבל איש אינו יודע בדיוק, כיצד הם נלחמים".

"האסטרטגיה שלנו פשוטה", כאילו משיב לו, אחרי כמעט 30 שנה, אחד ממנהיגי "הצבא העממי" הפיליפיני. "אנחנו מעבירים את העם לצידנו".

וזהו בדיוק מה שהם עושים. כפי שעשו קודמיהם בקובה ובוויטנאם ובלאוס ובמקומות אחרים. הם מעבירים את העם לצידם. לעתים – בשיכנוע. לעתים – בכוח הזרוע.

"הצבא העממי" שואב את השראתו מכתבי מאו־טסה־טונג, שהדגיש כבר ב־1938, כי מטרת לוחמי הגרילה היא לזכות באהדת ההמונים, וכי הצטברותם של המון נצחונות קטנים, היא שתביא לניצחון הגדול. וכך, רצח פקיד־מס הוא ניצחון, ומארב מוצלח לחיל־המצב הוא ניצחון, וחיסול בעל מטע־סוכר הוא ניצחון.

אבל לא רק כך הם פועלים. כדי לממן את פעילותם, גובים הקומוניסטים "מס" מבעלי האחוזות, מתעשיינים ומסוחרים, הפועלים בתחומי־שליטתם. שיטותיהם, כך מספרים בפיליפינים, מתקדמות בקצב הזמן. באחרונה, החלו הקומוניסטים לשדוד את חנויות המחשבים, כשהם רוצים בעיקר את מחשבוני־הכיס. הסיבה – להקל על חישוב ה"מס" שהם גובים בשטח...

למרות שהקומוניסטים מנסים להציג עצמם כ"רובין־הודים" מודרנים, הנוטלים רק מהעשירים ומחלקים לעניים, בפועל הם מטילים מס גם על פשוטי־העם, שלמענם, כביכול, הם נלחמים. כך, למשל, הופיע סיפור על חנונית דלה בעיר דוואו שבאי מינדנאו,

בעיקר באזורי הכפר, הוא המאיים על מרקוס. האופוזיציה מולו באה גם ממקורות נוספים. ראשית, ישנה הכנסייה הקתולית, אשר רוב אוכלוסי הפיליפינים נמנה עם צאן־מרעיתה. הכמרים הכפריים, האבות הרוחנים, נוקטים בדרך־כלל עמדה נגד־מרקוס, בגלל השחיתות והעוני וההידרדרות הכלכלית, שהביאה גם לשחיתות המידות, ובגלל התקפותיו של צבא מרקוס על המינזרים הישועיים בשנות ה־70'.

"האוטופיה שמציע 'הצבא העממי' דומה לאוטופיה של הכנסייה", אומר כומר צעיר. אפשר להזכיר לו, כי כך דיברו גם הכמרים הבודהיסטים בדרום־ויטנאם, בעת שעשו יד אחת עם הקומוניסטים נגד שלטונו של נגו דינ־דיאם – ולאחר הניצחון הקומוניסטי מצאו עצמם, במקרה הטוב, על סירות־הפליטים. אבל זה כבר סיפור אחר.

מקור־ההתנגדות הנוסף למרקוס הוא "המעמד השלישי" – העירונים, הזעיר־בורגנים, שאינם נמנים עם המיעוט שבצמרת. הללו נפגעו תחת שלטונו של מרקוס אולי יותר מכל, משום שלהם היה מה להפסיד. המשבר הכלכלי רושש אותם מזכויות הקניין שלהם.

ב־1972, כאשר הכריז מרקוס על משטר צבאי, כדי לעקוף את החוקה שמנעה בחירתו לתקופת כהונה שלישית, ניטלו מהם למעשה גם זכויותיהם הפוליטיות. אך ב־21 באוגוסט 1983, כאשר נורה מנהיג האופוזיציה, בנינו אקינו – ניטלה מהם גם התקווה. ועל כך, הגיבו.

פרשת אקינו היתה, כנראה, נקודת המיפנה. בנינו אקינו היה בתחילה, כוכב צעיר בפוליטיקה הפיליפינית. ב־1956, בהיותו בן 22, נבחר כראש־העירייה הצעיר ביותר במדינה. לאחר מכן, השתלב בפוליטיקה הלאומית, ונבחר לפרלמנט. ב־1972, יצא נגד המשטר הצבאי – ונעצר. הוא ישב בכלא עד 1980, ואז יצא לארה"ב.

3 שנים ישב בבוסטון, יחד עם אשתו קוראזון ("קורי"). באוגוסט 83', חזר

(המשך בעמ' 39)

לישראל, נזק מועט

למולה של ישראל, מעורבותה הכלכלית וקשרי המסחר שלה עם הפיליפינים, מזעריים. אולם גם מעורבות כלכלית זו וגם קשרי המסחר, המצומצמים ממילא, נפגעו עקב התהפוכות הפוליטיות בפיליפינים.

ישראל מייצאת לפיליפינים בעיקר כימיקלים, מוצרי גומי ופלסטיקה, מוצרי עץ, מעט מוצרי אלקטרוניקה, מתכת ומכונות, מזון ושאר תעשיות קלות. ב־1984, יצאת ישראל לפיליפינים בהיקף של 2.3 מיליון דולר. השנה, הצטמצם היצוא כ־42 אחוזים. ב־9 החודשים הראשונים של השנה, ייצאה ישראל לפיליפינים רק ב־1.3 מיליון דולר.

גם היבוא מן הפיליפינים, העומד ברובו על מוצרים טרופיים (פירות קוקוס וגומי), הצטמצם השנה כ־85 אחוזים – מכ־1.2 מיליון דולר, לכ־800 אלף דולר.

במשרד החוץ ובמשרד התעשיה והמסחר בירושלים אומרים, כי עתה, נוכח ההתפתחויות הפוליטיות בפיליפינים, לא נותר אלא "לחכות להתבהרות המצב הפוליטי והכלכלי". בשלב זה, כל הפעילות הכלכלית שלנו שם, נמצאת בפרופיל נמוך מאוד", הסביר גורם בכיר במשרד התעשיה והמסחר.

פעילותה הכלכלית של ישראל במנילה, ממילא לא היתה מעולם נרחבת. עד לפני זמן קצר היתה שם נציגות של חברותיו של שאול אייזנברג. זו נסגרה עקב אי־היציבות הפוליטית. היום, נמצאת במנילה נציגות של "כור־סחר" בלבד, וגם היא פועלת בפרופיל נמוך מאוד.

שאר הקשרים המסחריים בין ישראל לפיליפינים, מתקיימים באמצעות נציגים אזוריים, שמקום מושבם הקבוע בדרך כלל בסינגפור, או באמצעות סוכנויות המנוהלות על־ידי מקומיים.

פרט מעניין נוסף: לו׳יק גאסר, איש העסקים היהודי המבקש לקנות את תשלובת "אתא", ממעלי טקסטיל גדולים בפיליפינים. עיקר יצואם של מפעלים אלה היה, עד לאחרונה, מיועד לארה"ב. אולם עקב הגבלות היבוא החמורות, שהטילו האמריקנים על מוצרי טקסטיל מן המזרח הרחוק, החל גאסר להפנות את מאמצי השיווק שלו לסין העממית ול..ישראל. הסיבה לאחרונה פשוטה: הסכם איזור הסחר החופשי, בין ישראל לארה"ב, פותח שערים ליצוא מוצרי הטקסטיל לארה"ב.

בירושלים אומרים, כי נשק מישראל אינו מיוצא לפיליפינים. לפיליפינים אין משום כסף לשלם עבור נשק.

עם זאת, אומרים בירושלים, ישנן חברות פרטיות המייצאות נשק קל וזיוד בטחוני בקנה מידה זעיר, לפיליפינים. הנשק מיועד לבעלי האחוזות הפרטיות בפיליפינים, המעוניינים לרכוש אמצעים לתגן על רכושם, שהפך לאחרונה טרף לכנופיות שודדים ומורדים.

המצב הפוליטי בפיליפינים, גם אם יתרחש מהפך בשלטון במנילה, לא ישפיע רבות על הקשרים עם ישראל. זו ההערכה בירושלים. "ישראל לא משחקת שום תפקיד במאבקים הפוליטיים הפנימיים בפיליפינים. גם אם האופוזיציה תגיע לשלטון, אין לה שום סיבה לשנות את יחסה לישראל. אין לישראל בעיות מיוחדות עם שום גורם פוליטי או אתני בפיליפינים, פרט למוסלמים", מעריך משקיף ישראלי בכיר.

■ צבי זינגר

יש רק בנק אחד שבו לא תשלם דמי ניהול חשבון

(למעט משיכת שיקים)

כאן פותחים חשבון

·עו"ש משופר·

הבנק הבינלאומי

בחשבון עו"ש רגיל, כמעט כל פעולה שאתה מבצע עולה לך כסף.
בחשבון עו"ש משופר רק עבור פעולת משיכת שיקים וכשיכת מזומנים
ליד הדלפק אתה משלם. עבור כל יתר הפעולות בחשבונך לא תשלם דמי ניהול.

... וגם 1,000,000 ש' משיכת יתר בריבית יותר נמוכה.
בעו"ש משופר בבינלאומי, לקוחות פרטים כולל "מקבלי משכורת", זכאים לקבל
מיליון שקלים משיכת יתר בריבית מועדפת* ללא עמלות אשראי נוספות
וללא ריבית חריגה.
עו"ש משופר בבינלאומי חוסך לך עשרות אלפי שקלים כל חודש.

פרטים נוספים בסניפי הבנק הבינלאומי הראשון ובנק פועלי אגודת ישראל.

* מתן האשראי מותנה בקבלת בטוחות כנהוג.

פתחתי חשבון גם בבינלאומי

הבנק הבינלאומי הראשון

הטלוויזיה הישראלית

ספר הג'ונגל

בשבוע שעבר, מונה יאיר אלוני למנהל בפועל של הטלוויזיה הישראלית. בכך, לפחות לשעה קלה, הסתיים המירוץ בין וסביב חיים יבין ודן שילון • חיים שיבי מתאר את מסע הבחישה הממושך והמכוער סביב ניהול הטלוויזיה. כיוון שאי אפשר, במקרה זה, בלי ספקולציות, שיבי מעלה את האפשרות שאורי פורת בעצם בנה והכין את יאיר אלוני לתפקיד • גם אלוני מסכים שאלוני הוא בעצם בחור טוב, או סוס שחור שניצח את הסוסים הלבנים, יבין ושילון • לאלוני אין כאריזמה. יתכן שהגיעה שעתם היפה של הבחורים הטובים

בחור טוב

מאת
חיים שיבי

תצלום זום 77

אלוני: יש בארץ אווירה של כאסאח, אז למה שרפיק חלבי יהיה שונה?!

ביום שישי האחרון, גילה המנהל החדש בפועל של הטלוויזיה שיש לו הרבה חברים. יאיר אלוני לא הופתע. הוא מכיר את הבניין. הוא חיבק את מי שחיבק אותו, נישק את מי שנישקה אותו, וענה בסבלנות רבה לטלפונים של אנשים שביקשו "לתפוש שיחה" בהזדמנות הראשונה.

בימאי אחד, הרבה זמן עם משכורת, הרבה זמן בלי עבודה, ביקש מאלוני שיגלו אותו מחדש. אלוני אמר למה לא, חבוא ונדבר.

זה נמשך כל הבוקר. אחר כך הוא הלך להרים כוסית עם חברים בפאב הירושלמי "לה־בל". לא היתה שם הרגשה של חגיגה גדולה.

דן שילון, מי שהיה מועמד טבעי לתפקיד, ישב עם כל האחרים ושתה להצלחת אלוני. חיים יבין, מי שהיה מועמד טבעי לתפקיד, וכמעט זוכה, לא ישב שם. יבין לקח את בני משפחתו לסוף שבוע במלון "מגדל דניאל", על חוף ימה של הרצליה. בערב היתה לו תלטורה קטנה במועדון. חיים יבין מארח את.

אפשר להפוך את הסיפור הזה לסדרת טלוויזיה עם תסריט לא מסובך, ועלילה שנעה על שלושה צירים.

ציר ראשון: חיים יבין, איש מקצוע מעולה, מתמודד עם דן שילון, איש מקצוע מעולה, על תפקיד מנהל הטלוויזיה. לפעמים, הם אומרים שהם לא רוצים את התפקיד. לפעמים, הם היו מוכנים לקבל אותו בתנאי.

כשהם גומרים "לאכול" אחד את השני, בא אלוני ולוקח את מה שנשאר מהבניין.

ציר שני: אורי פורת, מנכ"ל רשות השידור, מתמודד עם הוועד המנהל של הרשות על הזכות למנות מנהל, שידע לעבוד איתו. פורת נותן לצדדים להתיש את עצמם, עומד בעצמו יפה בהחשה הכללית, דוחף את המועמדות של יבין, אבל בונה בשקט את אלוני, כעוזר צמוד, במשך שנתיים של סערות.

רגע לפני שהבניין מתמוטט, ורגע אחרי שיבין אמר לא, שולף פורת את אלוני ומעביר את המינוי, לקול אנחת רווחה כללית בבניין, שהאנרכיה התחילה להמאס אפילו עליו.

ציר שלישי: הליכוד מתמודד עם המערך, ולהיפך, על איוש תפקיד המנהל בכלי תקשורת שיכול להפיל ממשלה, לבנות שר, להרוס סגן־שר.

ההתמודדות נערכת ברמה מיניסטריאלית, ובכל החזיתות. מנהל, יו"ר וועד מנהל, מנכ"ל רשות. בינואר 1985, יש מכרז אבל המכרז מתפוצץ.

המחנה של יבין, בתוך הבניין ומחוצה לו, פוחד משילון. נאמני שילון, בתוך הבניין ומחוצה לו, לא רוצים את יבין.

אף אחד לא פוחד מאלוני. אלוני מקבל את הניהול.

יתכן שיש בתסריט הזה אמת, אולי לא כל האמת. איך אפשר שלא להכניס לסידרה הזאת פרק על רפיק חלבי, היו"ר הפעיל מאוד של וועד העובדים? איך אפשר בלי חזי קוקה, היו"ר של וועד הטכנאים?

יותר מזה. במציאות התבלבלו לפעמים התפקידים. מי שהיו אמורים לגלם את תפקיד המקצוענים והכתולות הפוליטיות למדו לבנות ולהפעיל לובי פוליטי. אלה שהיו אמורים להסתפק בתפקיד העסקנים של הוועד המנהל, למדו תקשורת.

את דמותו של הזוכה במרוץ הזה, קל יותר לשרטט. יאיר אלוני הוא היחיד שנותן פה מונולוג על עצמו. יבין ושילון הסתפקו בהצהרות. זאת של שילון, מסתכמת במשפט אחד, איחולי הצלחה לאלוני: "בחור נהדר, איש מקצוע ואדם ישר והגון".

אלוני אומר למזכירה: "חמודל'ה, צר לי להטרידך פעם נוספת" ומזמין פעמיים קפה. בבניין שצר מלהכיל את כמויות האגו שהצטברו בין כתליו במשך השנים, יש למשפטים כאלה תוצאות מרגיעות. כשמסתכלים על המנהל החדש בפועל, רואים עיניים ירוקות־אפורות, קרחת, שפם, סנטר מוצק. בסך הכל של הצילום הראשון יש משהו מיושב, מפוכח, כמעט עייף.

אלוני אומר: "אני הסוס השחור במשל מירוץ הסוסים. איש לא חשב עלי כעל מועמד לתפקיד. אורי פורת לא חשב עלי. אני לא חשבתי על עצמי. אני רציתי לראות פה את דן שילון, אדם שיש בו שילוב של מנהיגות, חזון, יכולת ניהול ויכולת ביצוע.

"אורי פורת חשב שחיים יבין הוא האיש לתפקיד. אז היה מירוץ, וסוס לבן אחד נפל, וסוס לבן שני נפל, ואז הגיע סוס נוסף. לא סוס ערבי אציל, לא סוס מחוות־השבחה בטקסס, סתם פרד שיכול לעלות בהר ולנסות למשוך איתו את המשא. הסוס הזה הגיע לקוו הסיום".

אני אומר ליאיר אלוני: בוא ניבחן את ההנחה שהפוליטיקאים הפכו את הטלוויזיה הממלכתית מרוממה למוסד שעובד לפי חוקי הקידום של סניף מפלגה בעיירת פיתוח. לפי הנחה זו, מי שמוכשר מסוכן. מי שיכול לשנות דברים מסוכן. מי שאי אפשר לצפות את תגובתו בשעת משבר פוליטי, מסוכן. כל המסוכנים נגמרים תחילה. או שהורגים אותם, או שהם מתים מבחילה. אחר כך, נשארים האפורים המסתגלים. כשגם האפורים נגמרים, נותר האיש נטול הצבע. האם אתה האיש נטול הצבע?

אלוני: "יש שתי בעיות בסיפור שלך. אני חושב שחיים ודן טובים יותר, אבל אני לא בטוח שכל הטובים אכן ניגשו למכרז. יכול להיות שבתוך הטלוויזיה או מחוצה לה יש מועמדים נוספים.

"חוץ מזה, אני לא מתאים לתפקיד האיש ששרד. לא הייתי דמות פוליטית, לא השתתפתי במכרז, לא עשיתי לובינג לעצמי. כשבאו ודיברו איתי, אמרתי תרדו ממני. ניהלתי ברשות שלוש שנים, אבל אני לא חייב להיות מנהל. אני איש מקצוע. קריין. עורך. מפיק. כתב. עורך.

– אז למה לקחת את התפקיד? דין התנועה?

אלוני: "כתוצאה ממצב שבו כל צד ביצע לשני חסימה, וחיים יבין חזר בו בשיחה עם אורי פורת, נותרה בפני ברירה לקחת את הג'וב, או להיות עד לאנדרלמוסיה במערכת, ששמתי בה 17 משנות חיי. לא חונכתי להיות ראש קטן. פשוט לא נשארו אנשים. חבל לי מאוד על חיים ועל דן, וגם אני חושב שזאת מהלומה עבורם ומהלומה לא פחות קטנה לטלוויזיה, אבל זה מה שיש".

אלוני בוחר ניסוחים זהירים למדי. הוא מוכן לגלות לי שיש לו דעות פוליטיות, אבל הוא שומר עליהן כעל סוד צבאי. רק זה חסר לו עכשיו.

בינתיים, נכנסים אנשים לחדר תופשי חופשי. יש נשיקות. יש לחיצות ידיים. האיש שאמור לעשות סדר בברדק, ולהציל בפועל את המצב, לא יהיה מנהל מטיל אימה, לא יסחוף את הבניין לקרבות מסדרון על עקרונות, ולא יגרום נדודי שינה למנכ"ל.

סיפורים חמים שיש בהם מוקשים גדולים, כמו פרשת הטיפול בסגן השר דקל למשל, ימשיכו להיות מטופלים בטלפון ישיר של המנכ"ל לעורך "מבט".

לפני אלוני, היה מנהל אחד בפועל שניסה להגיד למנכ"ל איך עושים מה, ותפש קצת מנהיגות. המנהל הזה גמר את החצי שנה שלו, וחזר לטלוויזיה בערבית.

הלקח בבניין: אם אתה מנהל שנבחר במכרז מסודר, אתה מנהל שיכול להגיד לא. אם אתה מנהל מנהל בפועל, שמונה לפרק זמן קצוב, אתה יכול להגיד לא, אבל אחרי שאמרת אתה יכול למצוא את עצמך בחוץ.

האנשים בבניין מגדירים את אלוני כ"בחור טוב". מצפים שהוא יעשה עבודת־תאום טובה. מצפים שהוא ישחרר את המנכ"ל מכאבי ראש אירגוניים. מצפים שהמינוי שלו יאפשר איכשהו לדחוף שורה של מינויים נוספים, שהמוסד זקוק להם בדחיפות. לא מצפים להרבה יותר מזה.

יאיר אלוני אומר שהוא לא מתרגש מתפקיד "זה מה שיש": "למרות שאני עובד כאן 17 שנה במיגוון של תפקידים, ונחשפתי על המסך, לא עלה לי השתן לראש, וזה קורה לרבים מעמיתינו. הזפקדה בידינו עוצמה, ואנחנו משתכרים ממנה. אז אני לא אלוני הגדול. אם אתה רוצה אתה יכול לקרוא לי ביצרעיסט או טכנוקראט, אני לא נפגע מזה.

"אני, עם הקרחת המבריקה שלי, יכול להרשות לעצמי שיגידו עלי שאני לא איש מבריק. קח מחר איש טלוויזיה מעולה לתפקיד הזה – יש לך ערובה שהוא ידע לנהל את המוסד? נכון, לשילון יש חזון וכושר ניהול, עם יכולת ביצוע מדהימה. נכון, ליבין יש תפישה טלוויזיונית ברורה, הוא יודע מה שהוא רוצה, והוא היה יכול להביא לשינוי. יבין היה המועמד של פורת במשך שנה וחצי. פורת סיכן את מעמדו, לפחות פעמיים שאני יודע עליהן בגלל הדבקות שלו בחיים.

"אז חלק מהאנשים כאן רצה שילון וחלק רצה יבין, ויש כאלה שנלחמו והתחננו, ומטבע הדברים שהם מאוכזבים. אבל, עכשיו יש בבניין "שאיפה של אוויר", מפני שיש מנהל ויכול להיות שזה מה שהמוסד היה צריך בדחיפות".

המאבק המתמשך, לפני המכרז, במהלך המכרז, אחרי המכרז – הותיר בגיבורים העייפים של הפרשה, תחושה של בחילה מהיקף התגרנות, ומעוצמת הבחישה הפוליטית, שנעשתה לאור היום בהרכב מיניסטריאלי בכיר.

חתול שחור עבר גם בין המקצוענים עצמם, שהיו שותפים פעם לתהליך יצירתי מלהיב של הקמת דפוסי עבודה במערכת צעירה, של קביעת נורמות, בעיקר בעריכה והגשת חדשות. עכשיו, אפשר לשמוע במחנה־שילון טענות לפיהן ניהלה "קבוצת יבין" מסע הכפשה שיטתי שנועד להציג את האיש שלהם כסמל לכל מיני תועבות פוליטיות.

חסידיו הרבים של חיים יבין נשמעים מרירים לא פחות. משחק מזר, הם אומרים. בהתחלה, שמיר אומר לא שילון, בגלל חלקו בהכנת משדרי הבחירות של המערך, ופרס אומר לא לחיים יבין, בגלל הטיפול שנעשה לחומיחו בסדרת "הנכחרים".

אחר כך, מתכנעים במערך שאי אפשר להעביר את המינוי של שילון, ומתחילים לצחו ביבין.

בשלב זה מתעורר חשד בליכוד: אם יבין טוב למערך, אולי משהו לא בסדר...

יאיר אלוני חושב שמה שקורה בבניין לא כל כך נורא, כמו שזה נראה מבחוץ. הוא אומר: "בכל העולם הפוליטיקאים מתערבים. טלוויזיה מתופוליטית במצב של ממשלת אחדות לאומית מעוררת בכפלגות עניין רב בעבר. נכון שיש עיוות נוכר בשיטה. זה לא קרה לנו בזמנים שארנון צוקרמן נבחר לתפקיד, זה לא קרה לנו בזמנים שצחי שמעוני נבחר לתפקיד, זה קורה לנו עכשיו. אבל יש לי רושם שיש רגישות רבה מדי לנושא הפוליטיזציה. מי שלא עבד כאן לא יודע איזה כלי רגיש ומסוכן יש לו בידיים, הן מבחינת היכולת להרוס אנשים והן מבחינת היכולת להזיק לנושאים בעלי חשיבות ציבורית.

"בסך הכל, צריין אפשר לעבוד כאן. מלחמות אישיות יש בכל מקום, בכל כלי התקשורת. אנחנו כלי יותר חשוף ויותר חשוף. כולם נוברים בעצמותינו. זה מלבה את הגחלים. אני יודע שיש כאלה בבניין שחושבים שצריך לעשות מהפיכה. אני לא חושב כך.

"אני מאמין בהידברות. בבני אדם. מי שרוצה לנהל צריך לדעת לעבוד עם אנשים. שם זה מתחיל ושם זה נגמר. יש מיליטנטיות ואווירת כאסחיזם בארץ.

"אז למה שרפיק חלבי יהיה שונה? למה שחזי קוקה יהיה שונה? בחברת החשמל אין מיליטנטיות?

"אני לא אוהב את האווירה הזאת ומשתדל להמנע ממנה. אני חושב שאם תהיה פה אווירה של הידברות נוכל לעשות ביחד טלוויזיה טובה יותר".

מי שחושב שהסידורה הזאת נגמרת כאן – טועה. יאיר אלוני, מנהל־בפועל לזמן קצוב, צריך רק לצאת מחדרו למסדרון, כדי לשמוע החחלה של היסורים על מועד התפטרותו.

על רקע השקיעה המואצת של הבניין, נראה המינוי שלו כבכור של וליום לחולה גנגרנה. גם זה אולי משהו.

המצב פה כל כך בלתי אפשרי, אמר לי מישהו בפתח הבניין, שגם יבין וגם שילון לא היו יכולים להיות משהו. אלוני, לפחות, אדם נחמד ונח שנכנס לתפקיד עם הרבה כוונות טובות, והוא לא כל כך מוטרד בשאלה מה זה יעשה לפוניטין שלו. אז בולם פה מרוצים. אבל אל תאמין זהו.

אילוסטרציה על פי תצלום: עמיר רום

חיים יבין היה מועמד של אורי פורת. עכשיו. מחנה יבין ומחנה שילון מאשימים זה את זה

חיים יבין ודן שילון חסמו זה את זה. ואז, אורי פורת שלף את אלוני

חיים יבין: "לא לכבודי"

חיים יבין, מועמדו של פורת, האיש שיכול היה לעשות לטלוויזיה טיפול נמרץ, רצה את התפקיד, אבל לא בכל מחיר, לא בלי תנאים.

יבין היה ב"שכונה" הזאת הרבה זמן, צבר הרבה ניסיון. הוא לא מתכוון לסכן מוניטין, שנרכש בעמל שנים, במשימה שתנאי הפתיחה שלה נראים כנוסחה לכישלון בטוח.

יבין רצה מכרז מסודר. הוא רצה, לפחות, מסמך כתוב, שיבטיח לו יכולת ניהול. הוא לא ראה מסמך כזה. הוא החליט לוותר על הסיבוב הזה במירוץ.

חיים יבין: "המינוי בפועל הוצע לי פעמיים על ידי המנכ"ל. פעמיים דחיתי אותו. בפעם הראשונה בעקבות פרשת [illegible], ובפעם השניה עכשיו. בשתי הפעמים, הועלו עלי לחצים כבדים לקבל את המינוי, [illegible].

"אני מכיר למה מינוי בפועל, לפרק זמן קצוב, הוא מינוי על תנאי, שאיננו מאפשר למנהל הטלוויזיה לבצע את שיקומה, כפי שהוא מוצא לנכון. ידיו כבולות. הוא מנהל "על תנאי" ואפשר לפטור אותו בהתראה קצרה, או בהחלטה של הוועד המנהל".

"גם פרק הזמן הקצוב של 6 חודשים, או שנה, איננו מאפשר את הבטחת המטרה הקשה, שמוטלת לכל מי שירצה לשקם את המוסד.

"אני גם סבור שאין זה לכבודי, או לכבודו של מי שאמור לשאת במשרה החשובה הזאת. אני סבור שמינוי של מנהל טלוויזיה חייב להעשות בצורה מסודרת, על פי מכרז, או כמינוי אחד, שיש לו תוקף חוקי, והוא נותן מעמד של ממש לנושא המשרה הזאת".

"בפעם הראשונה דחיתי על הסף את ההצעה ואת הלחצים להתמנות בפועל. בפעם השניה, כשהועלה הרעיון לפני כחודש, ונתמך על ידי יו"ר הרשות, אמרתי כי אינני דוחה אותו על הסף, מאחר והתכוונתי כי לפחות בהליכתו אין כרגע שיבוש של ממש, והוא תקוע במערכות הפוליטיות".

"יחד עם זה, היה ברור לי כי גם מינוי שכזה צריך לקבל תוקף חוקי ולהתבצע בצורה נאותה. לצערי, התנאים האלה לא התמלאו ולכן דחיתי את ההצעה".

הטלוויזיה הישראלית. סיפור הצלחה

מאת יותם ראובני

תצלומים יוסי רוט

מספר 1

מחלקת הספורט של הטלוויזיה הישראלית הינה סיפור הצלחה. היא אחת המחלקות היותר מקצועיות • יורם ארבל, שדר הספורט מס' 1, מייצג היטב את המחלקה • יותם ראובני עשה איתו את השבת שעברה, מצהרי היום, באיצטדיון רמת גן, ועד לחדר העריכה ולהגשה של מבט ספורט, במוצאי שבת • ארבל, מודע היטב למעמדו, ישתדל לתת לך את המקסימום עבור האגרה שלא שילמת, וימנע מהצטנעות מזוייפת

אני השדר הכי טוב במחלקת הספורט, אמר לי יורם ארבל בסיומו של יום ארוך שבליתי במחיצתו. יש עוד כמה שדרים מוכשרים למדי. אני לא אומר שאם אני הכי מוכשר אני צריך לקבל את הכל. אני בעד חלוקה. אבל במשחקי גביע עולמי אני משדר את מישחק הפתיחה, ואת מישחק הסיום.

הפגישה החלה בשבת בצהריים. יורם ארבל ישב על המידרכה הצרה, שליד הכניסה לתא האורחים באיצטדיון רמת־גן, לבוש מכנסי ג'ינס וחולצת גולף תשוטה. על קרש עץ שמצא שם כתב את הפתיחה לשידור.

יום חמסין בדצמבר. הגשם, המסאן לרדת, משבש את השעון הביולוגי שלנו אחרי עשרה חודשי חמסין, משהו חייב להשתבש במנגנון הפנימי. הקהל מתחיל להגיע. יש שקוראים זור של גוגול לומר לצאר את שמם. עכשיו הטלוויזיה היא הרשות העליונה.

– זה לא מסוכן כך, אני שואל את ארבל.

"מסוכן מאוד. אבל, מעמדת השידור שנמצאת בקומה העליונה של האיצטדיון לא רואים טוב את המיגרש. כאן יש לי תצפית נהדרת."

המישחק מוקלט. ארבל מתייחס אליו, בכל זאת, כאל שידור ישיר אף שרק חלק קטן ממנו ישודר במבט ספורט. מכבי ניצחה את בית"ר 3:1.

– איך אתה מרגיש אחרי השידור, אני שואל.

"זה מחייב ריכוז עצום", אומר ארבל, "הטעויות הכי גדולות נובעות מכך שלמשך שניה אתה יוצא מהריכוז, ודווקא אז מתרחש משהו חשוב. אני עסקתי בצלילה, ומבחינות רבות, אחרי מישחק אני מרגיש כמו אחרי צלילה. גם שם אתה חייב להיות בריכוז מירבי, כי אתה נפגש עם סכנות שאתה צריך להיות מודע אליהן. כאן, למשל, היה עניין עם

אני לא יודע כמה מרוויחים הכוכבים. זה לא מעניין אותי. עניין של היצע וביקוש

בעת המישחק עומד מול עיניו של ארבל מוניטור, מכשיר טלוויזיה המקרין את הסרט המצולם בה בשעה. אנשים רבים מהקהל באו לראות על המכשיר את מה שיכלו לראות במו עיניהם.

– אתה לא יכול להעזר במוניטור כדי לברר דברים שקרו?

"לא. המכונה שבה אני צריך לעשות את זה מקליטה את המישחק בזמן אמיתי. וגם אם היתה אפשרות, מסוכן להתעסק עם זה הזמן שידור, כך אתה עלול להפסיד משהו חשוב. בעת השידור, אתה במאמץ נפשי עצום. כל הזמן מסתכל. בודק. נזהר שלא להסתבך בצרה. ואם נשווה את זה לצלילה: אני צריך מראים את השער הזה ואני שומע את המי שפט.

"אחרי מישחק כמו היום, אני יוצא בהרגשה טובה מאוד. שאלת אם אני ממשיך להתרגש?"

– כן, איך זה שכעבור שלוש עשרה שנה של שידור כדורגל, אתה עדיין מתלהב כשם שהתלהבת היום. החוש או זה שלא נחוץ לכך, לא התקהה?

"לא התקהה. אם בנוסף לכך זה גם מישחק טוב, כי הרי מישחקים כמו זה שראית היום אין רבים, מה טוב.

– ידעתי מתי לבוא, אני אומר.

"אני מתרגש במיוחד, כי לפעמים קיימת בי תחושה של שער לפני שהוא קורה. משהו

לעבר ארבל שיזכיר את בית"ר. שיזכיר הרבה את מכבי.

איש בעל שיבה, בידו שקית פלסטיק עם כריכים ופיצוחים ניגש אליי.

יורם, אומר האיש עם השקית, איך זה שכאשר יש בעיטת עונשין ואני מקווה שזה יהיה שער וכולם שרופים שזה יהיה שער, אתה יודע שזה שער נמעם לפני שבועטים בכדור.

ביחוש, אומר ארבל. וחוש. עתה הוא כבר מוקף אנשי הצוות שחזרו מארוחת צהריים. עדיין מדברים על מישחק הכדורסל של מכבי וריאל מדריד.

שוק קטן, מאלה שהצרפתים יודעים להקים ולפרק תוך זמן קצר מאוד, הולך ונפרש מול הכניסה לאיצטדיון. נפתחו רק שני שערים מתוך שבעה. בשני השערים האלה פתחו רק דלת, בכל שער. יהיו צרות.

ארבל משור מעמדה שרק גדר רשת משוּעה מפרידה בינה ובין הקהל. הנכנסים ונעמים על סידורי הכניסה הלקויים ומפנים קריאות של כעס אל עמדת השידור.

משאיפתו של האדם להכנס לתחום הידיעה של הרשות העליונה נולד ק. של קפקא והצמד בובצ'ינסקי ודובצ'ינסקי, המבקשים מהרבי־ מלמיליאן שנותן כדור לבחור אחד שלא הגיע בזמן. הוא הסתבך והסתבך. אם הדבר היה נגמר בשער, אני חייב לנתח את המצב – ולך תזכור מי נגע בכדור בכלל.

"אם המוח שלך לא מכוייל על האירוע, אתה לא זוכר מה שהיה ואז אתה צריך להגיד משפטי מפתח כמו "הגנת מכבי תל־אביב לא עמדה בלחץ". עוברת שניה וחצי, בינתיים הכדור מגיע למישהו שאתה בן מכיר ואתה ממשיך".

> **דויד קריבושה מלחין "כוכב חוזר"**
>
> "הוא שר טוב בזמנו. היה לו קול ערב במיוחד. זמן עשה שלאגר. לא עניין אותו להמשיך בשירה. היתה לנו חבורת הפקות, ומאז אנחנו חברים טובים.
>
> "הצעתי ליורם להופיע בתוכנית "מסיבה למסיבה" במינה "הכוכב החוזר". אבל הוא סירב."

לדאוג שהדג הזה הוא דג חבר, ולא דג אוייב".

כבר מראשית הפגישה שלנו, אני נהנה מהקסם האישי של ארבל. הוא מדבר בלהט המוכר מהשידורים, מתלהב, משעשע, גלוי לב.

אנחנו יושבים במכוניתו, ליד האיצטדיון, מחכים לכך שתהיה הקלה בתנועה.

"יש דברים שאמרתי בעת שידורים חיים," מספר ארבל, "שיישארו לדראון עולם. כך אני זוכר דרבי שבו אבי כהן הבקיע שער נפלא. באמת שער יפה מאוד. התכוונתי לומר שהיה כדאי לחכות את כל הזמן של המישחק, לעבור את השיעמום, כדי לראות את השער הנפלא של אבי כהן. הקואורדינאציה בין הפה והמוח לא הסתדרה לי. יצא לי שאמרתי כי היה כדאי לחכות את כל הזמן שבעולם בשביל השער הזה. נו. שעה שעתיים היה שווה, אבל באמת. וזה רודף אותי. כל פעם שרוצים להראות שער יפה מהדרבי של תל־אביב, באווירה ובמיגרש אומר לי שעכשיו יהיה שער. האדרנלין שלי זורם יותר מהר, ואני מרגיש התרוממות נפש. זה מצחיק אותי קצת, כי אני כבר שועל ותיק בעסק. ובגביע והעולמי ראיתי מישחקים הרבה יותר טובים מזה שראינו היום. איך פתאום שער כזה של אלי זדריקס מקפיץ אותי מהכיסאו כך מקפיץ אותי גם גול יפה של מיקי ברקוביץ, למרות שראיתי כבר אלפי סלים שלו. אני חושב שכזה אני. מתרגש מדברים. ובאמת, מיקי. הוא קלע 3000 נקודות בגביע אירופה. זהו הישג ללא תקדים. כמה מעניין אותו עוד לזרוק כדור לטבעתו כנראה שסיכוי הקליעה – שישים אחוז בכל פעם – גורם לו להמשיך".

– כן, אני אומר, אבל ברקוביץ נוטל חלק פעיל במישחק, ואתה רק...

"גם אני משתתף באורח פעיל. אתה יודע, באמריקה ניסו לשדר פוטבול בלי שדר. שמו מיקרופונים ליד השופטים, בקהל. כדי לתת לסאונד של האירוע לדבר בעצמו, בלי להד־

אין לי הרבה ידידים. ספורטאים לא יכולים להיות חברים שלי. גם עניין של גיל

סיף דבר. הניסיון נכשל. חוץ מזה, מבחינת הטלוויזיה, בספורט יש לצופה מתח, דרמה, התרגשות, אסתטיקה".

– בכדורסל ברור שאהדתך נתונה למכבי תל־אביב. גם בכדורגל כך?

"לכל שדר אישיות כפולה. יש שדר אחד של אירועי ספורט מהשורה, בליגה או בגביע הישראלי. ויש בו שדר אחר, כאשר מדובר באירוע בינלאומי, שבו משתתפת קבוצה ישראלית.

"אני לא מדבר על אובייקטיביות. היא חייבת להישמר, אבל, המעורבות הרגשית שלך שונה. במישחק כמו שראינו היום, אין לי שום מעורבות. והוא הדין לגבי כל קבוצה במישחקים ארציים".

– כולל קבוצת הנעורים שלך, הפו־על פתח־תקווה?

"בדקתי את עצמי, וראיתי שאני מסוגל לבצע הפרדה ריגשית גמורה. זאת קבוצה שבה למדתי לשחק כדורגל וכדוריד, והייתי אתלט, כשהייתי צעיר. עכשיו אני משדר אותה ככל קבוצה אחרת. אם הייתי מרגיש שנים, ואם הוא טוב הוא יחזיק אותך. כאן אתה דרוך יותר".

אני האיש של "עו"ש משופר" אני לא חי רק מהטלוויזיה

– בכל אופן, אתה מזוהה כמר־כדורסל. וכאן אתה חשוף לתוחלת כלכלית גבוהה. שדרים ברמה שלך בחוץ־לארץ מרוויחים הון עתק. ואילו, אתה מגיע לחמש מאות דולר לחודש? שש מאות דולר?

"בתחומים האלה".

– זה מתסכל?

"הואיל ואני לא מתפרנס רק מזה, מצבי לא רע. אני עושה פירסומת לפי הסכם שאומר כי את קריינות הפירסומת בגל־הקל ייעשו קריינים מקצועיים".

– יש לך איזה ג'ינגל מפורסם?

זו אינפורמציה שחייבת להיות ברשותך?

"זה פרט לא חשוב במערכת הסיקור שלי. הרבה יותר חשוב אם האיש נתמד. אם הוא מראה לי שהוא מתאמץ כמיטב יכולתו, עבור מה שהוא מקבל. אבל כמה הוא מקבל – זה לא שייך. זה עניין של היצע וביקוש".

מחלקת הספורט היא המפיקה הגדולה ביותר בטלוויזיה הישראלית. מדי שבוע, היא מוציאה ניידות חוץ לסיקור משיחקי כדורגל וכדורסל. למחלקה עצמה מוקצבים חדר אחד וכוך, שבו יושב המנהל.

במוצאי שבת, כשעתיים לפני שידור "מבט ספורט" הומה החדר שדרים, עורכים, טכנאים וצלמים. דומה המקום לשוק פרסי. שני "התיסכול נובע מהשוואה בין מה ששדר מקבל כאן לעומת מה שמקבל שדר בתחנה זרה. אנחנו עובדים בתת־תנאים. לזכותו של מנהל המחלקה, יואש אלרואי, ייאמר שהוא נלחם מילחמת חורמה כדי להיטיב את התנאים, עד כמה שאפשר. התחנה שלנו עניה, עניה מאוד. אבל, יש כאן כוח אדם נהדר. והמוח היהודי ממציא לנו פטנטים. אם אדם יושב בבית ורואה שידור שמתנהל כהלכה, זה רק בזכות הניסים שמתרחשים כל שעה. האנשים כאן מצליחים לבצע דברים טובים תוך שימוש בציוד עייף, מיושן ורע. התוצאות מדברות בעד עצמן. בגביע אירופה, תחנות זרות מתקות אותנו".

– באיזה מובן?

"רמת הצילום שלנו, התפיסה הטלוויזיונית שלנו, שיטת הבימוי – כמו טיפוס שפתאום ביד־אליהו כוסס ציפורניים. והציוד באמת נורא. המכונה שמקרינה את הסכסט באולפן, למשל, מופעלת ידנית על ידי אדם שמסובב גלגל. הסכסט מצולם במצלמת שחור־לבן ישנה. אני רק יכול להגיד שזה כך, שזה דהוי,

יורם ארבל. במהלך משחק ההפסד של מכבי תל אביב לריאל מדריד. ארבל אוהד את מכבי תל אביב. במשחקיה הבינלאומיים. "אחרי משחק אני מרגיש כמו אחרי צלילה"

שאני לא מסוגל לכך, לא הייתי מסכים לשדר את המישחקים שלה.

"לעומת זאת, אהדתי נתונה למכבי תל־אביב, כשהיא משחקת בגביע אירופה. אם הפועל תל־אביב הייתה משחקת בגביע אירופה, הייתה זוכה לאותה אהדה שנתונה לה כשהיא משחקת בגביע קוראץ'".

אנחנו יוצאים לירושלים, המשחק הסתיים. ת"א ניצחה. בערב, במבט ספורט, יקרינו את החלקים הטובים. במכבי ת"א, כדורגל, מנשבת רוח נעורים טובה. בית"ר ירושלים איכזבה את אוהדיה.

מה אתה אוהב יותר: כדורסל או כדורגל?

"אני ממש לא יודע. רמת הכדורסל הישראלי בהשוואה לכדורסל של אירופה, הרבה יותר גבוהה. אי־אפשר לומר את זה על הכדורגל הישראלי. עכשיו, אני נהנה יותר מכדורסל, משום שאני רואה ספורט ברמה יותר גבוהה. כמישחק אשר לעצמו, אני חושב שכדורגל הוא יותר מרתק מכדורסל. בכדורסל, יש גשם של שערים. אומרים, שדי בחמש הדקות האחרונות של המישחק כדי לעמוד על עיקרו. לא כן בכדורגל ברמה גבוהה. כדורגל אתה יכול לראות גם כעבור "כן. אני האיש של "עו"ש משופר". אשר לסכומים המשולמים לשחקנים, אל תשכח שהם חיים באילוצים נוראים. בגיל שלושים, כשאדם יוצא לחיים כנער הלימודים שלו, הם גמורים. אני חושב שטבעי לגברי שיקבלו סכומים גבוהים. מעט מאוד אנשים יודעים כמה הם מרוויחים".

– אתה יודע?

"לא".

– זה דווקא מאוד מסקרן, האם אין

> **אלי אוחנה בית"ר ירושלים הולך טוב**
>
> "אני אוהב את צורת ההגשה שלו. בראיונות הוא שואל לעניין... כך שהשקפן יוצא מהמכונה בשידור שיוה.
>
> "אני יודע שאני מכסה דעה של רבים האוהבים את ארבל, ומכוכב בלי למגוע בשדרים אחרים."

יהודים חייכנים, מבעליה של תחנת טלוויזיה פרטית בארצות הברית, שבאו לביקור מסתכלים על סביבם בהשתאות.

אני שואל את ארבל איפה החדר שלו. בתשובה לכך הוא לוקח איתו תיק רחצה ומזמין אותי לבוא אחריו. ארבל מתגלה ליד ברז של מים קרים כחדר שירותי הגברים של הקומה החמישית.

ועוד קוראים לי פה פינוקי, הוא אומר לי תוך כדי גילוח. אחר־כך הוא מתאפר. משתהה על התיסרוקת המשונה אותה משום שאורלי יניב העירה כי "משהו לא בסדר". הוא קושר את העניבה, לא מרוצה מהקשר, מנסה שוב. "לאט, יורם", הוא אומר לעצמו. "אורות תצטרך לעשות הכל מחדש".

– מקנאים בך על שאתה נוסע כל הזמן?

"כן. תראה, מחלקת הספורט היא למעשה וסק כמחלקת החדשות. המשאבים המוקצים לה הם כנראה להתאם למה שיש. במישחק היום, היו לי שתי מצלמות בלבד. אני יכול להשוות את המתרחש כאן לעומת המצב בתחנות שידור זרות. אני השדר היחיד כאן שיש לו פריבילגיה כזאת, שפעם אני משדר מהטלוויזיה היוגוסלבית, פעם מהטלוויזיה הגרמנית.

שאני לא רואה, שהסכסט בורח ימינה. או אני אומר. אין מכשיר אחר. והמכשיר הזה הוא שריד מחיאוני. אין עוד דבר כזה כיום בעולם.

– אתה זהר בדיבורך בעת השידור, כאילו שאתה מנסה לעשות סינטזה בין העברית התיקנית ואותו יצור מוזר המכונה שפת הספורט. יש בכלל שפת ספורט?

"קיימת עברית תיקנית שהיא השפה שלי בחיי היומיום. אני חי בה, וכך אני מדבר עם ילדיי".

– כמה ילדים יש לך?

"לי ולאשתי מריה, שהיא אשתי השלישית, שני ילדים. יונתן, בן שש ועינת, בת 4. כל קשר בין אישתי ובין ספורט מקרי לחלוטין. בני נבוך כשמזהים אותי. אחותו שונה בירקון וכמה צעירים קראו לעברי. בני לא שמח על כך שאני שייך לאחרים".

– נחזור לעניין השפה.

"אני לא חושב שצריך להתייפייף, קיים גירוי לרדת לשפת הרחוב, כי אתה עוסק בחומר שהוא עממי, קרוב מאוד לשפת הרחוב. כדורגלנים אינם מתחכמים בשפה שלהם, ואולי גם הצופים מצפים שתדבר בשפה שלהם, ותשתף פעולה עם אלמנטים

(המשך בעמ' 30)

היהודי

מאת עמנואל בר־קדמא

בשבוע הבא, תפתח במוזיאון תל אביב תערוכה מקיפה של ינקל אדלר. אמן יהודי, גורל יהודי, היסטוריה יהודית • עמנואל בר קדמא מתאר, בראשי פרקים, את פרשת חייו של אדלר, שנפטר בשנת 49, בלונדון, והוא בן 54 • המשוררת אלזה לאסקר שילר הגדירה אותו: "רמברנדט היהודי"

ינקל אדלר, יהודיה, 1928

מן הצילומים ומן הדיוקנאות העצמיים שצייר, ניבטות פנים חזקות. עיניים חודרות, שגבות עבותות סוככות עליהן כמו תיקרה נמוכה. ינקל אדלר הסתכל על העולם בעירוב של כאב ומורת־רוח. לא ראיתי אפילו פורט־רט מחייך אחד שלו. את ההקרנה הקשה הזו, משלים החלק התחתון של הפנים, סנטר בולט ומתריס ולסתות חשוקות.

רק הפה הבשרני, החושני, מסגיר פן שונה באישיותו. ומי שקורא את תולדות־חייו הקצרים־יחסית, מוצא בהם את כל אלה – את צער־העולם, את חיפושי־הדרך, את המרי וגם, במינון לא־קטן, את האשה, את היצר.

אדלר, שנולד ב־1895, היה בן 19 כשפרצה מלחמת־העולם הראשונה ובן 38 כשעלה היטלר לשלטון בגרמניה. בשנתו ה־50, ידע אדלר, שנותר יחיד ממשפחה גדולה וענפה. הנאצים לא הותירו אפילו נפש אחת. בגיל 54, הלך לעולמו.

כשבוע הבא, פותח לו מוזיאון תל־אביב תערוכה גדולה. נאספו 90 תמונות־שמן וכ־40 רישומים והדפסים מכל העולם. אוצרת המוזיאון, נחמה גורלניק, עמלה על התערוכה הזאת במשך שלוש שנים.

הוא היה צייר פורה, אדלר. הוא ישב בהרבה מקומות. מלחמת־העולם פיזרה את יצירתו. חלקים ממנה כנראה אבדו. יש, אומנם, די הרבה ציורים באוספים ישראליים, אבל עיקר יצירתו מפוזרת, לפעמים ללא תיעוד מרוייק.

הוא שומר בעקשנות על דרכונו הפולני. הבריטים סרבו להעניק לו אזרחות בגלל פעילות אנארכיסטית

במוזיאון של לודז', הכי חשוב בפולין, יש כמה יצירות־מפתח. בלי הציורים הללו – חשה גורלניק – אין טעם לעשות את התערוכה. "אל תראה במבט של עכשיו, כשאנחנו מוצפים תרבות פולנית", אומרת האוצרת, "לפני שלוש שנים, היתה מציאות אחרת. פולין היתה הצד האפל של הירח".

בעזרתו הנלהבת של מנהל המוזיאון של דיסלדורף, גרמניה המערבית, יורגן האנון, הושגה השאלה מלודז'. הציורים – כאן. ברגע זה, עוד לא ברור אם לא יגיע גם מנהל המוזיאון של לודז', רישארד סטניסלבסקי. אדלר, הרי, נחשב צייר פולני והכל חילופי־תרבות פרו־אכסלנס.

"כך", מספרת גורלניק, "נעלמו עשרות עבודות חשובות". חלק מהן מתגלות במשך הזמן, לרוב כתוצאה מעבודת־בילוש עקשנית וחרוצה. בתערוכה תוצג תמונת־דיוקן של המשוררת היהודיה־הגרמניה אלזה לסקר־שילר. התמונה נתגלתה רק בזמן האחרון, לאחר שנחשבה אבודה.

האמת היא, שבזכות הפולנים נותרו לנו די הרבה ציורים של אדלר. יש להודות על־כך בעיקר לקונסול הפולני בעיר אסן. האיש החזיר לפולין, בדואר הדיפלומאטי, כל ציור של אדלר שיכול היה להניח עליו את ידיו. חלק מהעבודות הללו ניצלו ממש מהאש. כאשר עלו הנאצים לשלטון, גונתה יצירתו של אדלר. לא רק כאמן יהודי. הם ראו בו – כמו בכמעט כל האמנים המודרניים של התקופה – אמן דקאדנטי, מנוון, בעל מסרים שיש להרחיקם מכל מגע של עם "האומה הגרמנית החדשה".

מי שהחזיק בבעלותו יצירות של אדלר התחייב בחרותו, אם לא בנפשו. יצירות אלה הוחרמו על־ידי השלטונות. אנשים השמידו תמונות, מפחד. מתועד לפחות סיפור אחד על עוזרת־בית גרמניה, שכאשר שמעה את הדפיקות והפראיות של אנשי־הגסטאפו בדלת, תלשה את הציור של אדלר מהקיר, והשליכה אותו אל תוך האח המבוערת. האינסטינקט שלה היה נכון: הם באו לערוך חיפוש אחרי הציור הנלוז־יוזוקי, שהולשן להם על קיומו.

ינקל אדלר נולד בעיירה סמוכה ללודז', כשמיני בין תריסר ילדיהם של אליהו וחנה אדלר. משפחה חסידית. גדל בעיירה עד גיל 17, כאשר נשלח אל דודו בבלגרד, אחר־כך ביוון יוגוסלביה, אצלו למד את מלאכת החריט. הדוד היה אומן־תחריטים בשירות הדואר הסרבי. בגיל 18, הגיע לראשונה לגרמניה. השנה היא 1913. אדלר מתישב בעיר בארמן (היום ווּפרטאל).

המלחמה תופסת אותו שם. ראשיתה של פעילות סוציאליסטית – ומגע עם המשטרה. הוא לומד בבית־ספר לאמנות־שימושית. כאזרח־חוץ, מוטלת עליו חובת־התייצבות שבועית במשטרה. סביבתו מתקשה לאכול אותו. מדבר גרמנית שבורה ושומר, עדיין, מיצוות. יהדותו צועקת. אבל, הוא רוכש אהדה בזכות המיטען הרחב של ידיעותיו, סגולותיו האנושיות וכשרונו. מורהו, פרופסור גוסטאב ויטהוכטר, נתן לו לעבוד בסטודיו הפרטי שלו.

עם סיום המלחמה, מתארגנת קבוצת־האמנים "ריינלנד הצעירה", מלות־המפתח הן כנות, כוח, מקוריות. אלמנטים של רצון לכבוש את הזירה הגרמנית.

אבל, אדלר חוזר אחרי המלחמה לפולין, שהיתה למדינה עצמאית. הקשר שלו הוא עם קבוצה של אנשי־רוח יהודים צעירים, שנקראה "יונג אידיש". קבוצת־ההתיחסות. בין יתר השמות בקבוצה – יצחק קצנלסון, משה ברודרסון, י.מ. ניימן, הפסלת אידה בראונר. גם מלך ראוויטש ואורי־צבי גרינברג היו מוזמנים לפעמים.

זו היתה קבוצה, שהיתה שמאלית בהשקפתה החברתית, פלוראליסטית בהשקפתה האמנותית, וחסידית, בנוסח מארטין בובר וי"ל פרץ, בזיקתה היהודית. אדלר מפתח ראייה עממית של החסידות. עצם שמו, ינקל – לא יעקב – הוא סימן של עממיות חסידית, של ניטרול דיסטאנץ.

הוא לא היה ציוני. הוא החשיב עצמו אינטלקטואל אירופאי

כאשר נשאל על ההבדל בינו לבין שאגאל, אמר: שאגאל מתיחס אל שלום־עליכם, אני – לפרץ. בסיגנון סיגוראטיבי, המושפע, בעיוותיו הארכניים ובעיבודיו הצבעוניים מאל גרקו – הוא מצייר, ומציג, חטיבת־ציורים בנושא הבעל־שם־טוב, אבי החסידות.

עם שובו לגרמניה, ב־1920, מתחילה התקופה המרכזית ביצירתו ובפעילותו. אדלר חוזר לפעילות בקבוצה "ריינלנד הצעירה". יחד עם זה, הוא מתקרב לחוגים שמאליים. הוא חותם על עצומות של "אמנים מתקדמים". הוא קרוב למפלגה הקומוניסטית הגרמנית, אבל מסרב לאמץ את האזרחות הגרמנית. בעקשנות, הוא שומר על דרכונו הפולני.

תפישה עממית, חסידות, תנועה עזה בין סגנונות אמנותיים, פעילות שמאלנית. ינקל אדלר, צעיר יהודי מחפש את עולמו באירופה השסועה

כאמן, עבר דרך ארוכה. בראשית שנות ה־20, אנו מוצאים עבודות בסגנון האכספרסיוניזם הפוליטי־אירוטי הגרמני. אדלר פוגש באוטו דיקס, בקטה קולביץ, באוסקר קוקושקה ואחרים. הוא קושר קשרים גם עם אמנים יהודים. נוצר קשר מיוחד עם יששכר ריבאק. אדלר כותב עליו גם עבודת־מחקר.

אמנותית, הוא עובר מעברים חריפים וחדים. מן הפיגוראציה, לקוביזם, לקונסטרוקטיביזם, עד סף ההפשטה. וחוזר אל הפיגוראטיבי.

בווּפרטאל, הוא מכיר את בטי קולהאס, לא־יהודיה, שתהיה תקופה מסויימת בת־לווייתו. ממנה, נולדה לו בת היחידה, נינה.

הוא נע בין הקטבים. הוא חוזר מדי־פעם לפולין. אז, הוא עושה אתנחתה מפעילותו כאמן וכקומוניסט גרמני. באחד הביקורים הללו, הוא מגדל זקן, לובש שחורים ועושה תקופה בחצרו החסידית של הרבי מאוסטרוביצה. ההתעניינות שלו בחסידות לא תחדל כל ימיו, בלי לחזור לאורח־חיים דתי, של קיום מיצוות. החסידות מתקשרת אצלו עם השקפת־עולם חברתית.

ערב עליית היטלר לשלטון, הוא שוב בגרמניה. אנו מוצאים את שמו של אדלר בכל העצומות של אמנים ואנשי־רוח המזהירים מפני הנאציזם המתקרב. שום דבר, כידוע, לא עזר. ירם הקשה של הנאצים־בשלטון הגיע עד־מהרה אל חוגו הקרוב של אדלר. ידידים שלו נעצרו והובלו לדאכאו. אחריים, לרבות אחיו, אמיל, קומוניסט, הוכו עד זוב־דם בידי פלוגות־הסער. אדלר יוצא את גרמניה על־מנת לא לשוב. בטי קולהאס ונתה נשארות שם. הוא נודד במדינות שונות. בין היתר, ספרד, צרפת, ברית־המועצות.

ההזדמנות הטובה

תערוכתו של ינקל אדלר – אגב תערוכה ראשונה שלו, מבוססת על אוספים ישראליים בלבד, נערכה כאן ב־1947 – אינה פתיחה לשורת תערוכות של אמנים יהודיים במוזיאון תל־אביב.

כלומר, תערוכת־אדלר אינה מנומקת בשום דבר, זולת ההזדמנות הטובה להציג את אדלר, בהיקף ממשי. למוזיאון תל־אביב ניתנה הזדמנות ליהנות מהדימוי הקליידוסקופי שיש לו, לינקל אדלר. הוא נכס גרמני, פולני וגם – יהודי.

התערוכה בתל־אביב היא, איפוא, רק תחנה אחת בדרך. ציוריו של אדלר מגיעים לכאן אחרי שהוצגו בדיסלדורף, ולפני שיוצגו בלודז'.

אגב, אולי בכל־זאת לא יהודי יחידי. מדברים, אולי, על תערוכת ציוריו של מאוריציו גוטליב, האמן היהודי שנפטר באביב ימיו והותיר עזבון אמנותי קטן אך מופלא. אולי.

ינקל אדלר, דיוקן עצמי, 1926

בתי־הכנסת העתיקים בספרד אינם עושים עליו רושם מיוחד. הוא מפרסם מאמר, המפאר את בית־המידרש המזרח־אירופי, לעומת ספרד. רק הכתובות העבריות מרשימות אותו. היסוד היהודי בעבודתו מעמיק. מעט מאור עיירה נוסח שאגאל, אבל הרבה דמויות של יהודים. רישום ככר, מוצק, כמו אל ליטיצקי, נחום אלכמן ואחרים, הוא מכניס קליגראפיה עברית לעבודותיו.

שמו מופיע בכל העצומות נגד הנאציזם המתקרב. הוא הוגדר כאמן "מנוון"

הביקור שלו בברית־המועצות, ב־1937, מאכזב. הוא אינו מצליח לאתר ידידים, קומוניסטים. הוא שומע שהם עצורים. בדרך בחזרה, הוא חוצה את גרמניה ברכבת, בלי לרדת. לרגע קצר, בתחנת הרכבת, הוא פוגש, לאחרונה בחייו, את בטי קולהאס. את נינה הוא יפגוש עוד פעם אחת, אחרי המלחמה, לשש שעות, בשווייץ.

עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, חי בעיקר בצרפת. אחרי כיבוש פולין, מצטרף לצבא פולין החופשית כחותתן. נלחם בחזית המערבית, ומועבר, לאחר התמוטטות החזית, במיבצע־הפינוי הנודע בדנקרק, לאנגליה.

הוא משתחרר מסיבות של בריאות ומשתקע בבריטניה. תחילה בגלאזגו, סקוטלנד, ואחר־כך בלונדון. ציורו מן התקופה הזו הוא פיגוראטיבי־מסוגנן. מזכיר, אם תרצו, את פיקאסו. בו־זמנית, הוא פעיל בחוגים אנארכיסטים ואידישיסטיים.

"האנגלים", אומרת נחמה גורלניק, "לא קיבלו אותו. לא אהבו אותו. הוא היה ריגשי מדי, אירופי מדי, בשבילם. אף־כי היתה לו השפעה מסויימת. בין היתר, על 'שני הרוברטים', מקברייד וקולקהון".

הוא התידד, בין היתר, עם המשוררים דילן תומאס, קיית ווהן ומייקל איירטון. לאנגליה, הגיעו גולים נוספים מאירופה, לרבות הצייר אוסקר קוקושקה, איש־הקולנוע מארק וולבסקי, הצייר קורט שוויטרס ואחרים. בו־זמנית התחבר עם קבוצה אידית בשם "אוהל". האישיות הבולטת: איציק מאנגער. ינקל אדלר לא היה מעולם ציוני. כפי שראה את עצמו כאינטלקטואל אירופי, כך גם סבר כי ליהדות נועדו תפקידים בהקשרים מערביים. השואה והקמת מדינת־ישראל לא שינו את השקפתו בעניין זה. הוא לא מצא שום קשר בין יהדות ואוריינט.

השורשים האמיתיים של היהדות היו נעוצים בשבילו, לא בתנ"ך אלא בחסידות. לכן, אולי, הוא לא התפעל מבתי־הכנסת המפוארים של טולדו, קורדובה וגרנדה. הם סימלו בשבילו את המורחיות הלא־רלוואנטית. היהדות, בעבודתו, היא כולה מזרח־אירופה. גם היהודים וגם הקליגראפיה. הוא כתב שמות, גימטריא או סמלים קבליים. בתמונת הוריו, שיבץ קלף של מזוזה וחלקים מגולפים מכתר־תורה.

אדלר מת בלונדון, מהתקף־לב, באפריל 1949, כמעט שנה לאחר כינון מדינת ישראל. למרות אדישותו, התכונן לבקר כאן. הוא דיבר אפילו על האפשרות להתאחד כאן, בישראל, עם בטי קולהאס ובתו, נינה.

אבל, הדיבורים על ישראל לא היו רציניים, כפי שגם הדיבורים על האיחוד־מחדש עם רעייתו ובתו לא היו רציניים. באנגליה, הוא קיים קשרים רומאנטיים מסעפים. מספרים, כי להלווייתו הגיעו כמה נשים, שכל אחת מהם היתה בטוחה שהיא היתירה בחייו. על יד הקבר הפתוח, הן נפגשו ראשונה.

אגב, עד יומו האחרון סירבו השלטונות הבריטיים להעניק אזרחות ודרכון לינקל אדלר. סיבת־הסירוב: פעילות אנארכיסטית.

מאוד יהודי.

אומרים ישנה ארץ

גנים לאומיים

שבטה ● קבר בן־גוריון ● עבדת ● עין עבדת

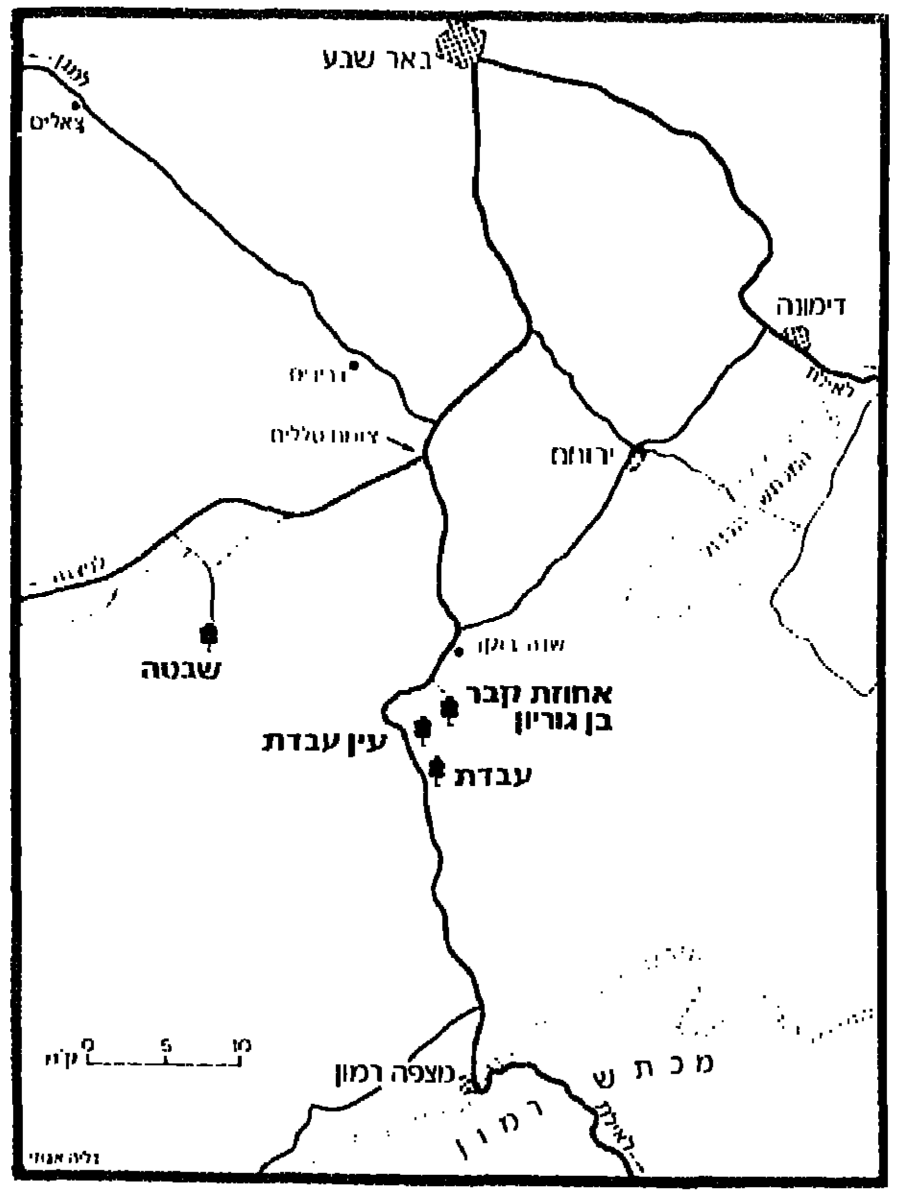

אחוזת קבר פולה ודוד בן־גוריון

אחוזת הקבר של פולה ודוד בן־גוריון, נמצאת במידרשת שדה בוקר, סמוך לספריה. דרך דמויית אפיק נחל, המוקפת סלעים מקומיים ועצים אופייניים לנגב מוליכה ממגרש החניה לעבר הקברים. הדרך נעשתה כך, שלצועד ב"אפיק" הזה, מתגלה רחבת הקבר, בבת־אחת. קברי פולה ודוד בן־גוריון ניצבים זה לצד זה, על צוק הצופה אל נחל צין. הם מוקפים מישטח אבני חצץ צבעוניות וריצוף אבן, וקבוצת עצים מטילה את צילה על הקברים.

לצד הקברים מצויים מישטחי סלעים, המשמשים כמדרגות ישיבה לקהל המבקרים, בעת שנערכים במקום טקסים לזיכרו של בן־גוריון, ראש ממשלתה הראשון של מדינת ישראל.

דוד בן־גוריון, מאדריכלי הקמתה של מדינת ישראל, נולד בפולין ב־1886 ועלה ארצה ב־1906. ב־1915 גורש בידי התורכים למצרים. יצא לארצות הברית ופעל באירגון "החלוץ" ובהקמת הגדודים העבריים. הוא עצמו התגייס לגדודים הללו ואיתם חזר לארץ־ישראל.

בשובו המשיך בעבודתו הציבורית והיה ממייסדי הסתדרות העובדים ומזכירה הראשי בשנים 1921־1935. בשנים 1935־1948 היה ראש הנהלת הסוכנות היהודית, ופעל רבות להקמת מדינת יהודית, לאיחוד כוחות הלוחמים במחתרות וריכוזם תחת מרות המוסדות העליונים של הישוב היהודי ושל התנועה הציונית.

בעיצומה של מלחמת העצמאות, בה' באייר תש"ח (14.5.1948), הכריז בן־גוריון על כינון מדינת ישראל. הוא ניהל באותה עת את מלחמת העצמאות, שקד על הקמת צה"ל ובמקביל על ביצוע המשימות העצומות של קליטת העליה ההמונית, של התיישבות נרחבת ושל חישול מדיניות הבטחון.

ב־1953 פרש בן־גוריון מן השלטון ועקר לשדה בוקר. אבל ב־1955 חזר לממשלה כשר בטחון ולאחר זמן – גם כראש הממשלה. ב־1963 חזר בן־גוריון ופרש, בגלל יחסים מעורערים בינו לבין הנהגת מפלגתו. ב־1965 הוא הקים את רפ"י (רשימת פועלי ישראל), אך בבחירות לכנסת השביעית (1969), קיבלה רשימתו ארבעה מושבים בלבד. מאוכזב ובודד במערכה פרש ב־1970 סופית גם מן הכנסת וגם מן החיים הפוליטיים. הוא נפטר באחד בדצמבר 1973, והובא למנוחת עולמים באחוזת הקבר המשפחתית במדרשת שדה בוקר לצד רעייתו, פולה, שנפטרה בשנת 1968.

הגן ורחבת הקבר הוכשרו ע"י רשות הגנים הלאומיים, ואחוזת הקבר מהווה את מרכזו של גן לאומי, המוחזק ע"י הרשות.

שבטה

מה אל שבטה שבנגב. אולם מבחינת הזמן, הנך חוזר כ־2000 שנה אחורנית, בבואך לסייר בעיר נבטית קדומה זו, שנוסדה במאה הראשונה לספירה.

בעקבות הנבטים באו הביזאנטים. בימי שלטונם שגשגה העיר, והם שהקימו בה כנסיות מפוארות, אשר שלש מהן עומדות על תילן עד היום הזה ואף נשתמרו במצב מצוין. שבטה ניחנה בכל הקסם והחן של עיר קדומה שחורבותיה נשכחו מלב ולא נגעה בהן יד אדם עד לשיחזורן. יכול אתה להלך בסימטאותיה, הפונות לכל רוחות־השמיים, ולחוש בעליל את הוד־הקדומים החופף עליה. מרבית בתי העיר שהנך עובר על פניהם, שרדו עד לגובה של שתי קומות. לפלא הוא עד מה השכילו לאגור ולנצל באוור צחיח זה כל טיפת־מים מגשמים, טל ושטפונות, באמצעות מעקות הגגות השטוחים, מאגרי־מים ותעלות.

שלוש הכנסיות, בדרום העיר, במרכז ובצפונה, נמנות עם מיבחר הדוגמאות של האדריכלות הביזאנטית מן המאות החמישית והשישית ששרדו בימינו. הבסיליקה הדרומית מכילה אולם־תווך ושתי סיטראות, שלפני כל אחת מהן עוברת שורת עמודים, ובסו־

מבחינת [illegible] שעתיים [illegible] של נסיעה כדי להגיע מתל־אביב דרך

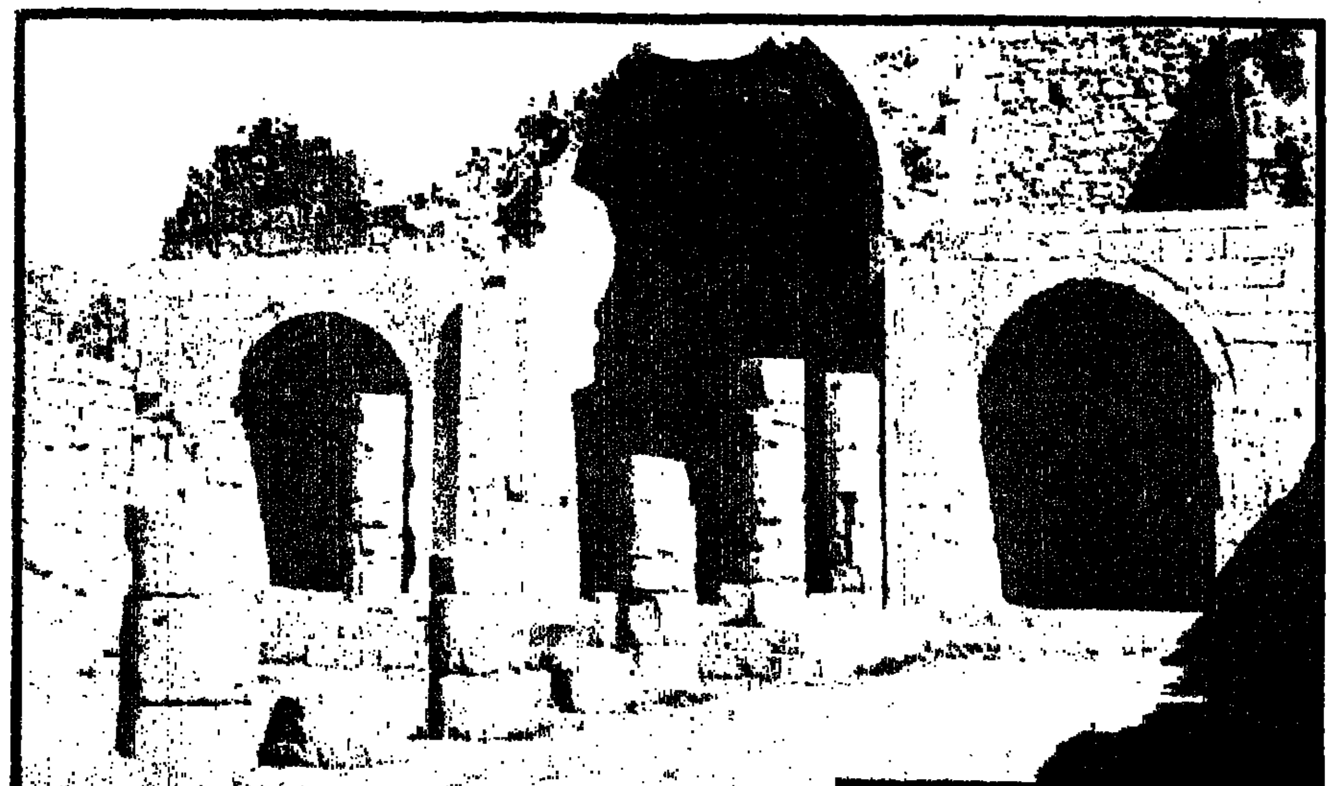
הכנסיה הביזאנטית הדרומית בשבטה

עיטור מהתקופה הביזאנטית בשבטה

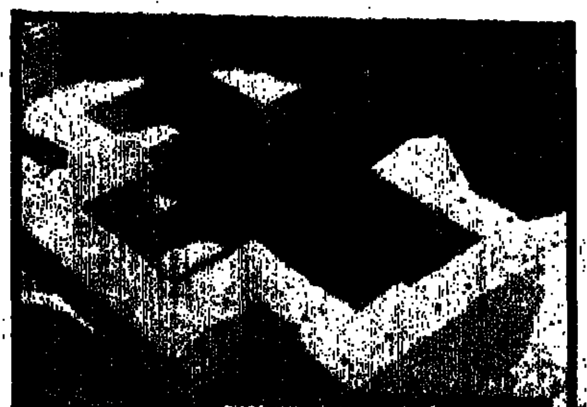
אגן טבילה בכנסיה בשבטה

החורף הזה נתלבש יפה יפה

שיטת המחיר הסביר

סווטשרט וג'וגינג לנשים, גברים וילדים
20%-50% הנחה.

סט "טריינינג" לילד השובב (בתמונה).
~~65,000~~ ש' עכשיו במבצע
32,500 ש' בלבד.

"טריינינג ברייקדנס" – המילה האחרונה באופנת בנות (בתמונה).
~~69,000~~ ש' עכשיו במבצע –
49,000 ש' בלבד.

הצעקה האחרונה:
מכנסיים עם רגלית, דגם פוטר
רק 39,600 ש'
דגם פוליאסטר
רק 29,000 ש'.

סריג ז'קרד אופנתי לנשים (בתמונה) ~~89,000~~ ש'
עכשיו במבצע –
69,000 ש' בלבד.

ג'ינסים לילדים ~~34,000~~ ש'
במבצע
19,900 ש' בלבד.

לבית

- כל מצעי המיטה ב־20% הנחה.
- שמיכות ממולאות אקרילן "נעם אורים" 25% הנחה.
- מגבות במבחר צבעים עד 40% הנחה.

...וזה לא הכול, יש בונוס נוסף:

הכל ב־3 תשלומים

כל הקונה בסכום מעל 200,000 ש' יכול לשלם ב־3 תשלומים שוים ללא ריבית וללא הצמדה:
- שליש בקניה
- שליש בינואר 86
- שליש בפברואר 86

מבצע התשלומים – כולל את כל המוצרים ברשת וגם את אלה שנמכרים בהנחה. אפשר לשלם גם בשיקים וגם בכרטיסי אשראי.

אנו משתתפים בתחרות השרות האדיב 85

סווטשרט בסגנון אמריקאי עם צווארון צעיף (בתמונה) ~~65,000~~ ש' עכשיו במבצע –
45,500 ש' בלבד.

חולצות שרוול אריך לגברים
20%-40% הנחה.
(לדוגמא: במקום ~~45,000~~ ש' רק 27,000 ש').

מכנסי קורדרוי לגברים
20% הנחה.
(דוגמא במקום ~~59,000~~ ש' רק 47,200 ש').

כל הג'ינסים (עם או בלי פסים)
ב־20% הנחה.

מעילים ובלייזרים אופנתיים לגברים
20% הנחה.

חדש. בחנותנו בדיזנגוף סנטר (אלסקה ספורטלייף) נפתחה מחלקת גברים.

רשת חנויות אופנה

ישראכרט אלאמה.

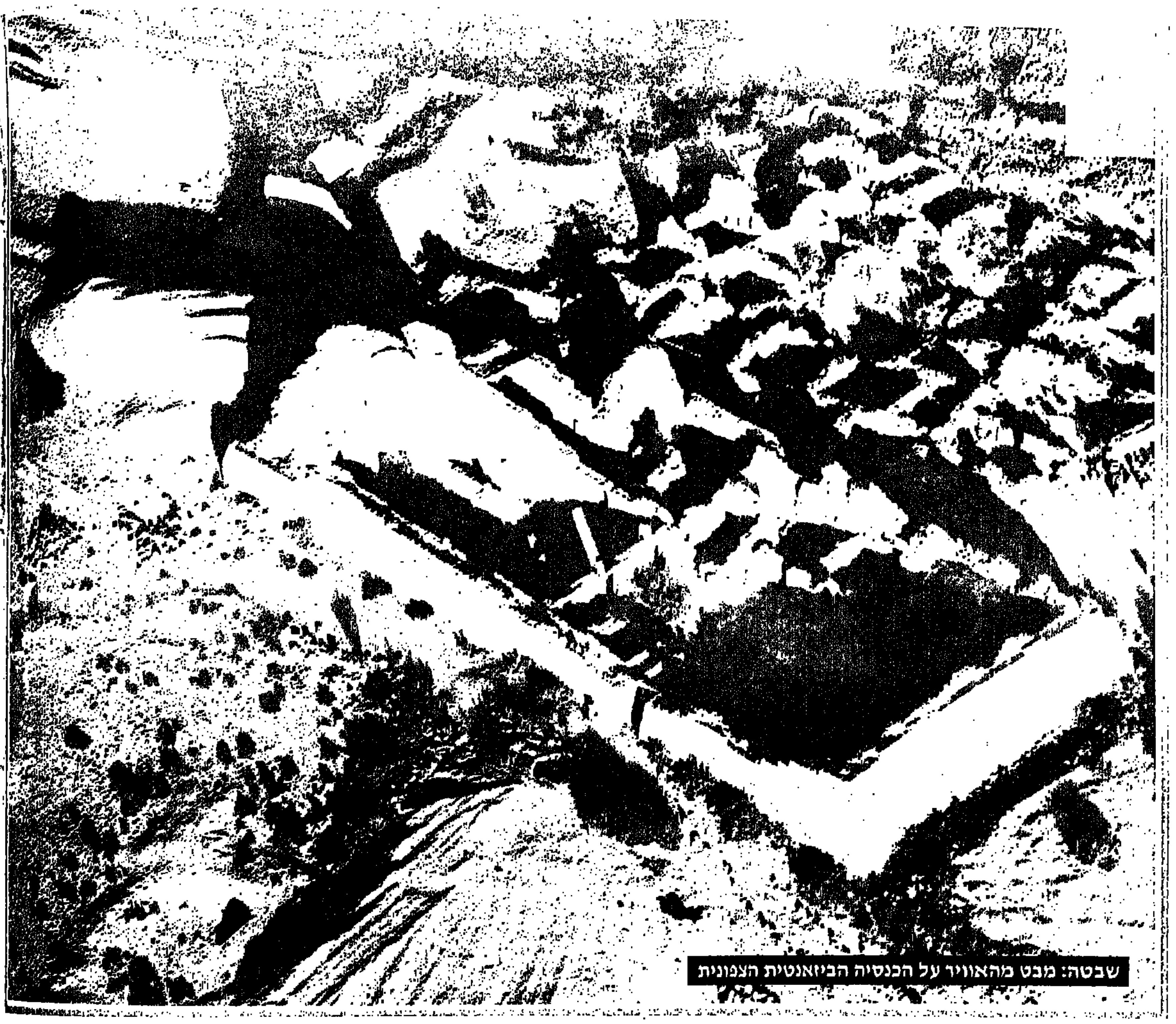
שבטה: מבט מהאוויר על הכנסיה הביזאנטית הצפונית

תל עבדת מתנשא על סביבתו

עבדת - מראה מהאוויר

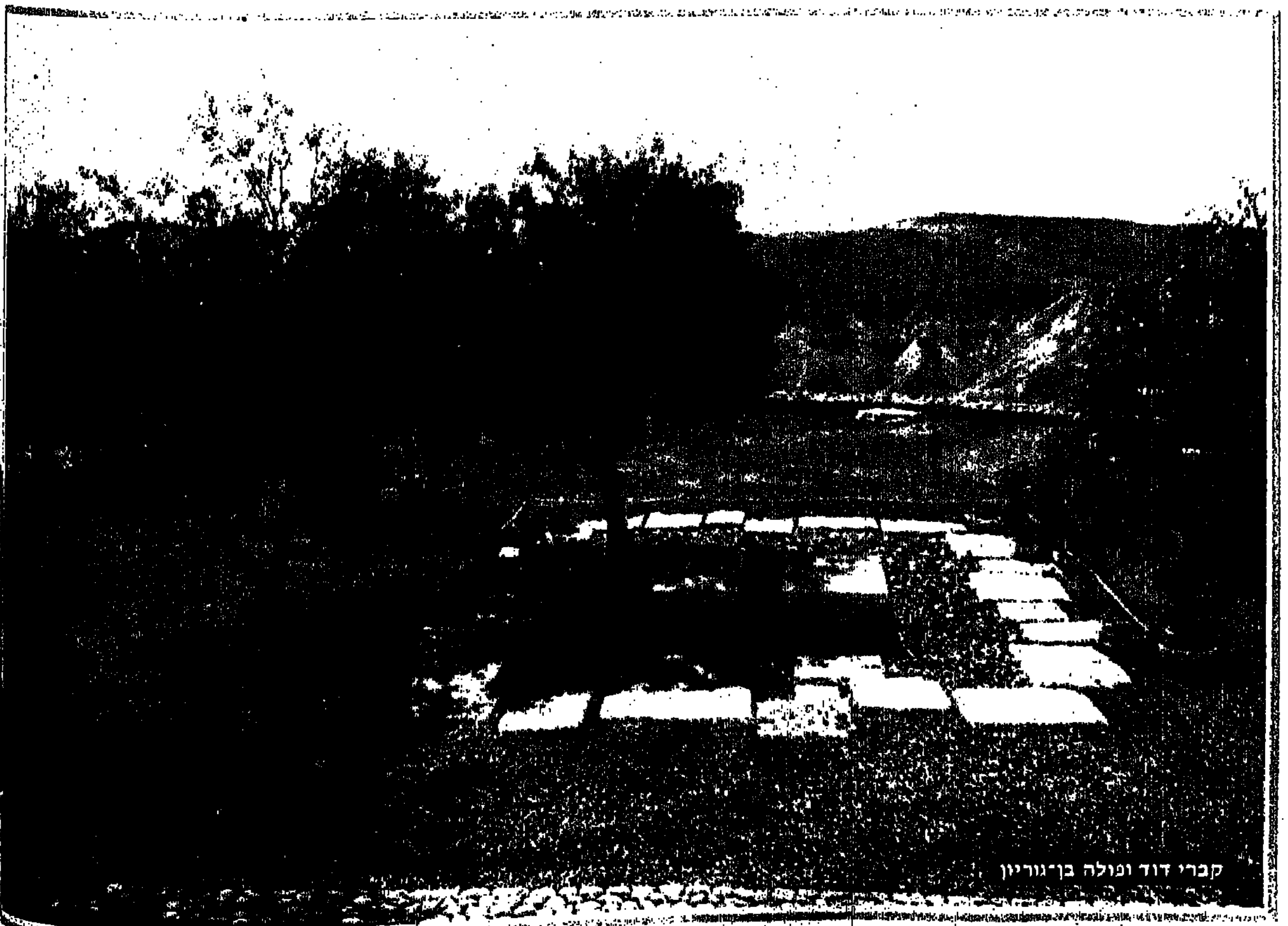
קברי דוד ופולה בן-גוריון

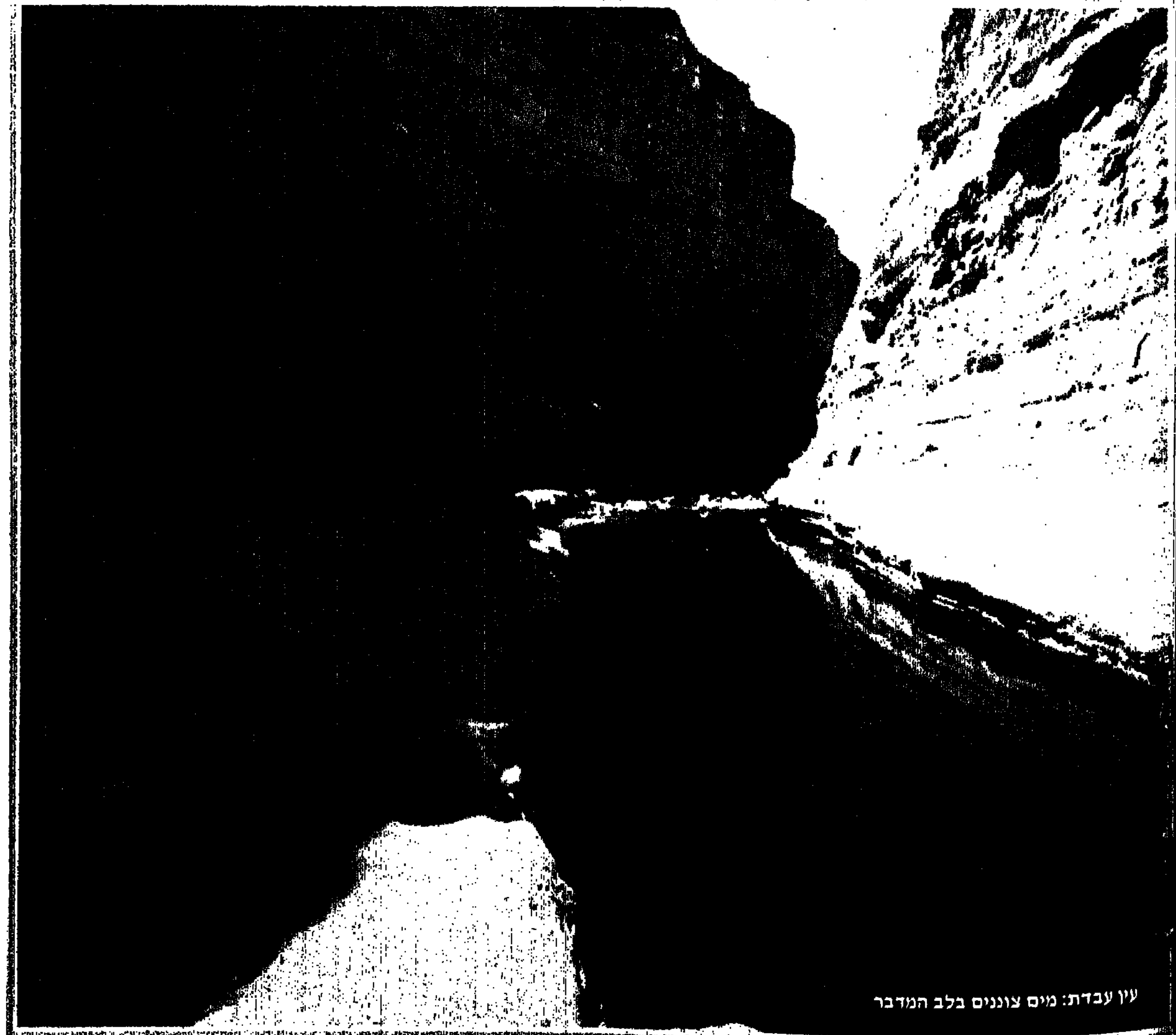
עין עבדת: מים צוננים בלב המדבר

כנסיית תיאודורוס הקדוש בעבדת

עין עבדת: הבריכה בלב הקניון

פה של הבסיליקה – שלושה קמרונים. סמוך להם נמצא חדר־הטבילה. ליד כנסיה זו ניצב מסגד, שנבנה מאוחר יותר, בימי הכיבוש הערבי.

בפנותך מן הכיכר הדרומית צפונה, הנך עובר על פני הכנסיה התיכונה והמגדל הסמוך לה ומגיע אל האזור שהיה בוודאי רובע המלאכה והמסחר.

מכין המיתקנים התעשייתיים נשתמר ביותר היקב. הענבים נבצרו בכרמי הסביבה, שהיו נטועים על רבי־דות (טראסות) בשיטות חקלאיות רבות־תושיה, אשר הונהגו לראשונה על־ידי הנבטים. בקצה הצפוני של העיר ניצבת המאוחרת שבשלוש הכנסיות. היא מרוצפת שיש וסמוך לה חדר־תפילה אשר לו ריצפת־פסיפס בדגמים הנדסיים. בחלק מן הכתובת נזכרים שמותיהם של נדבני הפסיפס, ששובץ במאה השישית. מאותרי חדר־התפילה נמצא חדר־הטבילה. כנסיה זו נבנתה בקרבת אחד משערי־העיר.

שיחזור אתר זה בוצע בידי רשות הגנים הלאומיים.

עבדת

עבדת נמצאת לצד הדרך המוליכה משדה בוקר למצפה רמון. העיר העתיקה, ששרידיה מתנוססים בראש גבעה בלב הנגב, נוסדה במאה ה־3 לפנה"ס על־ידי הנבטים, כחוליה בשרשרת של יישובים ששמרו על נתיבי־השיירות שלהם. העיר ירדה פלאים לאחר שהדבירו הרומאים את ממלכת הנבטים (106 לספה"נ). אך בתקופה הביזאנטית שוב חזרה לתפקידה והגיעה למרום פריחתה. רוב השרידים שאנו רואים היום הם מתקופה זאת.

החפירות הארכיאולוגיות באתר וכן השיחזור החלקי של החורבות העיקריות בוצעו על־ידי רשות הגנים הלאומיים, שגם קיבלה עליה את הכשרתו של האתר לביקורי תיירים ומטיילים וסלילת דרכי־גישה.

השרידים הנבטיים ה חשובים ביותר כאן הם: כיכר נאה במרום הגבעה, שנבנתה במאה ה־1 לספה"נ (והביזאנטים הפכו אותה לאחר־מכן לסטיו מקורה); גרם־מעלות מתפתל, בקירבת־מקום, שהיה מוליך אל מקדש נבטי; ובריחוק כמה מאות מטרים – בית מלאכה נבטי לקדרות ובו התנור ובסיס האבניים. כאשר חפרו במקום היתה הרצפה זרועה שברי כלי־חרס נאים.

השרידים הביזאנטיים המעניינים ביותר נמצאים גם הם במרום הגבעה. הם כוללים: חומה בגובה 6 מטרים; רחוב; בית־טבילה; מינזר ושתי כנסיות – כולם מן המאה ה־6 לספה"נ; ומיבצר מלבני אשר לו מגדלים בכל פינה וגם באמצע כל אחת מן החומות; מיבצר זה הוא המיבנה המשומר והנרשם ביותר בעבדת החדשה. לבית־הטבילה יש שני עמודים לפני

הכניסה, אגן־טבילה בתבנית צלב, וקיר של אפסיס. הכניסה הצפונית, אשר בה אולם תיכון ומעברים שנוצרו על־ידי שתי שורות עמודים, נבנתה בחלקה מאבנים שנלקחו מן המקדש הנבטי. באפסיס שבכנסיה הדרומית ניכרים שרידי תמשיחים של דמויות הקדושים הנוצריים.

בשיפולי הגבעה מצויות מערות שנחצבו בסלע שורות־שורות; אחדות מהן שימשו למגורים ואחדות – כתאי־קבורה, במאה ה־3 לספה"נ. לפיתחן של כמה מן המערות הללו, נשתיירו חורבות בתי. מאותה תקופה, ובית אחד שוחזר על־ידי רשות הגנים. למרגלות הגבעה – בית־מרחץ ובאר – גם הם מימי הביזאנטים.

במקום מסעדה ותחנת דלק.

עין־עבדת

עין־עבדת היא אחד מן התעלולים הנהדרים של הטבע – בריכת־מים קרה כקרח במרחב החולות הלוהטים של הנגב המרכזי, הממציאה מקידמת־הימים מנות לנדודים ועוברי אורח במדבר. היא שוכנת בתחתיתו של נקיק החוצה את הרמה שבין המצודה הנבטית עבדת – ששמרה על נתיב־השיירות הקדום מים־סוף אל ים־התיכון לבין קיבוץ שדה־בוקר, שאחד מחבריו היה דוד בן־גוריון.

פעם יכלו להגיע לעין־עבדת רק טיילים ושוחרי ספורט והרפתקה. אף־כי מקומה הוא במרחק של קילומטרים מעטים בלבד מן הכביש המוליך מבאר־שבע דרך מצפה רמון לאילת, יכול היה אדם להגיע אליה רק לאחר שהתגבר על גושי־הסלע הכבדים.

רשות הגנים הלאומיים החליטה שפנינת־מדבר שכזאת הכרח הוא שתהיה לציבור גישה אליה, והשלימה מיבצע שהודות לו נעשה הביקור בעין־עבדת אפשרי לכל אדם.

מן הכביש הראשי יש דרך צדדית קצרה למדרשת שדה־בוקר. מהלך מטרים אחדים מהכניסה למדרשה נסללה ע"י קק"ל דרך גישה בכיוון לדרום, המתפתלת ויורדת אל המידרון הזרוע אבני־חצץ ועוברת לאורך נקיק סלעים אדומים. בקצה הנקיק נמצאת עין־עבדת – מקווה־מים הניזון ממימי שטפונות שבאים אליו ברשת של תעלות מעשה־ידי הטבע. המים צוננים תמיד, ומי שטובל בהם את רגליו ביום קיץ לוהט זוכה לאחת ההפתעות המפולאות ביותר ששומר המדבר להולכים בו: מים קרים.

החומר על גנים לאומיים בישראל הוכן ע"י דוד לוינסון, סמנכ"ל רשות הגנים הלאומיים, שגם עזר במלאכת העריכה.

כמעט כל הצילומים של הגנים הלאומיים, אשר הופיעו במסגרת זאת, נעשו ע"י יעקב סער, מנהל מחלקת הצילומים בלשכת העיתונות הממשלתית.

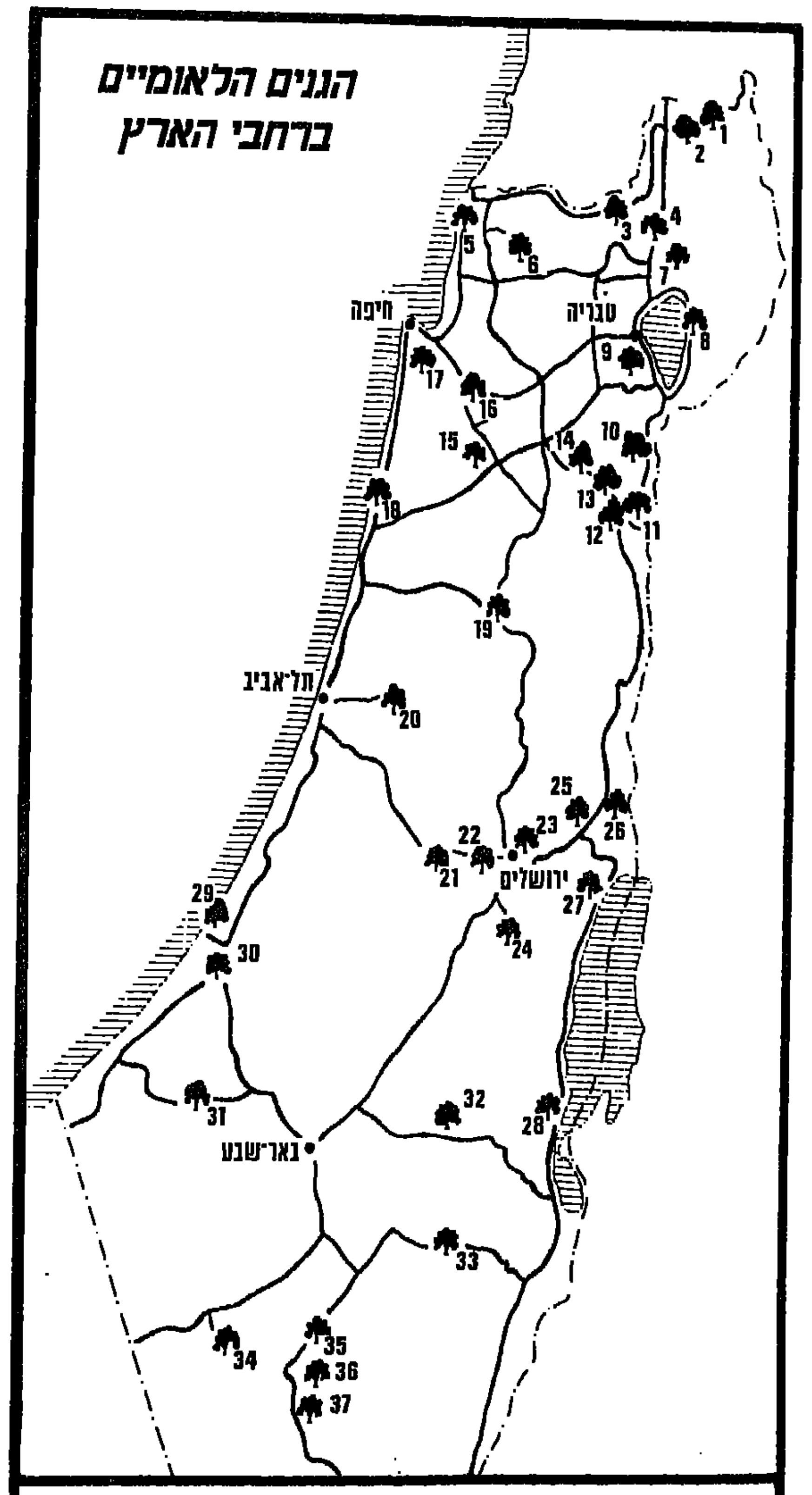

1. מיבצר נמרוד
2. חורשת טל
3. ברעם
4. תל חצור
5. אכזיב
6. מבצר יחיעם
7. כורזים
8. כורסי
9. חמת טבריה
10. כוכב הירדן
11. בית שאן
12. גן השלושה (סחנה)
13. בית כנסת בית אלפא (חפצי בה)
14. מעיין חרוד
15. תל מגידו
16. בית שערים
17. כרמל
18. קיסריה
19. שומרון (סבסטיה)
20. אפק (אנטיפטריס)
21. עין חמד (אקוות בלה)
22. קסטל
23. גן לאומי חומות ירושלים
24. הרודיון
25. תל יריחו
26. ארמון הישאם (יריחו)
27. קומראן
28. מצדה
29. אשקלון
30. יד מרדכי
31. אשכול (הבשור)
32. תל ערד
33. ממשית (כורנוב)
34. שבטה
35. אחוזת קבר בן־גוריון
36. עין עבדת
37. עבדת

כדאי

מגדל הנביאים

מרכז אופנה חדש בחיפה

- מגדל הנביאים בחיפה – הופך למרכז אופנה
- היכן יערך שבוע האופנה 1987?
- אנשי מקצוע בתחום האופנה – הזדרזו...

מאת ג. יפית

שלושת האורחים המהודרים מחו"ל, משכו תשומת לב גדולה באתר מגדל הנביאים בחיפה. הופעתם יוצאת הדופן והזוהרת קימעה, הייתה חריג במגדל הנביאים הנמצא בשלבי "FINISH" אחרונים. מי שהיה מצוי בעניינים, ידע לספר כי זו רק "סנונית ראשונה" בנושא האופנה וכי בעתיד הלא רחוק יראו עוד כהנה וכהנה דמויות אופנתיות וססגוניות במגדל הנביאים. שלושת האורחים היו שלושה נציגי חברות של אופנה עילית מארצות שונות באירופה והם נכחו במקום כדי לעמוד במו עיניהם על מה שיהיה בעתיד "רחוב האופנה" של חיפה.

זו בוודאי תהיה הפתעה נעימה לתושבי חיפה והצפון, כמו גם לאופנאים ובעלי בוטיקים לאופנה עילית שרכשו שטחים במגדל הנביאים. ההחלטה להפוך את המרכז המסחרי, מגדל הנביאים, למרכז העניינים בתחום האופנה בחיפה, נתקבלה לאחר שמחקרים הוכיחו כי פוטנציאל הקניה באזור הצפון הינו עצום! ובלתי מנוצל...

מה קרה עד היום? האם אמנם החיפאים והחיפאיות אינם יודעים להתלבש? ממראה עיניים ברחובות חיפה וערי הצפון האחרות, דווקא נראו נשים וגברים כשהם לבושים במיטב האופנה והתוצרת הישראלית. אם כן מה היתה הבעיה? פשוט מאוד, כדי לרכוש מלתחה נאה או אפילו פריט בודד שיהיה נאה, אופנתי ובמחיר סביר נאלץ כל מי שחפץ להיראות היטב להרחיק עד תל־אביב... או לחו"ל.

דברים מוזרים קורים לפעמים גם בכלכלה – מסתבר כי למרות הביקוש, חסר היה היצע! חסר היה מי שיקשיב לרחשי הלב של תושבי חיפה והצפון ויספק את צרכיהם בתחום האופנה. למעשה אף לא גורם אחד יכול היה לתת מענה לצרכים אלה. בהנהלת מגדל הנביאים נתגבשה הדיעה כי הם ורק הם מסוגלים לאגד תחת כנפיהם את מיטב האופנה הישראלית והעולמית. כך נתקבלה ההחלטה **להקים מרכז לאופנה – במגדל הנביאים בחיפה. הרעיון נתקבל בהתלהבות על ידי חברות האופנה המובילות בישראל והיום, הלכה למעשה, הולך ומתאכלס מרכז האופנה על ידי טובי הגורמים הפועלים בענף האופנה באיזור חיפה והצפון (ראה מסגרת).**

כל מי שמכיר את פרוייקט מגדל הנביאים, מרכז העסקים הגדול ביותר בצפון הארץ, יודע עד כמה מתאים הוא לשמש כמרכז לאופנה. רמת הפיניש היחידה בסוגה בארץ מבטיחה מימד נאות ומהודר לתחום זה. מי שאוהב אופנה אוהב גם נוחות בדרך כלל, ואכן להגיע למגדל הנביאים יהיה הדבר הנוח והקל ביותר באיזור הצפון. חניון ענק תת־קרקעי עם 13 מעליות ישירות אל מרכז האופנה... וכמובן כל קוי האוטובוס הרבים של חיפה והקריות. הכרמלית אף היא תיכנס לתוך המבנה ממש וכך קיץ או חורף, תמיד תהיה הגישה אל מרכז האופנה, נוחה ביותר.

מגדל הנביאים בחיפה מצטיין בעיצוב ארכיטקטוני יוצא דופן, רקע הולם לאופנת עילית. אווירת היוקרה והעושר מתחילה כבר בקירות החיצוניים – מעולם לא היה מקום בישראל שכך נבנה והותאם לצרכי אופנה – כמגדל הנביאים.

ובחזרה אל האורחים מחו"ל, מי שיכול היה לעקוב מקרוב אחר דבריהם, היה מוצא עצמו נבוך מול בליל של ביטויי התלהבות באיטלקית, גרמנית ואנגלית. מסתבר כי האורחים שבאו ממילאנו, דיסלדורף, ולונדון העריכו שמרכז האופנה במגדל הנביאים יהיה נושא לחיקוי והעתקה – גם במדינות אחרות. האורחים שכל אחד מהם מייצג מספר גדול של חברות אופנה מחו"ל גילו התעניינות עסקית בפרוייקט... ועולם כאחד הצהירו כי ידאגו לעניין את חברות האם שלהם בנוכחות במקום.

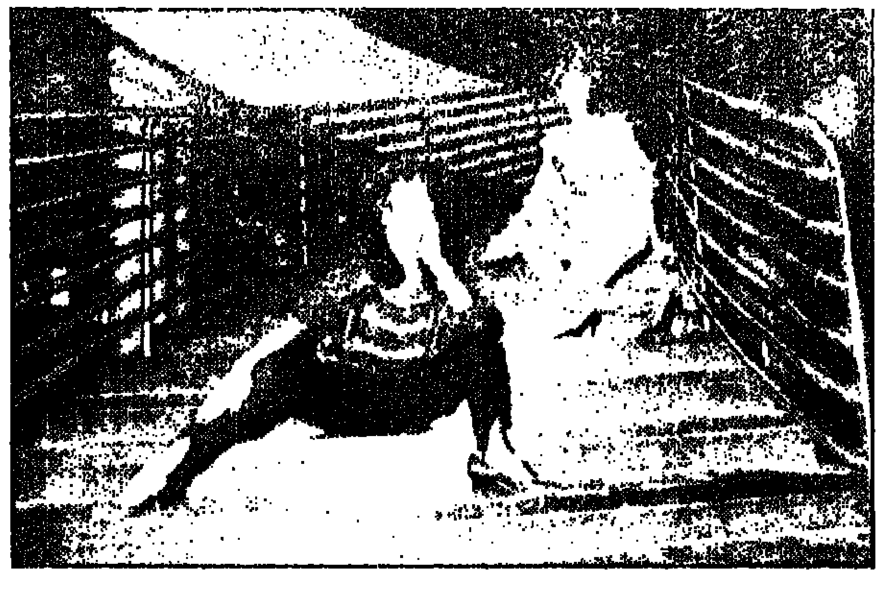

הלבשה והנעלה

מגדל הנביאים יהיה ללא ספק מרכז העסקים המאוכלס ביותר בצפון הארץ. הוא יפתח באביב 1986 ועסקים, רבים ושונים מכל תחומי החיים כבר הבטיחו בו מקום לעצמם. המקום יאופיין באוירת פעלתנות ועסקנות בלתי רגילה הודות להיצע הרחב של הפעולות במקום. החל מעסקים בכל תחום אפשרי וכלה בפעילות רבה של בילוי ובידור.

רק טבעי הוא כי מקום כזה יהיה מרכז ראשי בתחומי ההלבשה וההנעלה. הפעם זוכה המקום ביתרון עצום והוא התכנון מראש.

במגדל הנביאים רואים קדימה, ואופי המקום והאוירה שתשרור בו מוכתבים כבר היום. כך יובטח כי קומת האופנה במקום תעמיד על רמה גבוהה ביותר, בדומה למרכזי האופנה החשובים ביותר בחו"ל.

כל תחומי ההלבשה וההנעלה יבואו לידי ביטוי במרכז האופנה ובדרך המתוכננת והטובה ביותר.

חיפה עולה על מפת האופנה...

האופנה עוברת היום למרכזי קניות. הצרכן מקבל יותר ויותר תשומת לב לצרכיו ונוחותו. כל מה שנעשה עד היום בישראל בתחום מרכזי הקניות כמוהו כ"חזרה גנרלית". מגדל הנביאים רכש ידע ויישם לקחים מעשרות פרוייקטים דומים בחו"ל ומאלה שהוקמו בארץ. לרשות המבקרים, יעמוד עולם שלם של נוחות ושירותים, כל מה שעיר שלמה מסוגלת להציע – תחת גג אחד.

הצלחת הפרוייקט ניכרה כבר בשלבים הראשונים והיום הגופים המובילים בארץ וטובי אנשי העסקים כבר הבטיחו מקומם במגדל הנביאים. עתה עולה חיפה על המפה לא רק עם מרכז הקניות הגדול והמהודר ביותר בישראל, גם בתפיסה המודרנית והמתקדמת של "מרכז האופנה" כובשת לה חיפה את המקום המכובד בישראל.

דגמים: ג'ודי כצמן

צילום: זכריה יוסף

דוגמניות: חלי בן־דוד וג'ודי כצמן

– שבוע האופנה 87 – במגדל הנביאים

חברות [illegible] לבצע האירוע [illegible] האופנה הישראלית בחיפה [illegible] אלה [illegible] מרכז אופנה [illegible]

"שבוע האופנה 1987"

[illegible]

הצטרף למצעד האופנה

בעלי עסקים [illegible]

העולם על פי תמיר

מאת
ג'ודי מוזס־ניר

אם להאמין למרים תמיר, הרי שבעלה־לשעבר וחברה־לחיים, אברהם תורגמן, היה צריך להיות היום מפכ"ל המשטרה. זה לא קרה, ותמיר לא מתרגשת. המוניטין שלה, כאסטרולוגית, היא אומרת, לא נפגעו • תורגמן, בינתיים, התפטר מהמשטרה ושוהה בניו־יורק, בחופשת לימודים. תמיר אומרת, שהמשטרה הפסידה • לג'ודי ניר היא מספרת על תורגמן כגבר וכבעל, על ילדותה ועל הצלחותיה אצל גדולי־עולם. לשמעון פרס כדאי ללכת אצלה

מרים תמיר אינה מתכוונת לבלוע את כובעה. האסטרולוגית כבדת הגוף, ירוקת־העיניים, ניבאה כזכור, לבעלה לשעבר וחברה־לחיים דהיום, ניצב אברהם תורגמן, שהוא יגיע לתפקיד הנכסף של מפכ"ל המשטרה. תורגמן, כידוע, טרם סיים את תפקידו כמפקד המחוז הדרומי של המשטרה, כשהחליט להתפטר.

הרקע לפרשה היתה, החלטת היועץ המשפטי של הממשלה להעמידו לדין בפני שופט יחיד, על מתן עדות כוזבת במשפטו של אסף חפץ. משפטו של חפץ פתח תיבת פנדורה, שכללה כתבות תחקיר על מעלליו של תורגמן במשטרה, ועל טובות־הנאה שחילק, כביכול, למקורביו.

השורה האחרונה היא, שתורגמן לא היה למפכ"ל, למרות ההצהרות החוזרות ונשנות של תמיר, שהאסטרולוגיה והקלפים מנבאים לו את המפכ"לות.

תמיר טוענת, שהפיספוס לא פגע במוניטין שלה. היא עדיין מוצפת לקוחות נואשים, המוכנים לשלם סכומי־עתק, תמורת עזרה. את ה„פאשלה" עם תורג'מן היא מסבירה בעובדה, שראתה אצלו בקלפים, קידום. באופן טבעי, יחסה את זה למשטרה. היום, היא מייחסת את זה לעולם העסקים, אליו נשואות עיניו של תורגמן. הגיוני.

נכון לעכשיו, ועד אוגוסט '86, נמצא תורגמן בשנת חופשה, לפני השחרור הרשמי מהשירות במשטרה. הוא נרשם ללמודי אנגלית באוניברסיטת ניו־יורק, וגר בדירה שכורה במנהטן. תמיר מחלקת את מגוריה, לסירוגין, בין ניו־יורק, בדירתו של תמיר, לבין תל־אביב.

אשתו הנוכחית של תורגמן, אם שתי בנותיו, רווט, לה נישא 3 שנים לאחר גירושיו ממרים תמיר, נשארה בדירת המשפחה בנווה־אביבים. תורגמן, אומרת תמיר, מקווה לקבל את הגט, כמה שיותר מהר.

תמיר, אינה מוכנה להתייחס התייחסות נוספת לרווט תורגמן. בשבילה, היא אינה קיימת יותר. רווט שומרת על שתיקה.

לפי תמיר, אברהם תורגמן פורח בניו־יורק. האיש מאושר מכל רגע בחייו החדשים.

הפגישה הראשונה עם מרים תמיר התקיימה בדירתה היפה, במגדל־דור. גם רחל דיין, ועו"ד רמי כספי, גרים שם. על תיבת הדואר, תמיר־תורגמן. השם השני, בכתב־יד. השוער בכניסה שואל לאן פני, ולאחר שאני אומרת, הוא מוודא שאני אכן רצויה.

קומה שניה. את הדלת פותחת מלי, המזכירה. הדירה בת ארבעת החדרים מרוהטת בעושר ובטעם. כלי־כסף, מערכת סטראופונית משוכללת, עציצים רבים. ליד הספה, סל עתונים. אני מבחינה בעיתונים ישנים, ובהם מאמרי הלל על תמיר.

מרים תמיר שקועה בשיחת טלפון. מייעצת משהו למישהו הזקוק לעצה. אחר־כך, היא מראה לי את חדר־העבודה של תורגמן. על הקירות ועל השידות מאות מדליות, תעודות־הוקרה, סמלים. מוקדש לתורגמן בהערצה, בהערכה, ואפילו בגעגועים ובאהבה. יש שם גם הקדשות עם תמונות של נשיא־המדינה ושל ראשי־ממשלות.

תמיר לא מסתירה את גאוותה על ההוכחות החיות האלה, להערצה הרבה שרוחשים או שרחשו אנשים לחברה־לחיים.

החדר האחרון, חדר־השינה. מיטת קטיפה בצבע כחול כהה, אליה צמודים מערכת סטראופונית, רדיו ושעון מעורר.

תמיר, בשמלת־בית שחורה, רקומה ביד, מארחת מושלמת. עוזרת נחמרה ויעילה מגישה ארוחת־צהריים, על טהרת המטבח המרוקני. תמיר אוכלת כמויות נכבדות ומודיעה לי, שעד למחרת בבוקר אינה מתכוונת לגעת במזון נוסף. העוזרת והמזכירה נכנסות למטבח וסוגרות אחריהן את הדלת. השיחה, כצפוי, אינה לצטוט. אני שומעת על ירידה משותפת שבאה ליעוץ, ועל מפורסמים אחרים, שאינם זזים בלי קצת עזרה שלה.

הפגישה הבאה, במשרדה שברחוב אבן־גבירול בתל־אביב. הדירה משמשת גם כדירת־מגוריו של בנה אייל, 24, שהוא חרש־אילם.

החלום של אייל, התגשם בימים אלה. הוא התחיל לעבוד ב„סלון דליה" בנווה אביבים, כשוליית־ספרים. מרים תמיר טוענת, שאייל תמיר רצה בקאריירה של ספר. שהוא אומן בנשמה. אורג שטיחים יפים, ואוהב כל מלאכה הקשורה בידיים. תמיר לא מפסיקה להתפעל מדליה, מהסלון, שנתנה לאייל את צ'אנס חייו.

על שולחן־העבודה, כלי־עבודה. קלפים אסטרולוגיים, זכוכית־מגדלת עתיקה לקריאת כף־יד, ניירות המעידים על ניתוחים אסטרולוגיים וגרפולוגיים. על הקירות, דיפלומות מכל העולם, בצד תמונות שלה עם מפורסמים שונים, ותמונות רומנטיות עם תורגמן.

מרים תמיר נולדה לפני 43 שנה בפז, שבמרוקו, למשפחה בת שמונה אחים ואחיות. לארץ, עלתה מעט לפני קום המדינה. המשפחה נשלחה לצפת. גם משפחתו של אח אמה, תורג'מן, הגיעה לצפת.

אביה, יהודי דתי, שלח אותה לבית־ספר לבנות, בית־יעקב. היא נוהרת מלפגוע באביה. הדבר היחיד איתו נאלץ האב להסכים עתה, חרף רצונו, הוא המקצוע של בתו.

סבה של תמיר, וגם של תורגמן, היה רב ידוע במרוקו, שעסק במיסטיקה ובקבלה. תמיר טוענת, שירשה את התכונות המיסטיות שלה מהסב. עוד בצעירותה הראתה את כוחה בניחושים, שרבים מהם התממשו. יום אחד, כשהיתה בת עשר, הגיעה הביתה ואמרה לאמה, שהיא תינשא לבן־הדוד אברהם, שהיה מבוגר ממנה בשמונה שנים. היא אמרה לאם, שיהיו להם שני ילדים, אחד בעל מום, ושתהיה נשואה שבע שנים בלבד.

האם נזפה בה, והפרשה נשכחה. את תורג'מן היתה פוגשת בנסיבות משפחתיות. הוא התייחס אליה כאל ילדה קטנה, עד שפתאום גילה לה, שהוא מאוהב בה.

בגיל 15, היתה לאשתו של בן־דודה. אביה, היה זה שהציע לתורג'מן ללכת למשטרה. „כבר מילדות סימל עבורי אברהם עוצמה וכוח. הוא היה החבר הראשון והגבר הראשון שלי. עד מספר שנים לאחר גירושי ממנו, לא ידעתי מה זה גבר אחר.

„אשה אינה זקוקה לגבר אחר, כשאברהם לידה. הוא מעסיק אותך במשך כל שעות היממה. הוא תובעני, בעל דרישות בלתי פוסקות. הכל צריך להיות מושלם. כשאת קובעת איתו שעה, את צריכה להיות מוכנה רקה קודם. הבגדים שלו חייבים להיות מגוהצים, טיפ טופ. לאשה שאיתו, אסור לדבר שטויות, וגם המזון המוגש לו צריך להיות מעולה. למזלי, אני מבשלת מצויין.

„יכול להיות שהדרישה שלו לשלמות, הביאה עליו את רוגזם של הבריות. הוא מאוד מלחיץ בעבודה, דורש הרבה, אבל גם נותן הרבה.

„תורגמן הוא גבר רומנטי, למרות התדמית הקשוחה שלו. אנשים צריכים לראותו ברגעים של רגישות. זה לא שהוא מביא מתנות. פשוט, אין לו כסף. לו היה איש עשיר, אני משוכנעת שהיה מרעיף עלי מתנות בלי סוף. איכפת לו שאני עולה במשקל, יורד עלי כאסח כשצריך, אבל גם יודע להגיד לי כמה שאני יפה ואשה טובה".

כמו אשה נאמנה, היא מצהירה, ש„ברור לי מי הפסיד מהעובדה שתורגמן לא יהיה מפכ"ל. לא רק הוא". היא היתה שותפה מלאה להחלטת הפרישה שלו, למרות הצהרותיה, שראתה בכלים המיסטיים העומדים לרשותה, שתורגמן יהיה מפכ"ל.

תמיר טוענת, שאף פעם לא עשתה לו טבלה אסטרולוגית מסודרת כדי לראות מה יעלה בגורלו. היא אינה נוהגת לערוך טבלאות כאלה לקרובים אליה. כשאמרה שתורגמן יהיה מפכ"ל, היתה משוכנעת בקביעתה, היא מסבירה, הן מהכרות קרובה עם האיש והן מקריאה רופפת בקלפים האסטרולוגיים, המנבאים לו קידום עד היום. „אולי זה יישמע טפשי ומגוחך, אך אני פשוט מאושרת מהטעות שלי. מספיק לי לראות אותו קם בבוקר, שמח, רגוע, ללא ההטרדות הטלפוניות הבלתי פוסקות, בלי לרוץ לזירות רצח ושוד באמצע הלילה".

תמיר אומרת, שימים אחדים לאחר פרישתו של תורגמן, החלו לזרום אליו הצעות־עבודה רבות, הן במישור העיסקי והן במישור הפוליטי. פוליטיקה, בינתיים, לא. אולי לאחר שישתפשף מעט בעסקים. נכון

אברהם תורגמן מוחה דמעה, בטקס פרידה מסגל פיקודיו. מרים תמיר, בתמונה מימינו, מייחסת את הרינונים נגדו, להצלחה. מצליחן, אומרת תמיר, מצמיח מתנגדים

תצלום: "זום 77"

אברהם תורגמן: המשטרה אינה מרכז העולם

משיחת טלפון, שקיימתי עם אברהם תורגמן, אני למדה, שהאיש מאושר מהאתנחתא בניו־יורק. „אני נהנה מאוד מהלימודים, שמח להכיר בני לאומים אחרים, לא צריך לחשוב פעמיים; מה יגידו, או מה יכתבו.

„אני נהנה מדברים טריוויאליים, כמו ללכת לסופר־מארקט, לנעול נעלי התעמלות. פעם ראשונה שאני הולך לקנות לעצמי חולצות. הכרתי כאן פרופסור למשפט פלילי, יהודי אמריקני, שלקח אותי תחת חסותו. הוא הפגיש אותי עם אנשי משטרה מקומיים. יצאתי איתם לסיורים בשטח. ההבדל בינינו לבינם הוא, שלהם יש יותר כוח־אדם ולנו, יותר מוטיבציה".

תורגמן שלם לחלוטין עם פרישתו. הוא טוען, שיצא בזמן. שהיה כבר רווי. „מיציתי את עצמי במשטרה. שאפתי להיות מפכ"ל, חשבתי שאני מתאים. אני לא מצטער שעזבתי. לא היה מקום שאעמוד למשפט. ואם כבר החליטו על משפט, לא היו צריכים להכניס אותי למיטת סדום של דיין יחיד, כפי שהחליט היועץ המשפטי לממשלה.

„אני, כמובן, עדיין כועס על אנשים מסויימים במשטרה. אני משוכנע, שעוד אוכיח שצדקתי. שדיברתי אמת. עוד עשרה חודשים, כשאחזור לארץ, אוכיח שהיועץ המשפטי לממשלה עשה לי עוול, ושהאחרים שיקרו.

„35 שנה עבודתי בלי סוף. מגיע לי קצת פסק זמן. האתנחתא הזאת מוכיחה לי, שמה שחשבתי שנמצא במרכז העולם, כלומר המשטרה, זה לא בדיוק כך. בחיים יש הרבה דברים אחרים. וזה בוודאי נעים לגלות אותם פתאום".

צילום: שלום בר־טל

מרים תמיר. עוד בצעירותה התגלה אצלה כוח הניחוש. תמיר טוענת, שירשה את זה מסבה, שהיה רב ידוע במרוקו ועסק בקבלה

לעכשיו, תורגמן טרם החליט לאן בדיוק יילך לאחר אוגוסט '86.

תמיר, כצפוי, מאמינה בחפותו של חברה־לחיים מכל הדברים שיוחסו לו. היא אומרת, שכל מצליחן גורר אחריו מתנגדים. יש לה טענות נגד היועץ המשפטי לממשלה, יצחק זמיר, שהחליט להעמיד את תורגמן לדין בפני דיין יחיד. לדבריה, תורגמן, לא רצה לעבוד במשטרה במחיצתם של אנשים מסויימים. „תורגמן הוא לא טיפוס שיתן שירמסו אותו. לכן עזב. עם עידוד מלא ממני לצעד הזה".

תמיר מדברת בקצב הכתבה. שמיעתה לקויה, עובדה שכמעט ואינה מורגשת. מדי פעם היא מבקשת שאתעלם מדברים שאמרה, חושבת היטב על כל משפט שהיא מוציאה מפיה.

לאחר נשואיה לתורגמן, נולד בנה יוסי, היום משווק רהיטים, 27. משנולד, תמיר, זוכרת את התחושה שלה מימי בית־ספר, דבר ראשון, חיפשה בו מום. כשהכל היה בסדר, שמחה.

שלוש שנים אחר־כך, נולד אייל. גם הוא בתחילה נראה בסדר. נשמה לרווחה והיתה משוכנעת, שלא יהיו גם גירושין. חודשים אחדים לאחר הלידה, גילתה שאייל אינו מגיב. שאינו מוציא הברה מפיו, שאינו שומע.

שש שנים ותשעה חודשים היתה נשואה לאברהם תורג'מן. ביום הגט, הזכירה לה אמה את נבואתה. עשרים ושתיים שנה הם גרושים, מתוכם שלוש־עשרה ביחד, לסרוגין.

עסקיה של תמיר מתפרשים גם בניו־יורק ובלוס־אנג'לס. הפרסום הבינלאומי הראשון שלה היה, כשנודעה כיועצת האישית של השאה. לדבריה, ניבאה לו את אובדן הכתר. עתה היא טוענת, שאין לה ספק, שבנו של השאה ישוב ויירש את מקומו באיראן.

את הרומאן שלה עם טהרן החלה, כשיעצה לאיש־עסקים אירני ששהה בארץ, לבצע עסקה פיננסית של מיליוני דולאר. איש העסקים הבטיח, שאם תצא העיסקה לפועל, יזמין את תמיר לטהרן.

כששכחה מהכל, הגיע הטלפון מטהרן. איש־העסקים, שהרוויח כספים רבים בעסקה, ערך לכבודה נשפים וקבלות־פנים, בהם פגשה את כל המיומי המקומיים. בשלב כלשהו, הוזמנה להופיע בטלוויזיה האירנית. שם, לתדהמתם של עורכי־התוכנית, סיפרה על בריאותו הרופפת של השאה, ורמזה על סכנה האורבת לחייו.

הראיון לא שודר, אך דלף לעיתונות בעולם. השאה התעניין לדעת, מי המספידה אותו. מכריה החדשים מטהרן, הפגישו ביניהם. לפגישה הראשונה, נוספו עוד רבות אחריה.

לאחר המהפכה, פגשה פעם אחת בלבד את פארה דיבה, ביחד עם אשראף, אחותו התאומה של השאה.

זה לא הסיפור היחיד שלה עם נסיכים ערבים. לפני כחודש, שהתה בחוות הבריאות המפורסמת באנגליה, „גריישוט", המוכרת לישראלים רבים, המוכנים לשלם 100 דולאר ליום, על־מנת להוריד במשקלם. לפני שנה היתה כאן עם תורגמן. השנה, לבד.

תמיר: „אני כבר לא מתרגשת מנסיכים ומנסיכות. יום אחד, כשישבתי בלובי בגריישוט, הבחנתי באשה ערביה, שמלבד שפתה, לא ידעה שום שפה אחרת. שאלתי אותה, בערבית, מאיפה היא, והיא כשטחה, שמישהו סוף סוף מבין אותה, ענתה מסעודיה, ג'דה.

„היא שאלה אם אני מלבנון. אמרתי שלא, שאני מישראל. היא המשיכה לחייך. פשוט, היה לה נוח, שיש בסביבה מישהי היכולה לתרגם לה. לאט לאט התידדנו. היא סיפרה לי, שאומצה בינקותה על ידי משפחת המלוכה הסעודית, וכי למחרת תגיע בת אחותה המאומצת, שהיא נסיכה אמיתית.

„ביום שלמחרת, כשהיא מלווה בשני משרתים, בתוספת פיליפינית, ובכרולסרויס צמוד, הגיעה הנסיכה. כמות כזו של תכשיטים על אדם אחד, לא ראיתי מעולם. פרידה, הידידה שלי, הציגה אותי בפניה. היא הסתכלה, והלכה בהסגנתיות.

הוא היה הגבר הראשון שלי. אשה אינה זקוקה לחבר אחר, כשאברהם לידה

„שלושה ימים לקח לה להפסיד. העיסוק שלי סיקרן אותה ואת דודה, שהגיע עמה. הדוד ביקש שאעשה לו מפה אסטרולוגית. אמרתי, שתמורת 1000 דולאר, יקבל מפה. הוא נתן את הכסף, וקיבל את המפה.

„התוצאות, כנראה, הדהימו אותו. עוד באותו רגע התקשר ללונדון, שם שהה אותה עת אחיו של המלך פייסל, וסיפר לו עלי. אחיו של פייסל קבע איתי פגישה בלונדון, אך ביום המיועד, בוטלה הפגישה".

עד עכשיו, איש לא ביקש את כספו חזרה. כה סבן, קשה בחיזויים לקבוע זמנים מדוייקים של התממשות החיזוי".

עם כל הספקות שיש לי לגבי האמת המוחלטת שיש במקצועות בהן עוסקת תמיר, אני לא יכולה להבלט מהסיפור של מירה אברך ב„ידיעות אחרונות". שהתפרסם לאחר רעידת האדמה הנוראה במכסיקו. מרים תמיר, סיפרה אברך, יעצה לה לא לנסוע למכסיקו. תמיר, לדבריה, חזתה אז אסון־טבע במכסיקו

לפני רעידת האדמה במכסיקו, יעצה למירה אברך לא לנסוע לשם. גם את האסון בקולומביה, חזתה לדבריה

מרים תמיר מתפרנסת היטב מעיסוקיה. בעלי מפעלים מביאים לה כתב־יד של מועמדים לעבודה, על מנת שתקבע אם הם אכן מתאימים. היא יועצת לאנשים ולחברות באילו תקופות כדאי להם לעשות עסקים. לדוגמה, היא מראה לי שאלות ששלח אליה איש עסקים מלוס־אנג'לס, בקשר לעיסקה שהוא עומד לבצע, ואת תשובותיה, בדיו אדומה. עצות עיסקיות היא נותנת בעזרת טבלה אסטרולוגית, המכוונת לשלוש שנים.

תמיר יועצת גם בבעיות סבינו וכינה, ובהכוונה מקצועית.

לפי תמיר, לא ניתן לגלות בעזרת האסטרולוגיה, את גורלו של אדם. תמיר מסבירה, שבלתי אפשרי, שגורלו של כל ילד בעולם הנולד בשעה מסויימת בתאריך מסויים, יהיה דומה לזה של ילדים אחרים שנולדו בתנאים דומים. לכל האנשים שנולדו באותו זמן, ישנן תכונות דומות, אך גורלם יהיה, כמובן, שונה.

בעזרת הקלפים והאסטרולוגים ניתן לדעת את העתיד, היא אומרת. בעזרת הכירומנטיקה, קריאה בכף היד, היא יודעת על נישואין, בריאות, ילדים וחלק מהתכונות האישיות.

„אנשי עסקים גדולים, חכמים, ובעלי ניסיון, באים אלי, ואני, באחריות מלאה, מכוונת אותם. נראה לי, שאני מצליחה בכך.

ועתה, גם את התפרצות הר־הגעש בקולומביה. כרגע, היא רואה עוד אסון־טבע בתקופה הקרובה, לא באזורנו.

תמיר אינה זוכרת טעויות פומביות בחיזויים שלה. היא חוזרת לתקופה שלפני ההתמודדות בין שרון לשמיר. אז אמרה, ששרון לא יהיה ראש־ממשלה. גם בעתיד הקרוב, היא אינה רואה הצלחות פוליטיות אצל שרון.

קשה להתאפק מלשאול האם תהיה רוטציה. אין לתמיר תשובה חד־משמעית. לדבריה, שמיר לא יהיה יותר ראש־ממשלה. פרס יפתיע לטובה. המערך, לפי מרים תמיר, ימשיך להחזיק ברסן השלטון, ובליכוד היא רואה מלחמות פנימיות.

תמיר מבטיחה שהבעיות הכלכליות שלנו תמצאנה פתרון תוך שנתיים, לכל היותר. שלומו של מובארק, לא יהיה טבעי. מנבאה שיהיה שלום עם ירדן, לא מיד, אבל בתקופה הקרובה. עם סוריה, אין שום סיכוי לשלום. אחרי אסאד, יקום מנהיג גרוע ממנו. אם זה יהיה אחיו, הוא יירצח מיד. אין, בכסאה של סוריה, מקום לשושלת משפחתית.

בתוך השיחה, תמיר ואני חוזרות לאברהם תורגמן, היא נאנחת, אנחת־הקלה ואומרת, „את יודעת איזה כיף לו ללבוש בל בוקר ג'ינס, וללכת ברגל לאוניברסיטה? שוב אני צריכה להודות לכל אלה, שבגללם ירדה מעל כתפו של האיש שלי משא כל־כך כבד. את יכולה לכתוב, שאברהם תורגמן, היום, איש מאושר. לבריאות.

מתוך המשחק בין מכבי ת"א לבית"ר ירושלים. יורם ארבל, שסיקר את המשחק: "יצאתי מהמשחק הזה בהרגשה טובה. גם אחרי 13 שנים, אני מתרגש ממשחק טוב". תצלום, יוסי רוט

מספר 1

ארבל, 43, נשוי בשלישית, לשעבר זמר, לשעבר מגיש מצעד הפיזמונים, יליד פתח תקווה – עושה את "מבט ספורט" למה שה"א. תוכנית טלוויזיה מעולה, במושגים ישראליים. ארבל מדבר על דראמה, מתח, אסתטיקה, ועל השדר כחלק מן המשחק עצמו

(המשך מעמ' 19)

שנכנסו לשפת הספורט. אני נלחם בגירוי הזה. אני חושב שאפשר ליצור סיגנון אחר".

– אתה יודע, מחקר שנערך לא מזמן העלה כי חלק גדול מאוד מצופי הטלוויזיה לא מבין את העברית של התדשות.

"טוב, שם מדובר בעברית של המלך. אני משדר בעברית מדוברת, עממית. אני מקווה שהיא נקיה משגיאות. אני גם נזהר מביטויים כמו שער מארץ השערים. אמרתי את זה פעם אחת וכבר אי אפשר לחזור על כך".

– למה? יש הרבה שערים בארץ השערים.

"כן, אבל זה יהיה כבר מארץ אחרת".

– סוד שמסתובב אומר שאם יוקם ערוץ 2, אתה תהיה בין האנשים הראשונים שהם ירצו לקנות.

"לא שמעתי מעולם שמועה כזאת. איש לא צייץ באוזני דבר כזה. ההצעה היחידה לעבודה מחוץ לטלוויזיה באה מאיש סי.בי.אס. בשנת 1976. הייתי בניו־יורק, שם למדתי בקורס של תסריטאות ובימוי טלוויזיה. סי.בי.אס היו זקוקים לשדר במישחק־גמר (אירופי) בסיאטל. לא היה להם שדר שמבין בזה שדר הפוטבול שלהם אמר שאין לו מושג בכך. הם פנו אלי, באמצעות ידידה. לא האמנתי שאוכל לעשות את זה ודחיתי את ההצעה. הייתי צעיר ובלתי מנוסה. השפה היתה המיכשול היחיד".

– עכשיו היית מקבל את ההצעה?

"כן. לפחות הייתי חושב על זה".

– רק משום שהאנגלית שלך השתפרה?

"עכשיו הייתי יושב עם סרטי הקלטה עשרה לילות, מתכונן ועומד במשימה. בשידור, הייתי מדבר לאט. מדבר מעט. אבל, אז אמרתי לא, ואני ידעתי שאני מחמיץ הזדמנות שנופלת בחלקו של אדם רק פעם אחת בחייו".

– מדבר מעט, אמרת. אתה לא מרגיש שלפעמים בשידור אתה מדבר יותר מדי?

"קורה. אני מרגיש לבד. אבל, בדרך כלל זה לאחר מעשה. אומרים לי גם לא לנחס. לא להגיד שברקוביץ בכושר טוב, כי זה יביא לו נחס והוא לא יקלע".

– אתה מתיידד עם שחקני כדורסל? כדורגל? מיקי ברקוביץ?

– "אין לי הרבה ידידים. מעט במחלקה. כמה בני מישפחה, שהם גם חברים. ספורטאים לא יכולים להיות חברים שלי. זה לא טוב. אסור. הם גם לא במיסגרת הגיל המתאים לגילי. אני בן ארבעים ושלוש. זה כבר אחרי גיל הפרישה של ספורטאים".

– ועם מנהלי קבוצות יש לך קשרים? עם שמעון מזרחי?

"שמעון מזרחי הוא איש מיוחד מאוד. יש לו מילה. הלוואי שלקבוצות נוספות בארץ היו מנהלים כמוהו. אני לא מכיר אותו טוב, אבל ביחסים שלי איתו למדתי להעריך את זה שלא צריך להזכיר לו דבר. אם הוא אמר לך על משהו שיסודר – זה יסודר. כאשר אני מלווה את מכבי בחוץ לארץ זה מה שחשוב לי".

לארבל, יליד פתח תקווה, להורים חברי הסתדרות כפי שהוא מציין, ג'וב מעורר קינאה במחלקה שלו. מהמסעות שלו הוא חוזר אל הבית בעיר הולדתו, שאליה חזר להתגורר לאחר שלוש שנים של רעש ברחוב ירמיהו בתל־אביב. יש בליבו תרעומת על ביקורת הטלוויזיה, הנעשית לדעתו מתוך בורות גמורה של הכותבים, באשר למדיום שהם מסקרים.

בסמינר על שם שיין בעירו, שם למד במיסגרת התיכון, פגש את יאיר אלוני, שמונה בימים אלה למנהל הטלוויזיה. הבימאי יואב פלג מעיר עליו כי הוא תשעים אחוז כישרון ועשרה אחוז מאמץ, וארבל מסכים ומוסיף כי כבר בנעוריו למד לרכז את המאמץ במטרה מוגדרת, ולא לבזבז אנרגיה על דברים שוליים.

בשנת הלימודים האחרונה של התיכון השתתף בתוכנית גילוי כישרונות צעירים של הראדיו, "תיבת נוח". קצין צעיר ניגש אליו, לאחר התוכנית, ושאל אותו מתי הוא מתגייס – כדי לצרפו ללהקת הנח"ל.

הצטרפתי ללהקה, מספר ארבל. מפקד הלהקה היה יהורם גאון. היו איתי הגששים, חנן גולדבלט ועליזה רוזן. שיר "החובש" היה אז הלהיט. הייתי בלהקה בתור זמר, אבל לא קיבלתי שום שיר. הבנתי. עברתי משם לכל מיני מיסגרות אחרות. נבחנתי גם להיות קריין בגלי צה"ל ולא התקבלתי. אחר־כך עשיתי בחינת קריינות בקול ישראל. משה חובב בחן אותי ובירך. התקבלתי לעבודה וכעבור זמן מה פיטרו אותי, ואת ירון לונדון, בגלל בעיות השקמה בבוקר. לא יכולתי לקום, סידרו לי שעון חשמלי מיוחד. בתוך דלי, שירעיש, ולא עזר. כעבור זמן קצר, חזרתי. הגשתי את מיצעד הפיזמונים. הרבה ג'ז. למחלקת הספורט לא התקרבתי, ואני שמח על כך משום ששדר רדיו נדבק להרגל לתאר דברים שאין צורך לתאר אותם. כאן אתה מדבר אל חוש אחד – ולא אל שניים, כמו ברדיו. ב־1972 עברתי לטלוויזיה. לא האמנתי שמחלקת הספורט תסכים לקלוט אותי. והנה.

– בעת שידור חי, כשאתה סגור בעמדת־השדר, אתה מדבר אל "הריקות", מה עובר עליך?

"אני חש בדידות. בדידות של שדר כפועל יוצא של התמודדות עם המתרחש סביבו. שדר בודד במיוחד כשהוא נשלח לשדר מחוץ לארץ. לפעמים, האנשים שם לא מדברים אנגלית. אין לו שום קשר מלבד הקשר עם הארץ. לפעמים, אני לא יודע אם אני משדר בכלל, אם שומעים אותי.

"ויש בדידות כזאת שידעתי במשך ארבעים וחמש דקות אחרי האסון הנורא בבריסל. בעת המישחק עם זיבונה זאגרב נותק קשר הטלפון בין הארץ וביני יכולתי רק לדבר – בלי לדעת אם שומעים אותי, אם אני משדר."

– אתה מקבל הרבה מיכתבים?

"לא הרבה. רק מיכתבי השמצה. מי שיש לו מילה טובה, שומר אותה לעצמו, או שניגש אלי ואומר לי את זה".

– היום, ראיתי שמתייחסים אליך כאל אינסטנציה שצריכה לפסוק בדברים.

"כן, אבל לא כותבים לי בעניין הזה".

– האם אתה עדיין אוהב את אלביס פרסלי?

"אם אני עדיין אוהב את אלביס?! איפה נברתז! גדלתי על ברכי המוסיקה שלו.

– הקלטת שיר שלו "כשכאבי חלב מתחילים".

"כן, אבל השירה היתה תמיד שעשוע. כך גם הפיזמון "אני אצבע לך את השלכת בירוק". הוא נולד כבדיחה".

– והיה להיט.

"למרות הכל, זאת עדיין בדיחה. חזרתי מארצות הברית, ואמרתי לדן פיינרו, שהיה מנהל הד ארצי, כי אני מסוגל לכתוב שיר־רוק שיהיה להיט. השלגר בארץ אז היה "מלכות החרמון". השיר שלי נכנס בזינוק למיצעד הלועזי של הגל הקל. ההקלטה היתה הימור בני ובין זמירה חן. בעיני, זה היה ונשאר קוריוז. זה היה שיר עם ביט, כשבארץ שרו כל מיני דברים אחרים".

– איזו מוסיקה אתה אוהב עכשיו?

"בעיקר מוסיקה קלסית. נעצרתי קצת אחרי הביטלס. נגיד בלד זפלין. אני אוהב את להקת משינה. יהודית רביץ. המוסיקה של קולנוע דן לגמרי זרה לי".

– אלה שפוקדים את קולנוע דן צופים בשידורי. הכדורסל שלך?

"אני מאמין שהכדורסל הוא תופעה כלל־לאומית. באירופה אין אח ורע לתופעה כזאת שעם שלם מסתגר בבית ורואה מישחק".

– ממה זה נובע? מריקנות כללית שפשטה בכל?

"לא. זה נובע ממחסור באירועי ספורט. אנשים רוצים לראות משהו טוב, ואם כולם רואים – גם אני. איך יסתכלו עליך בבית שבו רוצים לראות מישחק בגביע אירופה, ואתה רוצה לשמוע מוסיקה? יעיפו אותך החוצה.

– אתה חושב שאתה אחראי לכך?

"אני מקווה שאני אחראי לכך שהצופה שלי בא ומתיישב איתי באיצדטיון. כי מה אני עושה בתור שדר? אני לוקח אותך ביד, ואני אומר לך, בוא תצטרף אלי. שב על ידי. תראה אתי מישחק כדורסל מהמקום הכי טוב במיגרש. אני אעזור לך בקצת אינפורמציה, שאתה לא יודע. בסטטיסטיקה, שתעזור לך להבין. בקצת סיפורי רקע, שלך לא היה זמן להכין אותם, ולי כן.

– מהמקום הכי טוב.

"מהמקום הכי טוב."

אודלי יניב: מחלץ אותי

"אחרי שש שנים של עבודה משותפת שאנחנו חברים טובים. הוא מפרגן לי מאוד, ומציל אותי מבהובים. הוא איש משעשע, נעים, אחד המגישים הכי טובים בארץ.

"לפעמים, אני נתקע עם שם, ואני על סף שבירה. יורם יודע לחלץ אותי, גם אם הדבר לא נעשה בתאום קודם עם הבימאי".

מוטי איוונייר, מכבי תל־אביב: חי את המשחק

"ארבל שדר מאוד מקצועי. הוא חי את המשחק יחד עם השחקנים. זה כאילו הוא מסתכל במשחק מהצד, אבל בצורה אובייקטיבית. את שמו לא מנסה להכשיל.

"יש אצלו משהו המזכיר סיגנון של שדרים אנגלים, שאומרים על החמצה של שחקן, למשל, כך: זה לא היה נכון לפספל כפי שהוא פעל".

אני חש בדידות בתא השדרים הסגור. לא תמיד אני יודע אם שומעים אותי

העסקה הטובה ביותר בשטח: ב-50,000 ש' אתה יוצא עם קינג דיוויד.

לכבוד 25 שנים לשטיחי כרמל,
קינג דיוויד במבצע הגדול של 25 תשלומים (המבצע מקיף את כל מלאי השטיחים כולל שטיחים מקיר לקיר).
שלם 10% ממחיר השטיח במזומן ואת היתרה ב-24 תשלומים חודשיים (צמודים לשער הדולר היציג לפי ריבית של כ-24% לכל התקופה, בכפוף לתקנון המבצע).
אל תתפשר קנה את הטוב ביותר. קנה קינג דיוויד.

פתוח במוצ"ש

בית כרמל
רשת השיווק הישיר של שטיחי כרמל

★ רמת-גן: רח' מודיעין 13
★ רמת-גן: קניון אילון, דרך אבא הלל
תל-אביב: נחלת בנימין 37
תל-אביב: ברוכים, דרך יפו 13
★ נתניה: רח' שמואל הנציב 5 (השקם הישן)

★ ירושלים: רח' המלך דוד 14
★ ראשון לציון: רמת אליהו (מול החיפר שוק)
★ ראשון לציון: המשך רח' הרצל כביש בית דגן
רחובות: רח' הרצל 183
פתח-תקוה: הברון הירש 28
★ יפו: רח' יהודה הימית 36

★ חיפה: צומת הצ'ק פוסט
★ כפר-סבא: רח' הרצל 63
דלית אל-כרמל: נחרכו מסחרי
עפולה: רח' ירושלים 19
באר-שבע: ביזנ האשל 26

סוחרים מורשים:
חיפה: שיח, הרצל 48. חוי שקלים, הרצליה 12 • נהריה: חן, תחנת אגד • תל-אביב: ציון, דרך יפו 62. ★ שלמה ואנקליס, הרצל 99 (בית סלמה) • חולון: ...
כיכר ויצמן 7 • ירושלים: סומך, יפו 44. בית השטיח, יפו 50. • אשדוד: בית קריגל, אזור התעשיה הקלה.

מאות מדענים, חלקם מהשורה הראשונה, עזבו בשנתיים האחרונות את הארץ. הם הצטרפו לאלפי האקדמאים שכבר שהו בחוץ, ושע"פ סקר שנערך בשנת 82', הגיע מספרם בארה"ב בלבד לעשרות אלפים • במוסדות להשכלה גבוהה מדברים על שטפון־עזיבה. הסיבה הישירה – קיצוץ דראסטי בתקציבי המחקר, עקב המצב הכלכלי • לפני שבועות אחדים, הכריזו מוסדות העליה והקליטה על מיבצע מיוחד להחזרת המוחות הישראליים ארצה. מעט מדי, ואולי גם מאוחר מדי

מאת צבי זינגר

גם ממרחק אלפי קילומטרים, בשיחת טלפון טראנס־אטלנטית לארה"ב, נשמעת ד"ר מאירה פילדס עצובה: „לא שרפתי את הגשרים", היא אומרת. „אני עדיין מקווה לחזור ארצה. אולי עוד אמצא עבודה במחקר. הצרה היא, שבארץ אין עושים שום מאמץ לקלוט מדענים או למנוע את יציאתם. לדאבוני, זה כנראה לא מעניין אף אחד".

ד"ר מאירה פילדס היא מדענית בכירה בחקר מחלת הסוכרת. בבית־החולים „הדסה" בירושלים, שם עבדה עד אשר יצאה לארה"ב, אומרים עמיתים לשעבר: חבל שלא שמרו עליה. ד"ר פילדס, בלא מעט מרירות: „למרות שמדינת ישראל זקוקה לי יותר מאשר ארצות־הברית – דווקא מצידם של האמריקאים נעשו מאמצים גדולים להעסיק אותי. כאשר ניסיתי למצוא עבודה בארץ, נתקלתי ביחס של אי־איכפתיות. כמעט זלזול. אני מאמינה כי אדם שנולד בארץ צריך להשאר ולמצוא בה את מקומו. אך מה יעשה אדם אם לא מותירים לו כל ברירה אחרת?"

ד"ר מאירה פילדס, בת 49, היא דוגמה אחת מני רבות, לבעיה הקרויה „בריחת מוחות" מישראל. אחת מתוך כמה אלפי מדענים שיצאו בשנים האחרונות לחפש את עתידם בשדות זרים.

בארץ נשארו שני בניה, יונתן ודורון, המשרתים בצה"ל. גם בדירתה בירושלים היא עדיין מחזיקה, בתקווה לימים טובים יותר.

סיפורה של מאירה פילדס, כסיפורים דומים אחרים, החל בשנת 1981, כאשר עקב קשיים תקציביים, נסגרה המחלקה שבה עבדה, בבית־החולים „הדסה" בירושלים. חודשיים לפני כן הוזמנה לשנה לארה"ב, לעבוד באחת האוניברסיטאות. השנה התארכה לשנתיים.

בשנת 1983, כאשר חזרה ארצה, ניסתה להיקלט בעבודה מדעית. „במשך שנה תמימה חיפשתי וחיפשתי", היא מספרת. „הייתי מוכנה אף לעזוב את ירושלים, לוותר על תנאים נוחים – לוא רק מצאתי פרוייקט מחקר בתחום שבו אני עוסקת. כל מאמצי עלו בתוהו. בינתיים, נאלצתי להסתפק במישרה חלקית בהוראה, שש שעות שבועיות במכללת 'הדסה'".

אחרי שנה של חיפושים עקרים, התיאשה וחזרה לארה"ב.

מאירה פילדס אומרת כי תחזור ארצה, גם אם משכורתה בארץ תהיה נמוכה בהרבה. „לא בגלל המשכורת עזבתי את הארץ ולא בגללה אשאר בארה"ב".

לאחרונה, קצת מאוחר מדי, נוכחו בישראל בבעיית הירידה של מדענים מהארץ. לפני שבועות אחדים, הכריזו מוסדות העליה והקליטה בישראל על מיבצע מיוחד, להחזרתם של ישראלים בעלי מיומנויות מיקצועיות גבוהות. במבצע שותפו גם משרדי העבודה והתעשיה, התאחדות התעשיינים וחברת העובדים, והוא הקיף את הערים סן־חוזה, לוס אנג'לס וניו־יורק בארה"ב, ואת טורונטו בקנדה.

אך בעוד הממשלה עושה מאמצים להשיב מדענים יורדים ארצה – באותו חודש בדיוק, נימנו 3600 אקדמאים עם דורשי העבודה בלשכות התעסוקה בישראל. 1457 מהם קיבלו אישור לדמי אבטלה. בין מחפשי העבודה: 184 מהנדסי בניין, 177 מהנדסי מכונות, 103 אדריכלים, 184 רופאים, 214 כלכלנים, 150 ביולוגים, 95 אגרונומים, ועוד.

סקר שנערך בהזמנת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, אמד את מספרם של המדענים והמהנדסים ששהו בארה"ב בסוף שנת 1982, בכ־6800 עד 8700 איש. מספרם של כלל האקדמאים ובעלי המקצועות הטכניים בארה"ב, נאמד אז בין 25 ל־32 אלף איש.

בין בעלי המקצועות המדעיים, היו המהנדסים הקבוצה הגדולה ביותר – כ־4000 איש, רובם בתחום החשמל והאלקטרוניקה. הבאים אחריהם היו אנשי מחשבים ואנשי מדעי הטבע והחיים – בין 1250 ל־1600 נפש. בהם כימאים, פיסיקאים, ביולוגים ואנשי מחשבים.

אך נתונים אלה הם חלקיים בלבד. בראש ובראשונה, משום שאינם מעודכנים לשנים האחרונות, שהמשבר הכלכלי הותיר עליהן את רישומו הקשה. בנוסף לכך, אין נכללים בהם המדענים שעזבו לאירופה, לאוסטרליה, לדרום אפריקה ולארצות אחרות.

נתונים אלה, ביחד עם המחסור הצפוי בכוח האדם המדעי והטכנולוגי, מדברים בעד עצמם.

„תמיד הפסדנו מדענים", אומר פרופ' חיים הררי, שהיה עד לא מזמן יו"ר המועצה להשכלה גבוהה. „אבל עד לאחרונה, זה היה בקנה־מידה קטן. את הטובים שבמדענים ידענו תמיד לשמור, וידענו לתת להם משרות, תקציבי מחקר וציוד הולם.

„למען הדיוק", אומר פרופ' הררי, „צריך להרגיש שלא כולם עוזבים על רקע בעיות מהותיות. יש שעוזבים על רקע סכסוכים או מניעים אישיים אחרים. אבל, בשנתיים האחרונות הפכה בריחת המוחות לתופעה מדאיגה, החורגת בהרבה מעבר למה שידענו קודם לכן. אני מכיר אישית כ־20 מדענים, מהטובים והמבטיחים ביותר, שעזבו את הארץ. מלבדם, שמעתי על עוד עשרות. גם מכון וייצמן למדע (שפרופ' הררי נמנה עם אנשיו) איבד כמה אנשים טובים בשנים האחרונות".

פרופ' הררי, המתריע זה זמן רב על התגברות התופעה, אומר שבריחת המוחות מקיפה חוקרים ומדענים כמעט בכל התחומים: הפיסיקה, הביולוגיה ומדעי החיים. „כמה מטובי החוקרים בתחום ההנדסה הגנטית, חקר הסרטן והביולוגיה המולקולרית עזבו ולא יחזרו. פיסיקאים שיצאו מן הארץ 'לכמה שנים' – ספק אם נראה אותם כאן. חוקרים צעירים ומבריקים, שהוצעו להם משרות טובות בארץ, השיבו בשלילה ויצאו לפוסט דוקטורט בחו"ל. לפני 10 שנים, הם היו מקבלים את הצעות העבודה ללא היסוס".

אחד מאותם חוקרים מבריקים הוא „מיכאל". שמו האמיתי שמור במערכת. הוא כבן 35 ובעל תואר דוקטור. את עבודת המחקר שלו הוא עושה בשדה מדעי חדש, ספציפי מאוד, הדורש התמחות מיוחדת במינה.

כ־5 שנים השקיע מיכאל, עד עתה, בעבודת המחקר שלו. הוא זוכה לשבחים מכל מי שמלווה את עבודתו, ובעיקר מראשי החוג באוניברסיטה. עבודתו עושה לה כנפיים גם בקרב ה„גראנדה" המדעית שלו. מספרם של אלה, אגב, אינו עולה על 20 איש בכל הארץ. זהו חוג מצומצם מאוד. כמעט כת סגורה. גם אנשים אחרים, המכירים את האיש ואת התחום המדעי שבו הוא עוסק – צופים לו עתיד גדול.

כצעיר ישראלי, עבר את המסלול הישראלי המקובל: תנועת נוער (הצופים), יחידה קרבית, קורס קצינים, השתתף בכל המלחמות האחרונות – גם בזו של לבנון. נשוי, אב לילדה. מצבו הכלכלי משביע רצון.

אם אכן יחליט לעזוב – לא תהיינה לו בעיות קליטה. יש לו הצעה למשרה קבועה באחת האוניברסיטאות היוקרתיות בארה"ב. מן הסתם יודע ראש החוג באותה אוניברסיטה, מדוע הציע לו תקציב מחקר גדול ומשכורת שמנה.

אבל מיכאל אינו שש לעזוב את הארץ. „אעשה עוד מאמץ לגייס תקציבים לפרוייקט שאותו אני רוצה לבצע", הוא אומר. „אך אם לא אצליח, איני רואה כיצד אני ממשיך כאן. עם כל הרצון הטוב – לא אוכל להשלים עם אובדן סיכויי להתקדם בעבודתי המדעית.

„לשם המשך העבודה", מסביר המדען הצעיר, „אני חייב להשתמש בציוד משוכלל ויקר, שהוא המלה האחרונה בתחום המדעי שלי. ציוד כזה, שמחירו מאות אלפי דולרים, אין בנמצא בישראל. אני משתמש בינתיים בציוד מן השורה השניה, אולי השלישית. וזהו ציוד מיושן, שאם יתקלקל – ספק אם ניתן יהיה למצוא תקציבים לתיקונו. באוניברסיטה שלי מבינים היטב את הצורך לרכוש את הציוד, שאגב – יוכל לשמש גם מדענים אחרים בתחום זה. אבל אין תקציב".

הבעיה לגבי כל האנשים האלה אינה מציאת תקנים, אומר פרופ' חיים הררי. עבור המצטיינים שבהם, אין בכלל בעיה למצוא משרה. ההחלטה לרדת היא תולדה של מכלול סיבות ותחושות, החל באווירה הכללית בארץ, וכלה בבעיות הקשורות ישירות לעבודתם המדעית.

הסיבה המעיקה ביותר היא המחסור בציוד מדעי מתקדם. ישנם תחומי מדע, שבהם אי אפשר יותר לעבוד בארץ, ומדענים נאלצים לנסוע מספר פעמים בשנה לחו"ל – כדי לבצע שם את הניסויים המדעיים.

רמתם המדעית של המדענים, מרגיש פרופ' הררי, מותנית בקשר רצוף עם החידושים שבתחומם, גם אם כרוך הדבר בנסיעות רבות לחו"ל. המדובר במאות מדענים. אבל בגלל הנסיעות הללו – שבלעדיהן מדען אינו יכול להשאר על המפה – מדביקים להם תווית של 'עושי־חיים' שמבזבזים את כספי המדינה. זה לא עושה חשק רב להישאר בארץ.

גם תקציבי המחקר המצומצמים, תורמים לנשירת המדענים. יעקב ספיר, יו"ר המועצה למחקר ופיתוח, מעיד: בגלל התקציב ה'חנוק', אנו נאלצים לאשר מחקר אחד מתוך ארבעה או חמישה.

מוסיף פרופ' הררי: „המחקר המדעי המתבצע באוניברסיטאות, באמצעות מענקים מחו"ל, הוא יוצא עם ערך מוסף של למעלה מ־90 אחוזים. כל מדען כזה, שמקבל מענק, הוא יצואן שמכניס דולרים למשק המדינה. אבל מישהו חשב להתייחס אליו כאל יצואן? להיפך, המדענים באוניברסיטאות מסווגים כ'עובדי שירותים'. האם אין מבינים כאן, שבלי תשתית מדעית מפותחת, לא תהיה גם תעשיה? אין פלא, שבמצב הזה אנשים חשים כי אין מעריכים את עבודתם. כל זה מצטרף אל הגורמים ללחץ הפסיכולוגי, ש'שובר' חלק מהם".

המשכורת, ע"פ פרופ' הררי, היא חלק קטן בסיבות שגורמות לעזיבת מדענים.

„המדען הישראלי כבר התרגל לעובדה, שהוא מרווית כרבע ממשכורתו של מדען מקביל בארה"ב. הוא מפצה את עצמו גם בשנות השבתון. אבל לאחרונה, עם השחיקה הנוספת בשכר, נוצר יחס של 1:6 בין שכרם של הישראלים לאמריקאים. השאלה היא, כמה עוד אפשר לשחוק ממשכורתו של מדען בכיר – עד שיחליט כי אין הוא מוכן להמשיך כך".

לעת עתה שומרת ישראל על מקום מכובד בקהיליה המדעית בעולם. על פי דו"חות בינלאומיים, נמצאה ישראל במקום ה־15 בעולם במספר המדענים שפרסמו בשנת 1983 מאמרים וספרים מדעיים. 4700 מדענים – מספר עצום יחסית לאוכלוסיה, לכוח־העבודה ולתוצר בארץ.

פרסומים של מדענים ישראלים מהווים כאחוז אחד מכלל הפרסומים בכתבי העת המדעיים המובחרים בעולם. בין השנים 1981־82, נע חלקה של ישראל בין 0.6 מכלל הפרסומים בתחום הכימיה – ל־1.6 מכלל הפרסומים בתחום המתמטיקה. משנת 1983, ניכרת עליה מתמדת בחלקם של פרסומים מישראל בתחומי הרפואה הקלינית והפיזיקה. לעומת זאת, בתחומי הכימיה והביולוגיה – מעריכים במועצה הלאומית למחקר ופיתוח – חלה ירידה מסויימת.

אולם כל הגורמים המעורבים בכך מודים: אל לה לישראל להתבשם בהישגים אלה. הפרסומים המדעיים של היום הם פרי החינוך של העשור הקודם. בעשור הבא, או בזה שיבוא אחריו – ביחס ישר לקיצוץ בתקציב החינוך – עלולה ישראל למצוא עצמה לא מתקדמת בהרבה מכמה מן המדינות המתפתחות באסיה ובאפריקה.

גדעון פת: „שורפים את העתיד"

„לא מכבר", אומר שר המדע והפיתוח גדעון פת, „סיפרתי בישיבת הממשלה על ארבעה מראשי הפקולטה למחשבים באחת האוניברסיטאות, שעזבו השנה את הארץ. התרעתי על כך, כי כבר היום משותקות מעבדות באוניברסיטאות. ראשי פרוייקטים למחקר שוהים בחו"ל – בעוד הסטודנטים 'תקועים' באמצע המחקר. איני חוסך מאמצים מלהביא את העניין למודעות הממשלה והציבור. ככלות הכל, אין מדובר כאן בירידה של נהגי מוניות ושוטפי כלים. מדובר בבכירי המדענים של ישראל.

„הנה, מדברים היום על ביטול פרוייקט הלביא. משמעות הביטול תהיה פיטורי כ־3000 מהנדסים והנדסאים. אתה חושב שהם יישארו בארץ? אדם שיבוא לחפש תעסוקה בחו"ל, עם חמש שנות ניסיון בתעשיה האווירית – ימצא לפניו שערים פתוחים.

„מול כל אלה, עוד מקצצים בתקציבי האוניברסיטאות. אנחנו פשוט שורפים היום את העתיד שלנו. זהו כיוון מדאיג מאוד. כמעט מייאש. הסוף יהיה, שבעוד כמה שנים נצטרך לייבא מדענים מחו"ל ולשלם להם פי שניים ממה שקיבלו ב'הארווארד', ב'סורבון' או ב'אוקספורד'".

אוקטובר 1940, בית משפט בניו־ג'רסי. המדען היהודי אלברט איינשטיין ובתו מארגוט, נשבעים אמונים, בטקס קבלת האזרחות האמריקנית. אלברט איינשטיין נמלט מגרמניה בעקבות עליית המפלגה הנאצית. ממניעים לגמרי שונים, עוזבים כיום את הארץ לארה"ב מאות מדענים ישראלים. הקיצוצים בתקציבי הפיתוח, בעקבות המשבר הכלכלי, ובעיקר המחסור בציוד מדעי מתקדם, הם הגורמים העיקריים לעזיבה. המשכורת הנמוכה משחקת תפקיד שולי

דוד ברודט: „צמיחה לא תהיה"

אחד המחקרים המעמיקים ביותר, שנערכו עד עתה בנושא כוח האדם המדעי והטכנולוגי בישראל, נעשה ע"י סמנכ"ל משרד התעשיה והמסחר דוד ברודט – הממונה, בין השאר, על תכנון כלכלי במשרד. ברודט בדק את היצע כוח האדם המדעי והטכנולוגי הצפוי בישראל עד סוף העשור – מול הביקוש הצפוי. מסקנותיו מדאיגות ביותר ועליהן התריע לאחרונה גם בפני ועדה המשותפת לוועדת הכספים ולוועדת החינוך של הכנסת.

מן העבודה שעשה ברודט עולה, כי עד לסוף העשור תזדקק התעשייה לכ־5000 מהנדסים נוספים שהם, כרגע, מעל ומעבר ל„כושר הייצור" של המוסדות להכשרת מהנדסים. בתחומי מדעי הטבע, יידרשו לתעשייה עוד כ־2000 איש – בעיקר כימאים, לפיתוח תעשייה כימית מודרנית. באשר להנדסאים ולטכנאים – כ־8000 מהם יידרשו לתעשיה בכ־5 השנים הקרובות, למרות שמסלולי ההכשרה לא יספיקו לספק את כל הביקוש הזה.

„אם לא יהיו לנו מספיק מהנדסים – ובייחוד בתחומי המחקר והפיתוח – יורגשו התוצאות בצמיחה הכלכלית של ישראל, כבר בסוף שנות ה־80", מזהיר דוד ברודט. „מדברים היום הרבה על צמיחה כלכלית, אך בלי תשתית מדעית – לא תהיה צמיחה.

„לא רק בתעשיות האלקטרוניות המתוחכמות – גם בתעשיות כמו הטכסטיל – יש צורך במהנדסים ובאנשי מדע. ענף הטכסטיל היום הוא עתיר אלקטרוניקה, ופעולות רבות נעשות באמצעות מיחשוב וטכנולוגיה גבוהה. יש לזכור, כי מהנדסים במחקר ופיתוח יוצרים תעסוקות לכוח אדם אחר. בלי מהנדסים – יתקשו גם רבים מבוגרי ה'יסודי' למצוא עבודה".

פרופ' גדעון שפסקי: „הרמה הולכת ויורדת"

פרופ' גדעון שפסקי, מן האוניברסיטה העברית בירושלים, שימש בשנים 1975־79 כרקטור האוניברסיטה העברית בירושלים. אותו מדאיגה הרבה יותר ירידת הרמה בבתי־הספר התיכוניים והאוניברסיטאות – מאשר בריחת המוחות מישראל.

„הקיצוצים בתקציב האוניברסיטאות", הוא אומר, „גורמים נזק עצום לרמתה המדעית של ישראל".

בשנים האחרונות, אליבא דפרופ' שפסקי, נמצא ממוצע הציונים במדעי הטבע באוניברסיטה בקו ירידה. גם הדרישות במקצועות אלה פחתו.

„בשנות ה־50, הקושי להיכנס לחוג לפיסיקה או לכימיה היה עצום. היום זה כמעט עניין של מה בכך. גם כמרצה בשיעורים אני מתרשם מכך שיש ירידה מובהקת ברמה. ואין זה פלאו זו תוצאה של ירידה גדולה מאוד בתוצר בתי־הספר התיכוניים. אני שואל את עצמי לעיתים מהיכן יצמח לנו דור חדש של מדענים מאיכות הם יבואו?

„ועכשיו, בגלל הקיצוצים – נפגע המחקר המדעי באוניברסיטאות. אנשים אינם מבינים שהרתבת כבישים אפשר אולי לדחות – אך לא מחקר מדעי. אם ינוונו את המחקר המדעי באוניברסיטאות במשך 5 שנים – גם שני דורות לא יספיקו לך כדי לשקם את המחקר.

„קיימת אצלנו האמונה, כאילו הערבים פרימיטיביים ואנו עולים עליהם. אבל כיודן, היום, יש יותר בוגרי תיכון וסטודנטים מאשר אצלנו, יחסית לגודל האוכלוסיה. לפני 30 שנה כמעט שלא היו שם סטודנטים. אותנו משום מתעלמים מן ההתקדמות העצומה שיש במדינות ערב. יום אחד, אנחנו עלולים לשלם את המחיר".

בישראל, כ־150 אלף נשים מוכות. התופעה לא מתחילה ולא נגמרת בשכבות הנמוכות. בלשכות הרווחה נרשמו גם עדויות של נשות רופאים, מהנדסים, רואי־חשבון • פעמים רבות, היא חוצה דורות: האב מכה את האם, הבן את אשתו, הבת נישאת לבעל מכה • גישה חדשה מנסה לתקוף את הבעיה בצורה שונה: במקום להרחיק את האשה המוכה מהבית, היא מציעה – חינוך מחדש לגבר • 6 גברים סיימו בימים אלה סדנה לגברים מכים. התוצאות, לפי שעה, מרשימות

מיטה בלהבות

מאת אריאלה רינגל־הופמן

מרץ, 77. מאוחר לשעה שמונה בערב. מוציאה פראנסין יוז את שלושת ילדיה מהבית. הקטן שבהם, כבר ישן. היא מורידה אותם למטה, מכניסה אותם למכונית פורד גראנארדה כחולה, מיושנת, ומבקשת שיחכו לה בשקט. אמא כבר חוזרת, היא אומרת להם.

מתוך תא המטען, מוציאה יוז פחית בנזין, ועולה למעלה.

מיקי יוז מרוח על המיטה בבגדים, מסריח מברנדי, שוכב בפה פעור ונוחר. יוז, בתנועות מהירות, שופכת את הבנזין על המיטה. מקפידה להקיף את האיש השוכב עליה. את השאריות, היא מרוקנת על ריצפת־העץ. ליד הדלת, מבלי להביט באיש השרוע על המיטה, היא מציתה גפרור ומשליכה פנימה.

כשהיא נכנסת למכונית, הילדים מתרוממים. יוז מכסה פניה בכפות ידיה.

ההתפוצצות מחרידה את השכונה כולה. הבית עולה בלהבות. הילדים, אחוזי אימה, צורחים אבא, אבא.

פראנסין מתניעה את הרכב ונוסעת לתחנת־המשטרה הקרובה.

השוטר, סגן אלברט ג'אנטולה, מתקשה להבין. „שפכת עליו בנזין?", הוא שואל.

„לא", היא מתייפחת בהיסטריה, „שפכתי את זה מסביב למיטה".

ב־4.11.77, שמונה חודשים אחר־כך, שוחררה פראנסין יוז. שניים־עשר המושבעים, אחרי פחות משעה של התייעצות, החליטו לזכות אותה.

במשך שמונת חודשי המשפט, גוללה פראנסין יוז, בקול שקט, 13 שנים של נישואין. מסכת אומללה, לעיתים כמעט לא תאמן, של התעללויות, הכאות, טרור פיזי, טרור נפשי.

„ניסיתי לקחת על עצמי יותר מדי, עד שנפשי נשברה", אמרה.

מיקי יוז, לא היה מכורף. ילוחות לא במושגים קליניים. לגבי דידו, פראנסין יוז, היתה רכוש פרטי. כמו המכונית, כמו מעיל הג'ינס, כמו פחית הבירה שקנה שעה קודם לכן. על פי עולם־המושגים שלו, הזכות להכות את אשתו, היתה חלק מהזכויות אותן רכש ביום הנישואין. על חובות, מיעט לחשוב, אם בכלל.

במשך שמונה חודשים שימשה פראנסין יוז, פה ל־6 מיליון נשים אמריקניות, קורבנות לאלימות כרונית במשפחה. קורותיה עוברו לספר ולסרט בשם „מיטה בלהבות", בכיכובה של פארה פוסט.

ריצארד ג'לס, סוציולוג אמריקני שהעיד במשפט, טען: בכל משפחה זה קורה פעם אחת בחיים. בכל משפחה חמישית – זו בעיה.

ההבדל בין ארה"ב לישראל, היא שאלה של מספר. ד"ר מנחם אמיר, קרימינולוג, מדבר היום על 120 אלף נשים מוכות בישראל. ב־1972, דווח על כעשרת אלפים. באמצע שנות השבעים, על 60־30 אלף נשים מוכות. ב־1980, על 80 אלף. והיום, יש מי שמוכן לנקוב גם במספר 150 אלף.

התופעה חוצה עשירונים. לא מתחילה ולא נגמרת בשכבות סוציואקונומיות נמוכות. בלשכות הרווחה, הפזורות ברחבי־הארץ, נרשמו עדויות של נשות רופאים, מהנדסים, רואי־חשבון. אשכנזים.

איתור התופעה בקרב השכבות הנמוכות קל יותר, בשל העובדה, שאליהן מגיעים השירותים הקהילתיים לעיתים מזומנות.

במשטרת הרצליה בלבד, נרשמות בממוצע 15 תלונות בחודש. רות רזניק, מנהלת המעון לנשים מוכות בעיר, סיפרה על מחקר־זוטא שנערך בהרצליה, בשכבה סוציואקונומית נמוכה. 12 גברים מתוך 13 הזוגות הנשאלים, הודו, שמדי פעם הם מכים את חברותיהם/נשותיהם. כל הנשים, ללא יוצאת מהכלל, ציינו שאינן מוכות. על־פי תפישת עולמן, פליק פה, מכה שם, הם לא רק בגדר נורמה, הם גם לגיטימיים.

העליה במספר הנשים המוכות, לא מלמדת על עליה בשיעור האלימות נגד נשים. היא מלמדת על דבר אחד בלבד, על יציאת התופעה מהארון.

העליה במספר הנשים המוכות מלמדת על דבר אחד בלבד – על יציאת התופעה מהארון

את כליל הברזל, כביסה מלוכלכת לא מכבסים בחוץ, שוברות נורמות חדשות, תפישה מוקדמת, המחלחלת ממגדלי השן האקדמיים לרחוב. נשים, שבעבר הלא כל כך רחוק, היו מתייצבות בקופות־החולים ומספרות על נפילה במדרגות, על התקלויות בארונות, בפינות השולחן ועל מפגשים מסוג מסויים מאוד עם הדלת, מוכנות היום לקרוא לילד בשמו.

הנושא יצא מהטאבו בחמש השנים האחרונות, כמו שבעיות בגידול ילדים נחשפו רק לפני 15 שנה.

פתיחת המעון לנשים מוכות, בהרצליה, באמצע שנות ה־70, חידד את המודעות לתופעה. רזניק, שעמדה מאחורי הרעיון ויישומו, דיברה אז על פתרונות אלטרנטיביים. המעון היה אמור לקלוט עד 15 נשים וילדים. בדרך כלל, הגיעה התפוסה ל־30 ויותר. היום, כמעט עשר שנים מאוחר יותר, עדיין קשה להשתחרר מהרושם המחניק שהוא יוצר.

ביולי 79', בחצר המעון, נרצחה כרמלה נקש־אשכנזי. אשה מוכה. יום לאחר הרצח, היתה אמורה להעיד בבית־המשפט נגד בעלה. כמה ימים לפני מועד מסירת העדות, הסתובב הבעל, יוסף אשכנזי, ליד המעון. בא והלך. נקש היתה אחוזת אימה. הוא יהרוג אותי, אמרה לחברות במעון, הוא יהרוג אותי.

ב־16.7, אחת הנשים עמדה לצאת החוצה. אשכנזי זינק מהפינה, דחף את האשה ופרץ פנימה. נקש ניגשה אליו. יוסי, כפרה שלי, בכתה, אל תעשה לי כלום. אשכנזי ליטף אותה. את מה שראתה בעיניים שלו, לא תוכל לספר. בתנועה רכה, חתולית, העביר את היד על כתפיה ליטף את פניה. ואז, שלף סכין ודקר אותה. אני מתה, צרחה, אני מתה. שמישהו יעזור לי.

העזרה שהגיעה, הגיעה מאוחר מדי, לפחות במה שקשור לכרמלה נקש.

היום, הכניסה למעון עוברת דרך שער ברזל מכוער. כשהפעמון יוצא מכלל פעולה, וזה קורה לעיתים קרובות, צריך לעמוד ולצעוק פנימה. הנשים שיוצאות החוצה, תפתחנה את השער לכל אשה. גבר שיעמוד שם, יצטרך למצוא תשובות טובות לשאלות שלהן.

יש משהו מתיש בשמיעת הסיפורים שלהם, מחניק, מעיק, מעלה בחילת־חרדה. לא מדובר בסטירות לחי, בדחיפה. יש שם נשים שהוכו עד זוב דם. שסיגריות בוערות כובו על פניהן, שראשן נחבט בריצפה שוב ושוב, עד אבדן הכרה. נשים שבמשך חמש, עשר וגם עשרים שנה, איבדו את בטחונן העצמי, את כבודן.

בחורה צעירה מוכנה להתראיין, בעילום שם. אחר כך, יסכימו גם האחרות. ילידת 59', נשואה שבע שנים, שלושה ילדים, שתי בנות וילד בן שנתיים. את הבנות השאירה עם האבא. „הייתי מוכרחה לבוא הנה לבד, שיהיה לי ראש לחשוב מה אני עושה עם עצמי".

בינתיים עושה מעט מאוד. מעשנת סיגריות „גיב מי". „מה, את לא מכירה את המושג? סיגריות של שנוררים". מתייעצת עם העובדות במקום, מבררת אפשרות של גירושין.

זו הפעם השלישית שהיא במעון לנשים מוכות, ואם לשפוט על סמך ניסיון העבר, מן הסתם תחזור הביתה, תחזור לבעלה, תחזור למעון.

„את רואה את הבן שלי? אם אני נותנת לו כפכף ביד, ישר הוא מרביץ לי. ראה את אבא שלו עושה ככה, חושב שבשביל זה יש כפכפים. בוא מותק, בוא תראה לדודה מה אתה עושה עם הנעל". כשיגדל, יזכור. כך לפחות אומרת העובדת הסוציאלית.

„בבוקר, כשהייתי שולחת את הבנות לבית־הספר, הקטנה היתה שואלת אותי, אמא תהיי בבית כשאני אחזור? הייתי אומרת לה, בטח שאני אהיה, אבל לא תמיד עמדתי במלה שלי. אל תתייחסו למה שקורה בין אבא לאמא, אני אומרת להן, אבל הן בוכות הרבה, נורא מפחדות.

„לפני שבאתי הנה, הוא הגיע הביתה עם ערמות של סמרטוטים, כל מיני גרוטאות שהוא מוצא בזבל ואוסף. צרחתי עליו, לילדות אין שולחן לעשות שעורים כמו בני־אדם, ואתה אוסף זבל וממלא את הבית. הוא תפס עצבים, חשבתי שיהרוג אותי, הפיל

במעון לנשים מוכות, הרצליה. ביולי 79', נרצחה כרמלה נקש, אשה מוכה, בחצר המעון, עליודי בעלה. היום, שער ברזל כבד מגן על הדיירות

תצלום: עדנה ברדיומי

איפה הייתם לפני חמש־עשרה שנה?

חנה רוזנברג, 35, תואר שני בעבודה סוציאלית, 15 שנים במקצוע. משה סנס, 37, תואר ראשון בסוציולוגיה ובקרימינולוגיה, 15 שנים במקצוע. ב־75' הם נפגשו, החלו לעבוד ביחד. רוזנברג: „פיתחנו צורת עבודה המנוגדת לחלוטין לתפישה של עבודה סוציאלית קונבנציונלית. טיפלנו בזוגות רב־בעייתיים, כאלה שאצלם כל המערכת המשפחתית לא מתפקדת.

„היינו זמינים במשך כל שעות היממה. לקחנו על עצמנו את האחריות על האנשים. היינו משכימים את הגברים בבוקר לעבודה, מתערבים בבחירת התעסוקה, נכנסים לתוך תקציב המשפחה. בקיצור, תיפקדנו כהורים לכל דבר, כאשר משך הזמן, בצורה הדרגתית, העברנו להם את הפיקוד."

העובדה שהם עבדו תמיד כצמד, גבר ואשה, איפשרה לשני בני־הזוג במשפחה להזדהות עם אחד המטפלים. במקרים שבהם עבדו כסרנאות, היו מציגים את מורכבות היחסים בבית, דרך הויכוחים שלהם, בינם לבין עצמם.

לפרוייקט בהרצליה הגיעו על תקן פרי־לנסרים. במפגש הראשון, הציג סנס את חנה, סיפר בשבחה. במהלך הקורס הפגין והתחשבות והערכה רבה לדבריה, ליכולתה, לעמדות שביטאה.

בשביל מקצת הגברים שישבו שם, שלרובם היה דימוי נמוך מאוד לגבי נשים, היה בכך משום חידוש.

לפני שבועיים, החלו את השלב השני של הפרוייקט, סדנה לנשות הגברים, שהשתתפו בחלק הראשון. בסוף הסדנה הנוכחית, יקיימו סדנה משותפת לשני בני־הזוג.

סנס: „האופטימיות שלנו מבוססת על ניסיון מצטבר קודם, ועל ההערכה, שדפוסי התנהגות נלמדים ניתן להחליף בדפוסים חדשים. יש מקרים, שבהם גם אנחנו עשויים להמליץ על פירוק המסגרת. הטיפול שלנו הוא שלב אחד קודם לכן."

„איש אינו מדבר על כאוף אחוז הצלחה. בכל מקרה, ההיזון החוזר שקיבלנו עד היום, מצביע, כי הסדנה היתה מאוד נכונה. נשים רבות שאלו, איפה הייתם לפני עשר, חמש־עשרה שנים".

עלות הפרוייקט כולו, עד היום, הגיעה ל־1200 דולר. ההערכה היא, שהמחיר הסופי יגיע ל־5000 דולר, דומה כי זהו מחיר נמוך, גם במונחים ישראליים של היום, יחסית למכל הנחסך.

אותי על הריצפה, בעט בי, משך לי בשיערות. רציתי רק לברוח".

יחד איתה, נמצאת אשה צעירה נוספת. בלי ילדים. אם יש דגם, הבעל שלה הוא האנטי־דגם. אשכנזי, משכיל, משפחה טובה. פעם בכמה חודשים, הוא מורח לאשתו את הפרצוף. היא חיה עם זה כבר חמש שנים. אפשר שתחיה כך עוד 30 שנה.

כלפי חוץ, הם מציגים חזית מאוחדת. כשהם יוצאים לבלות, לחברים, לאירוע משפחתי, היא מתקנת ביד קלה את קשר העניבה שלו. לפעמים הוא מחבק אותה. עכשיו היא כאן, עם יד שבורה. הצלמת שואלת אם תסכים להצטלם.

זה יעזור? היא שואלת.

יביא לידיעת הציבור, אומרת הצלמת.

כפרה, אומרת מישהי בשפתיים קפוצות, יעזור לכפרות.

ב־1982, פיתח ג'ף אידלסון, עובד סוציאלי, ארה"ב, מודל חדש לטיפול בבעיה. הפיתרון, על־פי אידלסון, באמצעות הגבר. במקום התפישה המסורתית, שדיברה על הרחקת האשה מהבית, אידלסון הציע לטפל בגבר המכה.

באותה שנה, נפתחו קרוב ל־200 סדנאות ברחבי־המדינה. רשויות החוק והמשפט גוייסו למפעל. גברים מכים, בתוקף החוק, חוייבו להשתתף בסדנה.

אידלסון, מאמין שלא מדובר בתופעה פתולוגית, חסרת מרפא. מאמין בהקניית הרגלים חדשים.

ביקורו של פרופ' אידלסון בארץ, בתחילת 85', ביוזמת רזניק וקרן שתיל – קרן חדשה לנושאי רווחה, הביא לפתיחת סדנה דומה בישראל.

אידלסון קיים יום עיון בהרצליה, הציג את המודל שלו. אגף הרווחה בעיר, החליט לאמץ את הגישה. צוות העובדים, בראשות מנהלת המחלקה לשירותים קהילתיים, עפרה קינן, והעובדות הסוציאליות, נעמי קוליץ ושירה ברק, פתחו בעבודת ההכנה.

העבודה החלה באיתור הגברים, על סמך הנתונים שהצטברו במחלקה לשירותים חברתיים, בקופת־החולים, ובתחנת המשטרה בעיר. העובדות הסוציאליות שנפגשו עם הגברים, השתמשו במינוחים כמו קשיי־תקשורת במשפחה, הדגישו את האפשרויות לשיפור המצב.

הצגת הבעיה בהקשרים כוללים יותר, איפשרה לגברים להענות לפניה. מאוחר יותר, במהלך הסדנה עצמה, יקראו הגברים בעצמם לילד בשמו.

לא מדובר בסטירות־לחי, בדחיפה. יש שם נשים שהוכו עד זוב דם, שסיגריות בוערות כובו על פניהן

התהליך נמשך מספר חודשים. היה צריך להאזר בהרבה סבלנות ועקשנות. בנירבית המקרים התשובות היו, „אני מבין מה אתם רוצים, אבל לי, זה לא מתאים".

באחד המקרים, נפלו העובדים על מריבה ביתית בעיצומה. כניסתם, הצילה את האשה.

עבודת־ההכנה החלה בפברואר, הפגישה הראשונה, ביוני. חנה רוזנברג ומשה סנס גוייסו לנהל את הסדנה, לששה גברים, שהיתה אמורה להארך שלושה חודשים.

בד בבד עם הסדנה, הצטרפו המשתתפים לחוג קרטה, בהדרכתו של דניס האנובר, לשעבר אלוף הארץ. האנובר, שהוא גם בעל המכון, העניק את שירותיו לקבוצה, בהתנדבות.

אם הסדנה היא יוזמה שבאה בעקבות המודל שהציג אידלסון, החוג לקרטה הוא פיתוח עצמי. במחלקה היה מי שחשב, שיש בספורט המסויים הזה, לא רק הזדמנות לשחרור אנרגיה מתפרצת, אלא גם ללמד את המשתתפים בו את סוד האיפוק, השליטה העצמית. את הכישורים לרעת להפנים את הכוח.

פעם בשבוע, החל משבע בערב ועד חצות, ישבו ששה גברים ולמדו, בפעם הראשונה בחייהם, כי האלימות היא ביטוי לחולשה. אני מכה אני חלש, אמרו להם.

המנחים הציגו מודל של השתלשלות אירועים אפשרית, המגיעה בסיומה לשימוש באלימות. המשתתפים סיפרו על אירועים קונקרטיים. אירוע מסויים נבחר לריון, פורק לקטעים ובעזרת משחקי תפקידים, ניסתה הקבוצה [illegible] אלטרנטיבות אחרות, אפשרויות להתנהגות.

התסריט הרגיל נראה כך: אני מתעצבן, הדם עולה לי לראש, בליק אאוט, מכות, חרטה, בקשת סליחה, וחוזר חלילה. המציאות מלמדת, שתהליך ההתפייסות נגמר, בדרך כלל, במיטה.

אשה מוכה, שרואיינה במסגרת כתבה זו, אמרה: „היה בזה קסם מסויים, בפעם הראשונה. ההתפייסות היתה כל כך היסטרית. ככינו, התחבקנו, הייתי בטוחה שלא יכולה להיות אהבה גדולה יותר. בפעם העשירית, זה הפך לסיוט. היום, אני לא יכולה לסבול שהוא נוגע בי.

הטכניקה של השיחה העצמית, לקיחת פסק־זמן, ניסיון להבין את הזולת, אותם ניסו המנחים להעביר למשתתפים, אמורים להשתבץ רגע לפני שהדם עולה לראש.

„מה שניסינו להסביר להם היה, שלא מדובר במחלה. מדובר בנורמה התנהגותית, שלרעתנו, עם רצון ומאמץ, לא קלים, אפשר לשנות אותם. היו גברים שישבו משך הפגישות הראשונות עם הראש בין הידיים, לא הצליחו לתפוס שהם אומנם בקטיגוריה הזו.

„לקחנו אותם לראות את הסרט „מיטה בלהבות". הם חזרו מוכים. אחד מהם אמר, כל הזמן חשבתי לעצמי, שאם זה היה המתן שלי, הייתי הורג אותו. ופתאום אני תופס, שבעצם, אני עשיתי אותו דבר", סיפרו חנה ומשה.

בין המשתתפים בקורס היה גם חיים (שם בדוי). לגבי דידו, זה היה הסיכוי האחרון. חודש קודם לכן, אשתו עזבה את הבית, פנתה לרבנות.

עם האשה נפגשנו מספר ימים לאחר סיום הקורס.

„לא היה בינינו שום קשר. בשבילה, הבית היה בית־כלא. במשך חמש שנות הנישואין, [illegible] שלי, [illegible] שהמזל הגדול שלי [illegible].

„אבא שלי היכה את אמא שלו. אח אחד שלו, נשוי, מכה את אשתו. הוא רגיל לזה מהבית. גם אצלנו הרביצו. אבא שלי היה הורג את אמא שלי, ואחר־כך, אחות אחת שלי התחתנה עם גבר מכה.

„יש לי שתי בנות, ואני כבר הבנתי, שאם לא עושים 'עצור', זה ימשיך הלאה. מסורת משפחתית. עכשיו, זה כבר שלושה שבועות אחרי הקורס, כמעט שלושה חודשים שהוא לא מרים עלי יד.

„זה בגלל הקורס, אולי, אבל זה גם בגלל שהוא יודע, שהפעם הבאה שהוא ירים עלי יד, תהיה הפעם האחרונה. גמרתי עם זה. החלטתי, שאם הוא נוגע בי, אני עוזבת אותו".

למה לא עזבת לפני כן?

„חשבתי, שאני צריכה לנסות הכל קודם לכן, לנסות לתקן. הוא בחור טוב".

חמש שנים זה הרבה זמן.

„לא היה לי לאן ללכת. במשפחה אמרו לי, תהיי טובה אליו, אל תרגיזי אותו, זה יסתדר".

אני מנסה להבין, למה אשה מוכה לא עוזבת את הבעל, אם לא אחרי הפעם הראשונה, אחרי הפעם העשירית.

„קשה להסביר לך. ככה, לא עוזבים כתם את הבית".

לפני חצי שנה, עדיין לא ידעת שהוא ישתתף בסדנה. חשבת שהוא ישתנה בכוחות עצמו?

„לא חשבתי כלום. יש לי שתי ילדות, הוא אבא טוב, ואני אהבתי אותו".

היא אחת מתוך מאה אלף נשים. למה הן לא עוזבות את הבית? יש להן סיבות. לרובן אין לאן ללכת, המשפחה מסרבת לתמוך בהן.

התפישה, שבמילים כוסות מחומצת במשפט, 'אם היא מקבלת מכות סימן שמגיע לה', מטפטפת מהמשפחות הגרעיניות ביותר, עד לרשויות המטפלות בעניין, גם אם שם

על־פי עולם־המושגים שלו, הזכות להכות את אשתו היתה חלק מהזכויות אותן רכש ביום הנישואין

סצינה מתוך הסרט „מיטה בלהבות", בכיכובה של פארה פוסט. במשך 8 חודשים שימשה פראנסין פה ל־6 מיליון נשים אמריקניות, קורבנות לאלימות כרונית של הבעל

(המשך בעמ' 39)

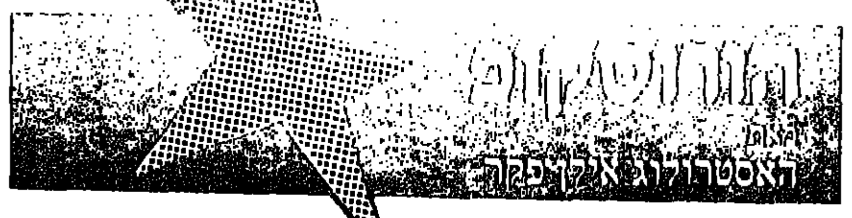

לשבוע המתחיל ב־20.12.85 והמסתיים ב־26.12.85

האירועים המרכזיים הצפויים השבוע

- פיגוע חבלני בקנה־מידה גדול או תאונה רצינית, גורמים לזעזוע בציבור.
- הממשלה נמצאת תחת איום לפירוק מיידי עקב חשיפת פרשיות כלכליות או פוליטיות.
- תכנית לגזירות כלכליות נחשפת לציבור ומעוררת סערה והתנגדות.

האישיות בחדשות

מוטה גוז – שר הבריאות – יליד מזל שור. במפת לידתו השמימית כוכב חמה, נוגה וצדק, ממוקמים במזל תאומים בהיבט חיובי לירח הממוקם במזל אריה (מזל המנהיגות). מאידך, כוכב שבתאי במפה זו מוקרן בהיבטים שליליים מצד הכוכבים אורנוס ופלוטו. מצב כוכבים זה מביא לגור, מצד אחד, את ההזדמנויות להגיע לתפקידים בעלי משמעות. אולם, מצד שני, נדרש הוא תמיד להתמודד עם אילוצים ולחצים חזקים כדי לממש תוכניותיו במסגרת תפקידים אלה.

בשנה האחרונה עמד, ועדיין עומד השר גור בפני מצבים קשים שמביאים אותו עד כדי תיסכול. הוא נמצא בתהליך מתמשך של לחץ פנימי, שאינו נותן לו מנוח. בחודש הנוכחי בולט ענין זה במיוחד.

הערכתי היא, שכבר בימים אלה יציג גור אולטימטום זה או אחר, או יגיב תגובה בהחלט בלתי מקובלת על רקע הנושא עליו הוא נופקד. המפגש בימים הקרובים בין כוכב המאדים לבין כוכב פלוטו במזל עקרב משקף מצב בשטח המראה, כי יופעל על גור מכבש של לחצים שיחייבו אותו, בכל מקרה, להגיב תגובה דרמטית או בלתי שגרתית כלפי מערכת האילוצים בה הוא נתון. עם זאת, יש לקחת בחשבון, שגם מצב בריאותו נמצא פגיע מהרגיל בימים אלה.

שנת 1986 מביאה את גור למישור התמודדות שונה מאשר היה רגיל אליו עד כה. קרינת הכוכבים אינה מיטיבה עמו בשנה הקרובה והוא עלול לעשות מספר שגיאות קריטיות בעיקר בתקופת מרץ־אפריל, בעת נסיגתו של כוכב שבתאי, וכן ביולי בעת נסיגתם של כוכב חמה, כוכב המאדים וכן חמשת הכוכבים האיטיים, ובנובמבר, בעת נסיגתו של כוכב נוגה.

מפת השמיים השבוע – מראה לנו על צמידות הכוכבים מאדים ופלוטו במזל עקרב ועל ריכוז של חמישה כוכבים במזל קשת, היינו, שבתאי, כוכב חמה, אורנוס, נוגה והשמש המסיימת את מהלכה במזל קשת ונכנסת ב־21.12.85 למזל גדי. מפת השמיים בשעה בה השמש נכנסת מידי שנה למזל גדי, מציגה למעשה בפנינו את הורוסקופ החורף. הורוסקופ החורף הנוכחי מלמד אותנו כי לפנינו חורף מסובך, הן במערכת הפוליטית והן במערכת הכלכלית. במקביל לירידה ברמת החיים ולגזירות כלכליות, נהיה צפויים לזעזועים בממשלה, לחשיפת פרשיות כלכליות ופוליטיות ולאיום מכיוון פעולות טרור או תאונות קשות.

במהלכה במזל גדי השבוע יוצרת השמש צמידות עם כוכב נפטון, כאשר צמידות זו יוצרת היבט שלילי לכוכב נוגה הממוקם במזל סרטן במפה השמימית של מדינת ישראל. מצב זה מביא את המדינה למלכודת עצמית של אילוצים ולחצים, בלא יכולת לצאת ממנה, הן במובן של תפקוד השלטון והן במובן הכלכלי חברתי. עלינו לזכור כי היבט דומה (אך לא זהה) כלפי כוכב נוגה במפה השמימית של מדינת ארה"ב הביא למפולת כלכלית ופיננסית שם בסוף שנות ה־20 ובתחילת שנות ה־30 של המאה הנוכחית.

ילידי השבוע – משתייכים לשלישון הראשון של מזל גדי. הם נשלטים על ידי כוכב שבתאי ומהווים את הקבוצה הרגישה ביותר מכל בני מזל גדי. רגישותם של בני קבוצה זו מתמקדת בעיקר בנושא הכבוד העצמי, בחשש לעמוד בפני ביקורת, או בפני פגיעה ובצורך המתמיד והכפייתי להוכיח את עצמם ללא הרף כחלק ממנגנון ההצדקה העצמית לקיומם. השאפתנות של בני קבוצה זו ראויה להערצה, עם זאת, הם מפנימים אישיות של משורר רגיש, היודע להמחיש דקויות מתוך החיים. בני מזל שור, בתולה, אריה ועקרב יהיו לבני קבוצה זו לעזר רב.

גדי (22.12־19.1): השבוע, עבורכם בני מזל גדי, הדגש הוא על ענייני בריאות, השלמת עניינים שטרם סיימתם לטפל בהם, ועל התארגנות מחדש לפעילות במלוא המרץ. החולשה שפקדה אתכם לאחרונה, הפריעה לכם לפעול בדרך הטבעית ואף העמידה בפניכם סימני שאלה מביכים. הגיע הזמן שתציגו כלפי חוץ את עמדתכם בעניינים שונים ותעמידו תואים ללא חשש. חוסר הבטחון העצמי מכרסם בכושר עמידתכם, אולם זו תופעה זמנית וחולפת. מוטב בימים אלה לברר, מי מהמקורבים אליכם מחבל במאמציכם להחזיר לעצמכם עמדת כח שנלקחה מכם לאחרונה.

דלי (20.1־19.2): הדגש השבוע על שני מישורים: על המישור המקצועי קריירסטי, על המישור החברתי. בימים אלה נוצר שילוב מעניין בין שני המישורים, כאשר מעמדכם החברתי משמש לכם בקרש קפיצה בקאריירה. במקביל, תפקידכם ויוזמתכם בקאריירה או במישור המקצועי מביא הערכה ומעמד גם במישור החברתי. ידידים יהיו לכם לעזר, אתם עומדים בפני החלטות חשובות במסגרת שינויים במקום עבודתכם. מרדנות במוסכמות לא תועיל לכם. זה הזמן להתארגן לנסיעה או לעסוק בהשתלמות מקצועית.

דגים (20.2־20.3): בימים אלה הדגש על קבלת אחריות או על שכלול יכולתכם לקבל החלטות עבור עצמכם וגם עבור אחרים. בענייני כספים, חלה תפנית לטובה, אף כי אתם מוהרים מטעויות בשיקולים הקשורים בדרך הטיפול בכספים. על אף רצונכם לנסוע, אין זה הזמן לכך ומוטב לדחות ואת לתקופה מה. חדשות טובות תגענה מאדם חשוב לכם ותדמנה לכם את המזאל. בענייני עבודה, אתם חשים אי שקט ורצון לבצע שינויים. מומלץ לחכות בעניין זה עד ליום הולדתכם הקרוב. אתם מתהרים מלסמוך על ידידים חדשים אשר טרם עברו אצלכם את מבחן הנאמנות האישית. באם לא תזהרו תהיו צפויים לאכזבה מרה.

טלה (21.3־19.4): על ענייני כספים וכל על נסיעות והשתלמויות. אתם בודקים מחדש את מעמדכם המקצועי, תוך חשש שמא הלכתם בכיוון מוטעה עד כה. ביסוס מעמדכם מותנה בפתיחות לשינויים, לנסיונות חדשניים וביכולתכם להפעיל אחרים. טיפול בענייני כספים, תקציב, השקעות, מכירת נכסים וקניית רכוש או זכויות ברכוש יביא לכם בימים אלה התקדמות ממשית בתוכניותיכם האישיות והעסקיות.

שור (20.4־20.5): הדגש עבורכם, בני מזל שור, הוא על שותפויות עסקיות, כספיות, או רומנטיות. עליכם להזהר מלהסתחף לסכסוכים עם בני זוג או שותפים על רקע של אי הבנות או של אי יכולת לוותר על עקרונות. אין זה הזמן לעמוד ולהתעקש על קפריזות אישיות או על עמדות בלתי מתפשרות. על אף הדאגות במישור הכספי, ייתכנו הפתעות לטובה ממקור בלתי צפוי. בענייני עבודה, קיים מתח עם בעלי סמכות. מוטב להמנע מלהקלע לעימות ישיר עמם או להסחף לריב אישי.

תאומים (21.5־21.6): בני מזל תאומים יועסקו בענייני הרגש. אף כי הנכם מוטרדים מעניין בריאותי המציק והדורש טיפול דחוף, אין זה הזמן להזניח את השטח הרומנטי. השבוע, הזמן המתאים לפייסנות, לחיזוק קשר קיים, לשיפור האווירה בבית ובמשפחה, לשיפור היחסים עם שותפים לעבודה ולהפיכת קשר רגשי חולף לקשר יציב של שייכות הדדית. בענייני לימודים או השתלמות, ההצלחה מובטחת. בשטח הכספי הנכם מוזהרים מטעויות בשיפוט ומהפסד צורב ומכאיב, עמדו על המשמר.

סרטן (21.6־22.7): על ענייני עבודה ויחסיו עם חברים לעבודה. נראה, כי רומן עשוי להתפתח עם חבר או חברה לעבודה. עליכם להזהר מהשפעתו של כוכב נפטון, העלול לגרום לכם אכזבה קשה בשטח הרגשי. נראה, כי יהיה לכם קשה לעצור את הרגשות. מאידך, אם תפעילו מעט ביקורת עצמית, תוכלו לכוון את הרגש לדרך ביטוי יותר חיובית ומועילה. בענייני כספים, על אף קשיים בתקציב האישי או המשפחתי, תחול הטבה משמעותית בזמן הקרוב. זה הזמן לשים לב למצב בריאותכם. ביקורת רפואית לא תזיק.

אריה (23.7־22.8): השבוע הדגש על ריכוז כוחות בעבודה יצירתית. אתם חשים, כי התמקדות בנושא המלהיב אתכם עשוי לקדם את הישגיכם באופן משמעותי. שותפות עסקית עשויה לעזור לכם להתפנות לצד היצירתי שבאישיותכם. ענייני הרגש סוערים מתחת לפני השטח והרגשות עומדים לפרוץ כל רגע. אך השפעתו המרסנת של כוכב שבתאי גורמת לכך, שבמקום להסחף אחרי הרגשות כפי שהיה בעבר, אתם שולטים כיום במצב ואינכם מרשים לעצמכם להקלע למצבים בהם הנכם מאבדים שליטה.

בתולה (23.8־22.9): השבוע הדגש עבורכם, בני מזל בתולה, הוא על שינוי מקום מגורים או מקום עבודה או על שינויים אישיים בשותפויות ובעסקים. תוכנית לנסיעה שנרקמת בחשאי, תוצג לאור ותאפשר לכם להכתיב לסובבים אתכם את תוכניותיכם האישיות או העסקיות. הרגשות בימים אלה חזקים מאוד, אך השפעתו של כוכב נפטון יותר לכיוון האשלייה מאשר לכיוון העובדות. על כן, עם כל הביקורתיות המאפיינת אתכם, טוב להזהר בתקופה הנוכחית מגלישה לרומן חסר תכלית. מכל מקום ימים אלה טובים להפגנת כושרכם המקצועי.

מאזניים (23.9־22.10): בני מזל מאזניים יעסקו בענייני משפחה, קרובי משפחה וטיפול במכירה או רכישה של רכוש או נכסים. עליכם להזהר מהוצאות כספיות גדולות מדי ולא להתפתות לשום הצעה שנראית לכאורה זולה, שכן היא תתברר לבסוף כיקרה. אין זה הזמן להמר או להשקיע כספים ללא ייעוץ מקצועי רציני. אחוות הנכם עלולים לעמוד במשבר כספי. לא מומלץ בתקופה הנוכחית לערב בני משפחה בענייני עבודתכם או עסקיכם המקצועיים או הפיננסיים. מכל מקום, זה הזמן להעניק לבני המשפחה יותר תשומת לב ובעיקר לצעירים שבהם.

עקרב (23.10־22.11): הדגש על ביצוע תוכניות אישיות ועסקיות בכל מחיר, גם אם התוצאות הן מחיקת העבר או חיסול מצב קודם. קיימת תחושה, כי הגיע הזמן לבצע את מה שנראה לכם בצודק ויעיל, בלא להתחשב בסובבים אתכם. עם זאת, אין הצדקה לגדור את עצמכם לסכסוכים מיותרים כאשר בתוספת של קצת טקט וסבלנות ניתן להתגבר גם על מצבים כאלה. בתקופה הנוכחית, מוטב לשמור על קשר טוב עם קרובי משפחה ולא להתאכזב אם אין הם עומדים בציפיותיכם. תמיכתם בכם בעתיד תיזקף לזכות הסבלנות שלכם כלפיהם, בימים אלה. בעניינים כספיים תחול הטבה, אך טרם מגיע השיפור הגדול.

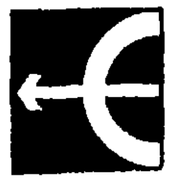

קשת (23.11־21.12): השבוע עבורכם בני מזל קשת הדגש הוא על יצירת עדיפויות חדש בחייכם האישיים ובעניניכם המקצועיים או העסקיים. תשומת לבכם ממוקדת בימים אלה יותר על מציאת פתרונות מעשיים מאשר על תכנונים לטווח רחוק. בענייני כספים אינכם רואים הקלה, ובשטח הרגשי הסערה טרם חלפה, טרם יצאתם מהמבוכה שהנכם נמצאים בה כתוצאה מקשיים למציאת פתרון לקשר רגשי שהפך למעמסה, בעוד אתם מחפשים אתגר רגשי חדש. זה הזמן לסיים את כל המינורים בעבודה ולהכין את עצמכם לשינוי הרבה יותר יסודי בקריירה ובדרך חייכם.

מה יש ברהיטי פורמה שאין באחרים?

ר**היטי פורמה** – הרהיטים היפים והטובים ביותר בישראל! צריך מידה רבה של בטחון עצמי כדי לצאת בקביעה זו. יש מי שירים גבה... ויש מי שעלול להתמרמר.. (הכוונה למתחרים כמובן). אבל מי שיש לו פורמה בבית אינו מתפלא. להיפך הוא מצטרף מיד לקביעה הנחרצת הזאת. אבל אם בכך לא די, הרי שהיום יש לפורמה קבלות ממקור אחר. שהוא ללא ספק סמכות עליונה בנושאי עיצוב ואיכות. אין מדובר הפעם בעוד תערוכה בה זכו רהיטי פורמה להכרה באיכות יוצאת הדופן של מוצריהם, הפעם ההכרה בטיבם העליון של רהיטי פורמה היא מסחרית והיא תתרום בוודאי גם לשיפור המאזן המסחרי של מדינת ישראל...

בשקט... בשקט, בחשאיות רבה ביקרו בארץ לפני חודשים רבים נציגי אימפריה של עיצוב. חברת ענק בינלאומית ששמה נקשר בכל העולם בקשר הדוק עם העיצוב המתקדם ביותר והאיכות ללא פשרות. אלה באו לישראל במסגרת מחקר מקיף בארצות שונות בעולם, כדי לאתר יצרן רהיטים המסוגל לתכנן ולייצר בהתאם לדרישותיהם הגבוהות במיוחד. ההחלטה נפלה פה אחד על רהיטי פורמה. (שם המעצב נשמר עדיין בסוד מטעמים מובנים...)

כל רהיטי פורמה מעוצבים ממש לפי המילה האחרונה של העיצוב. את הרהיט שלכם תגלו רק אם תבקרו בבירות האופנה בחו"ל ואם תשוו פעם שני רהיטים דומים, תופתעו לגלות: האיכות של פורמה-גבוהה יותר!

הסיבה לכך היא פשוטה. מפעל רהיטי פורמה הוא בין הבודדים בעולם (!) המיצרים כל רהיט מאלף ועד תו!

רהיטי פורמה מצטיינים במערכות הסלוניות. מערכות אלה נבנות מן החומרים המעולים ביותר בעולם (!). בדי ריפוד אקסלוסיביים מובאים לארץ במיוחד עבור פורמה! מילוי הכריות בנוצות אווז (כן, כמו פעם!) דבר שכמעט ואינו מקובל יותר בתעשיות הרהיטים. עולם העץ של פורמה כולל את מיטב העץ שבעולם – מהגוני, טיק, פוליסנדר אירוקו, עצים מיוחדים מארצות רחוקות ואקזוטיות שעברו עיבוד וטיפול מיוחדים בהתאם לדרישות של פורמה.

- **איפה מוצאים בעלי הדרישות ריהוט יפה באמת.**
- **היתרון הגדול של רהיטי פורמה – תכנון, עיצוב וייצור בכל השלבים תחת גג אחד.**
- **פתוח השבת בשעות 10:00–22:00.**

מאת ג. יפית

תמצאו בפורמה מבחר גדול של פינות אוכל, מזנונים, ריהוט לחדר השינה ועוד ועוד. חלק ניכר מתבצע בפורמה על פי הזמנה ובהתאם לתכנון (ראה מסגרת) עם הלקוח.

בפורמה מאמינים כי סטנדרט הוא מושג שאינו קיים. כל לקוח וצרכיו המיוחדים, כל לקוח ודרישותיו המיוחדות.

איכות לכל גיל... ברהיטי פורמה מבינים צעירים, כאלה שדרישותיהם גבוהות ותקציבם צנוע, פורמה לצעירים היא סדרת רהיטים באיכות גבוהה ובמחיר מתאים להתחלת הדרך. יתרון נוסף! כל רהיט מתוכנן כך שיוכל "לחיות לבד", גם בלי קשר למערכת שלמה. כך ניתן להעביר רהיטים מחדר לחדר וגם לשמור על ערכם לעתיד הרחוק.

אם אתה מתעניינים ברהיטים וטרם ביקרתם ברהיטי פורמה, אל תוותרו על ההזדמנות עשו זאת בהקדם. גם אתם תסכימו בוודאי כי אלה הרהיטים היפים והטובים ביותר בישראל.

כשמדברים על ילדים...

בפורמה מאמינים שצריך להתמכר בדבר אחד ולעשותו היטב... כך מאמינים גם ברהיטי כרן, גדול היצרנים בארץ של רהיטי ילדים. התוצאה: פורמה + כרן כולה לרשותכם ולהנאתכם. ריהוט מיוחד ואיכותי לחדרי הילדים שלכם, ריהוט לילדים שיש לו אבא: "רהיטי כרן" וגם אמא: "פורמה רהיטים".
אוריין לב, המתמחה בעיצוב חדרי ילדים, תעמוד לרשות הלקוחות כל יום בשעות הבוקר.

כשמדברים על עיצוב...

כשמדברים על עיצוב, הרי שברהיטי פורמה כל הידע והניסיון הרבים עומדים לרשותכם. מדי יום עומדת לרשות המבקרים אדריכלית ומעצבת פנים המסוגלת לתת פתרונות ורעיונות חדשים בכל תחומי העיצוב והריהוט בבית.
כדאי לבלות שעה קלה עם... התוצאה תהיה, וזה בטוח, מגע של פורמה אצלכם בבית.

שולחן בתיבה שקוף?

סדרה חדשה של ריהוט מיוחד במינו מוצעת עתה בפורמה רהיטים. המדובר ברהיטי הפרספקס, הסופר מודרניים שבאילו נלקחו מגלריות מתקדמות בניו-יורק.
הפרספקס – חומר אצילי בעל מראה איכותי מיוחד במינו. הוא עשיר ופולידי זעם וזאת קל לטיפול וניקוי.
הסדרה כוללת בוגניות, שולחנות כתיבה, שידות, מזנונים, כסאות ועוד ועוד...
מי שטופר עיצוב מדבר אליו, כל יתמיין את הקו החדש בפרומה רהיטים.

סלון חדש: אין צורך לחכות עד ש"יגדלו הילדים"...

הפעם במשך שבוע בלבד: מבצע מיוחד – לרהיט מיוחד. מערכת ריהוט סלוני – דו צדדי. שתי מערכות ברהיט אחד. בבוקר: רהיט לשעות היום שמוכן לקבל גם שובבות של ילדים. בערב: רהיט אלגנטי ומוכן להסבה באווירה נינוחה או לארוחה על רמה.
גם בבוקר וגם בערב רהיט נוח במיוחד באיכות הידועה של פורמה רהיטים.

איך מגיעים לרהיטי פורמה בכביש חיפה, בצומת אכדיה פונים לכיוון הים, נוסעים כ-300 מ' (היזהרו מהיקף ים שבדרך...) פונים שמאלה ושם תמצאו את האולם הגדול של רהיטי פורמה

שעות פתיחה
שבת מ-10.00 עד 22.00
במשך השבוע 9.00-13.00, 16.00-20.00
פורמה I (קלסיק) רח' מדינת היהודים 60 הרצליה פיתוח טל' 052-555522
פורמה II רח' משכית 5 אזור התעשיה הרצליה טל' 052-559707

תמונת שיער

- **הלן קרטיס מארה"ב הסמכות העליונה בענייני שיער בעולם, מייצרת ומייצאת מישראל!**
- **ממה בנוי השיער? כיצד הוא חי? ממה הוא סובל? כיצד עוזרים לו?**
- **שמפו SUAVE ומייצב (קונדישיונר) SUAVE-הנמכרים ביותר בעולם!**
- **כל שיער וה-SUAVE שלו. סדרת מוצרים מותאמים במיוחד לישראל.**

ה**אם** שיערך מדבר אליך? מה אומר לך שיערך? האם את רגישה אליו? לתכונותיו? לצרכיו? פתגם עתיק אומר: "העיניים הם ראי הנפש" והיום עם התפתחות המדע המודרני, מסתבר כי ניתן ללמוד רבות גם מתוך התבוננות בשיער.

אחד מידידי שחזר לאחרונה מהשתלמות מקיפה בחברת הלן קרטיס בארה"ב, החברה מס' 1 בעולם למוצרים לשיער, מסוגל מתוך התבוננות בשיער לאבחן תופעות שונות במצבו הגופני והנפשי של כל אדם!

בבסיס השיערה, מצויים השרירים, כלי הדם, ובנוסף בלוטת שומן תיונית. תפקיד הבלוטה – סיכה והגנה על השיער. כאשר בלוטה זו פעילה מדי התוצאה היא שיער שמן. חוסר בפעילותה גורם לשיער יבש.

לפעמים עלול השיער להיות פגום כתוצאה מגורמים תורשתיים מולדים או כתוצאה מנזק. נזק לשיער יכול להיגרם מסיבות כימיות (צבע, פרמננט) מסיבות מכניות וחום גבוה בעת יבוש למשל) או מסיבות סביבתיות (אקלים, זיהום).

במעבדות הלן קרטיס בארה"ב, הושקעו מליונים רבים של דולרים במשך שנים רבות כדי ללמוד ולהכיר את הבעיות השונות ולדעת כיצד להתגבר עליהן.

מוצרי הלן קרטיס השונים, המוצעים היום לקהל הרחב, הם מוצרים מקצועיים הנהנים מידע עצום. כל סוגי הבעיות והצרכים השונים נלקחו בחשבון והתוצאה: מבחר עצום העונה לכל בעיה. סדרת המוצרים SUAVE השמפו והמייצב הנמכרים ביותר בעולם, מחוללים פלאים. הם משפרים את איכות השיער והופעתו, הם נותנים תשובה לפגמים ולנזקים בשיער. הם פותרים בעיות לא בדרך של הסוואה אלא בדמות שינוי מהותי יסודי ובריא.

SUAVE בכל העולם. מה אומדים עליו?

לא לחינם הפך SUAVE למספר 1 בארץ ובעולם למרות שהוא אינו יקר, הוא ללא ספק הטוב ביותר. כדאי להביט פעם בשמות המרכיבים המופיעים על בקבוק SUAVE. לכל אחד מהם תפקיד רב חשיבות בשמירה על בריאות השיער וטיפוחו. אולם הסוד הגדול, זה שהפך את הלן קרטיס לסמכות העליונה בענייני שיער בעולם, טמון בנוסחה המיוחדת לכל מוצרי הלן קרטיס. נוסחה זו מבטיחה את השילוב המוצלח ביותר בין כל המרכיבים והרמוניה מושלמת.

גם בארץ פועלת הלן קרטיס (ועתה היא גם מייצאת לחו"ל) תוך התאמת המוצרים לתנאי הארץ המיוחדים. נעים לדעת שיש עוד תחום אחד בו יכולים הישראלים להנות מאותו מוצר כמו בניו-יורק פריס או לונדון – ולשלם הרבה פחות!

מה מציעה הלן קרטיס לסוגי השיער השונים?

לשיער היבש והרגיל, שמפו SUAVE לשיער היבש מנקה את השיער בעדינות וביעילות. הנוסחה המאוזנת של דרגת החומציות (PH) הופכת גם שיער יבש לבריא ונוצץ למראה. שמפו SUAVE לשיער יבש, מצויין לשיער צבוע או שיער שטופל בשיטת פרמננט. השמפו מכיל מייצב) (CONDITIONER) העוזר לשיער שטופל בהשפעת חום (פן) להיראות רך יותר, רענן יותר, נפחי ומלא וניתן בקלות לשליטה וטיפול.

מייצב רגיל SUAVE CONDITIONER מועשר ומפיל חומרי לחות המיצבים את השיער ומסלקים מראה דל ויבש. המייצב נותן נפח נאה לשיער (BODY) ברק וזוהר ומראה נקי תמיד. בנוסף מגן המייצב מפני החום בעת הטיפול בשיער וביבושו.

מייצב EXTRA BODY קונדישיונר מועשר במיוחד. תכונות זהות לזה של המייצב הרגיל ובנוסף: מתאים במיוחד לטיפול בשיער שניזוק בטיפול או בצביעה.

לא לחינם הפכו מוצרי SUAVE השונים לנמכרים בעולם. הם אינם מכילים דטרגנטים כלשהם ועם זאת דואגים לניקיון מושלם של השיער ועור הקרקפת. הם מקנים לשיער גמישות והגנה מפני מזג האויר, נוסחתם תמיד בנויה בהרמוניה מושלמת של חומרים והתוצאה שיער בריא ווהר.

(אגב, מאחת מידידותי שמעתי סיפור מדהים, היא טוענת כי השימוש הממושך במייצב של SUAVE אצל הילדים מונע הופעת כינים).

מאנשי הלן קרטיס נמסר לנו כי אמנם כך, יש במייצב חומר מסויים הממיס את הדבק בעזרתו נדבקת הכינה לשיער.

טלי חן

SUAVE – עכשיו!
במסגרת מבצע מיוחד מוצעים מוצרי SUAVE השונים
* SUAVE לשיער רגיל + קונדישיונר + ספוג
* SUAVE לשיער שמן + קונדישיונר + ספוג.
בהנחה ניכרת. קחו מאה אחוז של הנאה, פינוק ובריאות ושלמו רק 75% מן המחיר.
אצל המתחרים השערות סומרות... אבל אתם, נצלו את ההזדמנות, מה שחשוב זה השיער שלכם!
כדאי לחטוף עכשיו SUAVE.

(המשך מעמ' 35)

ישתמשו במונחים כמו, 'תורמת ליצירת אווירה אלימה בבית'.

אשה מוכה, שהגיעה לתחנת המשטרה וסיפרה לחוקר שבעלה מאיים לרצוח אותה בלילה, נענתה: „אז אל תרדמי. תשארי ערה ותשמרי על עצמך, המשטרה לא יכולה להצמיד לך שוטר כל לילה".

כמעון לנשים מוכות, זמן השהיה מוגבל. בדרך כלל עד ארבעה חודשים. בזמן הזה אמורה האשה, בעזרת הצוות המקומי, לקבל החלטות, שלא הצליחה להגיע אליהן במשך חמש, עשר ויותר שנים.

האפשרויות העומדות בפניה הן, התחלת תהליכים לגירושין, מציאת עבודה, מקום

> **התסריט הרגיל נראה כך: אני מתעצבן, הדם עולה לי לראש, בלק־אאוט, מכות, חרטה, בקשת סליחה, וחוזר חלילה. המציאות מלמדת, שתהליך ההתפייסות נגמר, בדרך כלל במיטה • "היה בזה קסם מסויים. בפעם הראשונה ההתפייסות היתה כל־כך היסטרית. בכינו התחבקנו, הייתי בטוחה שלא יכולה להיות אהבה גדולה יותר. בפעם העשירית, זה הפך לסיוט"**

מיטה בלהבות

> **יש לי שתי בנות וכבר הבנתי, שאם לא עושים "עצור", זה ימשיך הלאה**

מגורים חדש, הנתקות מהבית. התוצאות – 85 אחוזים מהנשים חוזרות הביתה.

ימים ספורים לאחר סיום הסדנה, נפגשתי עם אחד המשתתפים. גבר כבן ארבעים, יוצא עדות המזרח. איש חזק. נפגשנו בהרצליה. האיש היה מוכן להפסיד שעות עבודה, כדי להגיע. במהלך השיחה, עשה מאמץ כן לענות על כל השאלות, גם על כאלו עליהן אמר, „לפני כמה חודשים הייתי מעיף אותך לכל הרוחות, אם היית מתחילה לשאול אותי שאלות כאלו".

„כשהעובדת הסוציאלית הגיעה אלי, לא ידעתי מה רוצים ממני. הסכמתי לבוא, כי הרגשתי שהמצב בבית כבר בלתי נסבל. לא היה לי אמון בתוכנית. בפגישות הראשונות ישבתי ושתקתי, הסתכלתי באנשים שדיברו ולא הבנתי איך הם מוכנים לספר הכל. אני הייתי המשתתף האחרון שדיבר.

„אצלנו בבית, היתה בעיה עם אחת הבנות, ילדה נהדרת, שפתאום הרגשתי איך היא נשמטת לי מהידיים. התחילה לצאת מהבית בלי רשות, לחזור מאוחר. הייתי מכה אותה וזה לא היה עוזר, עשתה מה שרצתה.

„אשתי היתה מגינה עליה. הייתי אומר לה, את תעזבי את זה, מזהיר אותה. היתה מתווכחת איתי. לפעמים הייתי שומע איך היא מזהירה את הילדה, אבא בא, תלכי להדר, או דברים כאלו.

„אני גבר חזק. כשאני מכה, זו מכה. אבל לא המכות היו הבעיה אצלנו. גם אווירת הטרור. הרגשתי איך אני מסתובב בבית, וכולם נזהרים שלא להתקל בי. אפילו הילדים הקטנים.

„אחר הערבים בסדנה, הוקדש כולו לבעיות שלי. גם המשתתפים האחרים דיברו על זה. הציעו לי לבנות מחדש את מערכת האמון ביני לבין הבת שלי. היום, אני מבין שהכיתי אותה, כי הייתי חלש, כי לא הצלחתי בדרכים אחרות.

„חשבתי, שאני מוכרח לנסות ולהבין את האחרים. פעם, נניח, הייתי מבקש מאשתי כוס קפה. אם לא היתה שמה אותו מייד על השולחן, הייתי מתעצבן. היום אני שואל אותה, אולי היא עסוקה, לא מספיקה הכל. כך גם עם הילדה שלי. אני אומר לה, אם יש לך בעיה, תבואי ותספרי לי, אני מוכן להקשיב".

אנחנו יושבים בחדר בלשכת הרווחה בהרצליה. החדר מתמלא עשן. אני מבקשת לפתוח את החלון. הוא מנסה, בכוח, דוחף, מושך. יש משהו ניתוח בתנועות שלו, הרבה כוח אצור. מגלה את הסוגר, ופותח.

במהלך השיחה הוא מספר על ההשפעות שהיו לסדנה על החיים שלו בכלל. „פעם, אם מישהו היה עוקף אותי על הכביש, או נוסע בצורה שהרגיזה אותי, הייתי רודף אחריו וצועק לו, אם אתה גבר, רד הצידה. היום, אני

> **פתאום הבנתי שזו לא גבורה. שהכיתי אותה כי הייתי חלש**

נותן לו לנסוע בשקט. מה אני יודע איזה צרות יושבות לכל אחד על הראש?

„נולדתי בלוב. אבא שלי השליט טרור פיזי בבית. אני לא רוצה לראות את הבן שלי מכה. צריך פעם להפסיק עם זה, והדרך היחידה להפסיק, לדעתי, היא דרך קורסים כאלה.

„אני לא יכול להתחייב שלא יהיה טירור יותר. אין תעודות-ביטוח בדברים האלה. אני יודע, שמשהו בתוכי השתנה, שזה טוב לי. אני לא יכולתי להמשיך ולהיות כאווירה שהיתה בבית. אם לא ייפסק במאה אחוז, ייפסק בשמונים אחוז, בתשעים אחוז".

ויאטנם שניה?

(המשך מעמ' 14)

לפיליפינים. כשדה-התעופה, התנקשו בחייו. החשדות הברורים הובילו לנשיא מרקוס, או לאחד מעוזריו הבכירים. הוקמה ועדת-חקירה, שחקרה את הרמטכ"ל, הגנרל פאביאן ואר, ו-25 עדים נוספים. לפני שבועיים החליטה הוועדה, שמונתה ע"י מרקוס, כמובן, לזכות את אנשי-הצבא. האחריות לרצח הוטלה על מתנקש יחיד, שפעל מטעם הקומוניסטים, כביכול.

רצח אקינו פעל כקטליזטור. הפגנות-ענק נערכו במאנילה, מפגינים נורו, אחרים נעצרו. תגובת-הזעם באה בעיקר מקרב תומכים של אקינו, אנשי המעמד הבינוני, שכמה מהם אף הקימו קודם לכן מחתרת משלהם, שעסקה בפיגועים, ובהצתת-מלונות.

פרשת רצח אקינו, וזיכויו של ואר, הביאו למיפנה המשמעותי ביותר מבחינתו של מרקוס. לא רק בפיליפינים. גם בארה"ב.

בעיני ארה"ב, לפיליפינים היה תמיד מקום מיוחד. לא רק בגלל מיקומה האסטרטגי, אלא בגלל הקשר המיוחד, שהחל כבר ב-1898. אז, יצאה ארה"ב למלחמה נגד ספרד, ששלטה בפיליפינים ובקובה. באותה עת, גילתה ההנהגה הפוליטית והצבאית בארה"ב את חזון האימפריאליזם. באפריל 1898, חדרה שייטת אמריקנית למימי מפרץ מאנילה, טיבעה את הצי הספרדי, וכבשה את הפיליפינים. היה זה ניצחון גדול, היסטורי, מפואר. הפיליפינים הפכו לאבן-היסוד של אימפריה חדשה.

במלחמת העולם השניה, כבר נוצר קשר אחר, רגשי גם הוא: קשר התבוסה. היפאנים הלמו בכוחותיו של מקארתור, שנאלץ לחימלט תוך שהוא משמיע את אחת ההבטחות המפורסמות ביותר של המלחמה – „עוד אחזור". נדרשו יותר משנתיים של מלחמה, בטרם חזר, וצולם כשהוא נוחת בחוף הפיליפינים, ומקיים את הבטחתו. בין-לבין, הספיקו היפאנים לערוך „מצעד מוות" לאלפי שבויים אמריקניים. מצעד, שנחרת עמוק-עמוק בתודעה האמריקנית.

כיום, יש לאמריקנים אינטרס כפול. מצד אחד, הם רוצים להבטיח שבסיסיהם באי – ובעיקר שדה-התעופה קלארק ובסיס הצי במפרץ סוביק – יישארו בשליטתם, כמשקל-נגד לנוכחות הסובייטית בנמלי וויטנאם (שאת רובם, אגב, הקימו האמריקנים עצמם בעבר...). משום כך, חשוב להם לשמור על שלטון אנטי-קומוניסטי.

מצד שני, לאור לקחי ויטנאם וניקרגואה ולבנון וכל השאר, חוששים רבים שסיוע למרקוס עלול לסבך אותם. בין משום שייאלצו לשלוח חיילים לפיליפינים, ובין משום שלאחר הסתלקותו של מרקוס, פשוט לא יהיה לאמריקנים עם מי לדבר.

לכן, שלח רייגן איתות ברור למרקוס: „בחירות – ומייד". מרקוס, שסירב תחילה לדבר על בחירות עד 1987, נכנע. הבחירות ייערכו ב-7 בפברואר.

שלא תהיינה אי-הבנות: מרקוס כבר נערך לבחירות. אנשיו יצאו לשלוט בקלפיות, כדי להטות את התוצאות, תוך שהם מאיימים בטרור ובסנקציות כלכליות. בינתיים, כבר הכריז על „כלכלת בחירות": „בונוס" בשווי 62 מיליון דולר למיליון העובדים בשירות הציבורי, העלאות שכר לאנשי-הצבא, כספי לכפרים. הוא מעריך, כך אמר, שיזכה ב-80 אחוז מהקולות, בעוד שכל יריביו יתחלקו בשאר.

אבל בשבוע שעבר, הכינה לו קורי אקינו הפתעה: היא הכריזה, כי תתמודד מולו, וכי כסגנה יתמודד סלוואדור לורל, מנהיג מפלגת-מרכז דמוקרטית. כהופעתם המשותפת הראשונה, נתקבלו השניים בהתלהבות רבה על ידי רבבות אזרחים פיליפינים. האיתות היה ברור. הפעם, יש אופוזיציה אמיתית לחזק.

השאלה הגדולה היא, אם האופוזיציה המלוכדת-לרגע אכן תנצח בבחירות – ואם לאחר מכן, תדע גם להציב מחסומים בפני התקיפות „הצבא העממי".

כי זאת יש לזכור: מרקוס אינו בוחל בשום אמצעי כדי להישאר בשלטון – ו„הצבא העממי" אינו בוחל בשום אמצעי כדי להגיע לשלטון.

בין שני אלה, ניצבת עתה האומה הפיליפינית כולה, כצומת-הדרכים שבין הפיכתה לדמוקרטיה אמיתית – או הידרדרותה אל התוהו.

דצמבר '85. קורי אקינו במסיבת עיתונאים, לאחר זיכויו של רוצח בעלה. מערכת הבחירות בהשתתפותה, אמורה להיות הדמוקרטית ביותר שנוהלה אי-פעם בפיליפינים

חיים טובים

מאת דליה גל

התוכל לקרוא 10 עמודים בדקה... ולהבין?

רוב בני האדם קוראים לאט. בישראל, מהירות הקריאה המקובלת היא 150 מילים בדקה. כל אחד מכיר את הבעיות הצצות לפעמים בעת הקריאה: עייפות, נמנום, פיזור נפש, תעיית המחשבות...

מדוע זה קורה לנו? פשוט מאוד, עיניו של הקורא הממוצע, רגילות לקלוט רק כמות קטנה יחסית של מילים בכל דקה של קריאה, ואילו המוח, שהספקו גבוה הרבה יותר נשאר פנוי והוא "משתעמם"...

קריאה מהירה באה למפעלים מוסדות וקיבוצים...

לאחרונה, [illegible] קריאה מהירה בהדיראן. [illegible] בן [illegible] מספר: [illegible] במפעלנו, ראשי ענפים, מנהלים, [illegible]ים. למעשה, היה מאבק על מקום ניקו־רס... הבוגרים טוענים כי השיפור באי־כות הקריאה – הוא מיידי. אחד מהם מספר כי את עתון יום ו' הוא מסיים ב־¼ מן הזמן – ובאותה רמת הבנה: אנו בהחלט מרוצים מן התוצאות וכבר מתכננים קורס נוסף...

מפעלים מוסדות, קיבוצים, בתי ספר ואחרים, המעוניינים גם הם לשפר את יכולת הקריאה והתפוקה של אנשיהם נא לפנות למחלקת שווק אל: שרה או משה בטלפון: 03-912093, 03-916185. בערב: שרה 03-914868, משה 03-455090. בכתב: ת.ד. 470 פתח תקוה מיקוד 40103.

זו הסיבה לתעיית המחשבה, לחוסר הרי־כוז, ולהחמצה של החומר הכתוב. מכירים את התופעה שבסוף משפט, אין זוכרים לפעמים את תחילתו... זו בעיה אופינית לקוראים רבים.

עולם חדש ונפלא... "קריאה מהירה" נכנסת לתמונה

הדרך להגיע לקריאה ערנית, ממצה ובעי־קר יעילה היא להביא לידי תיאום בין כושר הקליטה של העין – לזה של המוח. מסתבר כי שניהם מסוגלים בעזרת ותירגול מתאים להג־ביר את תפוקתם ולהגיע לשיאים שלא יאמנו.

כיצד מגיעים לכך? זה בדיוק מה שעושה "קריאה מהירה". זוהי טכניקה נרכשת המל־מדת את עיניך לקלוט הרבה יותר חומר – ובמהירות עצומה. עכשיו עיניך מסוגלות לשרת את מוחך שגם דרישותיו גדלו בצורה יעילה ומספקת. התוצאה המדהימה היא גם שיפור גדול בהבנת החומר ובזכירתו!

הכל נראה אחרת עם "קריאה מהירה" עולם חדש ונפלא נפתח לפניך. בעבודה או בלימודים, אתה תגלה כי הנך מסוגל להתגבר על כמויות עצומות של חומר כתוב – ללא קושי. תלמד בקלות ובמהירות לאתר תמיד את הנושאים המרכזיים החשובים. תספיק להתכונן לבחינות, להיערך לקראת פגישות חשובות, לחסל פיגורים שהצטברו. תלמד לקרוא מהר ויעיל חומר מדעי, טכני, ספרותי, רפואי, משפטי, עיוני וכל חומר קריאה אחר. תגלה כי הנך זוכר טוב יותר, נהנה יותר מן הקריאה ותגלה מחדש את שעות הפנאי.

למה תוכל לצפות מעצמך בסיום קורס ל"קריאה מהירה"

בתחילת הקורס קוראים הלומדים במהירות של כ־150 מילים בדקה בממוצע. בסופו 20% קוראים פי שניים מהר יותר, 50% קוראים פי שלושה מהר יותר! 20% קוראים פי ארבעה מהר יותר, 10% קוראים פי חמישה מהר יותר! אך ישנם כאלה והם אינם בודדים, המגיעים לתוצאות מפליגות של 1000 מילים בדקה ויותר מכך. שלשה עד עשרה(!) עמודים של ספר רגיל בדקה! וזאת תוך הבנה סבירה של חומר הקריאה!

הצטרף למצליחים...

גם אתה יכול להנות בקלות מתחושת הסיפוק וההישג שב"קריאה מהירה" ולהפיק תועלת רבה משיפור איכות הקריאה שלך. עשרות אלפים כבר סיימו בהצלחה את הקור־רס. אחת מהן שושי גליקסברג מרמת גן סטודנטית שנה א' במדעי הרוח אומרת: "התחלתי ב־160 מילים בדקה והגעתי ל־1600 בדקה! "קריאה מהירה" עזרה לי בריכוז ובהבנת הנקרא.

הקורס כולל 9 פגישות בנות 120 דקות ומתקיים פעמיים בשבוע.

אם קראת עד כאן, סימן שאתה אוהב לקרוא, סימן ש"קריאה מהירה" היא בדיוק בשבילך. אז למה לאחר את הרכבת? הצטרף עכשיו וגם אתה תגלה עולם חדש ונפלא.

מכון גיל'יה פותח את הקורסים הבאים:
בתל אביב, בבית ציוני אמריקה, אבן גבירול 26, ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
בתל אביב, בסמינר הקיבוצים, דרך חיפה 149, ביום ג' 23.12 וביום ה' 26.12 בשעה 7.00 בערב.
בירושלים, בבית מיטשל, סוקולוב 15, (מאחורי מלון "הנשיא"), ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
בחיפה, בבית ארדשטיין, י.ל. פרץ 20, ליד השק"מ בהדר, ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
בקרית חיים (מורחית) בבית ההסתדרות, שדרות 75, ביום ג' 23.12 וביום ה' 26.12 בשעה 7.00 בערב.
בכפר סבא, בחטיבת הביניים ע"ש אלון, רח' גלר פינת ששת הימים, ביום ג' 23.12 וביום ה' 26.12 בשעה 7.00 בערב.
ברמת גן, בבית התהבות, קריניצי 6, ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
ברחובות, בבית החמישה, גולדברג 6 (ע"י הרבנות) ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
בפתח תקוה, בית נטע, מונטיפיורי 38, ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
בראשון לציון, בית יד לבנים, אחד העם 20, ביום ג' 23.12 וביום ד' 25.12 בשעה 6.00 בערב.
בנהריה, מתנ"ס, אחד העם 8 א', ביום ג' 24.12 וביום ה' 26.12 בשעה 5.00 בערב.
בהרצליה, בביה"ס התיכון העירוני, הרב קוק 30, ביום א' 22.12 וביום ד' 25.12 בשעה 7.00 בערב.
* להרשמה ולקבלת ציוד לימודי הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס.
* שכר הלימוד למשתתף 112 שקלים חדשים.

מבצע ברהיטי "איס"

3 תשלומים ללא ריבית. 660,000 ש' כולל מע"מ

עד גמר המלאי

3 תשלומים ללא ריבית. 550,000 ש' כולל מע"מ

ריהוט סלוני מובחר! מזנונים, ארונות קיר, חדרי שינה ופינות אוכל מבחר בדים

3+2+1 צבע בד לפי בחירת הלקוח.

מזנון

מפעל רהיטי „איס"
רח' העבודה מס' 27
אזור תעשיה בת־ים טל. 5510849

פתוח בשבתות בין השעות: 10.00 עד 21.00
כל יום בין השעות: 08.00 עד 19.00

למה הם לא מפרסמים מחירים?
כי ב„אילטקס" מוכרים את אותם מוצרים במחירים הרבה יותר זולים.

מחירים לדוגמא:

	מחיר רשתות שווק	מחיר באילטקס
שמיכת אקרילן 150/200	34,825.–	17,000.–
שמיכת מילוי חורף סינטטי 150/200–כרמיה	86,400.–	43,000.–
כרית מילוי פוליאסטר 50/70	16,900.–	9,000.–
סט יחיד – סדין 150/200 + ציפית 50/70 100% כותנה	70,930.–	40,000.–
סדין מגבת 1/150 פרוטת	34,825.–	17,000.–
סט זוגי ללא גיהוץ – סדין כפול + ציפה כפולה + 2 ציפיות (יצרן מס. 1 בארץ)	96,007.–	58,000.–

מכירה ליחידים, ועדי עובדים וקבוצים, גם במקומות העבודה – טלפנו 423066 625893 וצוות אילטקס יגיע אליכם.
אילטקס — גרוזנברג 24 תל־אביב – ליד כלבו שלום פתוח רצוף 8.00–18.00
אילטקס — שמיכות כרמיה במחירי המפעל

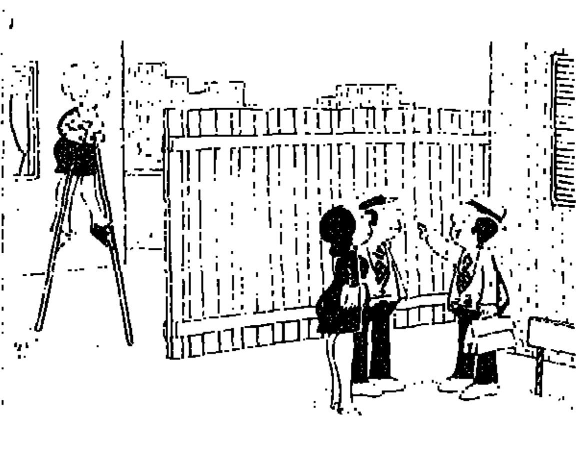

"וזה נגד שכנים סקרנים מדי..."

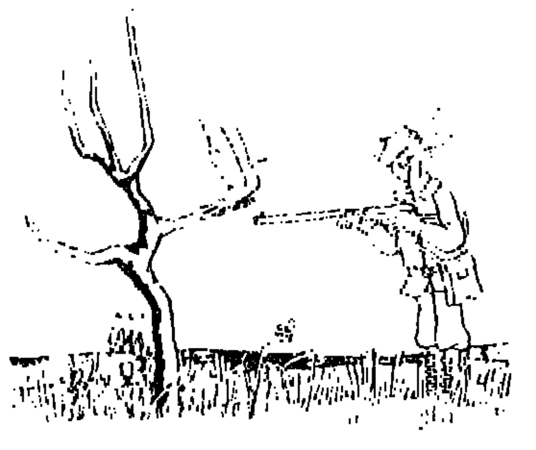

"מותר לקחת שבויים?..."

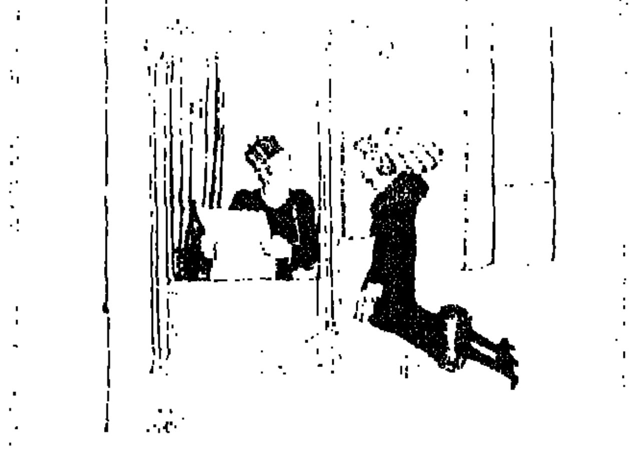

"תמסרי לי את היום והשעה שנולדת, ותקבלי את ההורוסקופ שלך..."

"הוי, מאסטרו, ואני הרגע ניקיתי..."

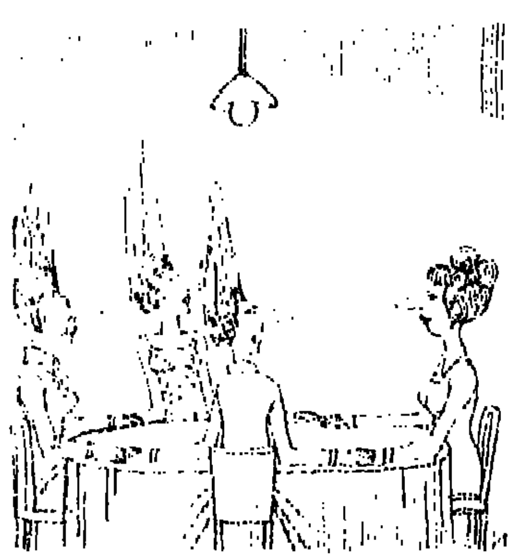

"מריה, את לא מתכוונת להגיד, שאת לא מאמינה ברוחות..."

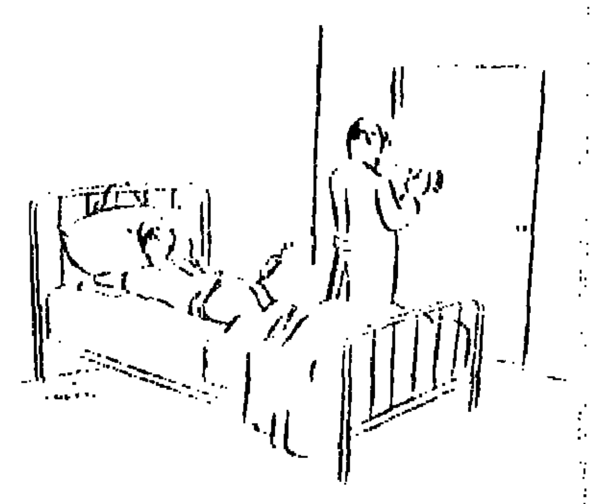

"סליחה, זו השעה של הפסקת הווה..."

נוה כרמית נס-ציונה

דירת 5 חדרים בנוה כרמית.

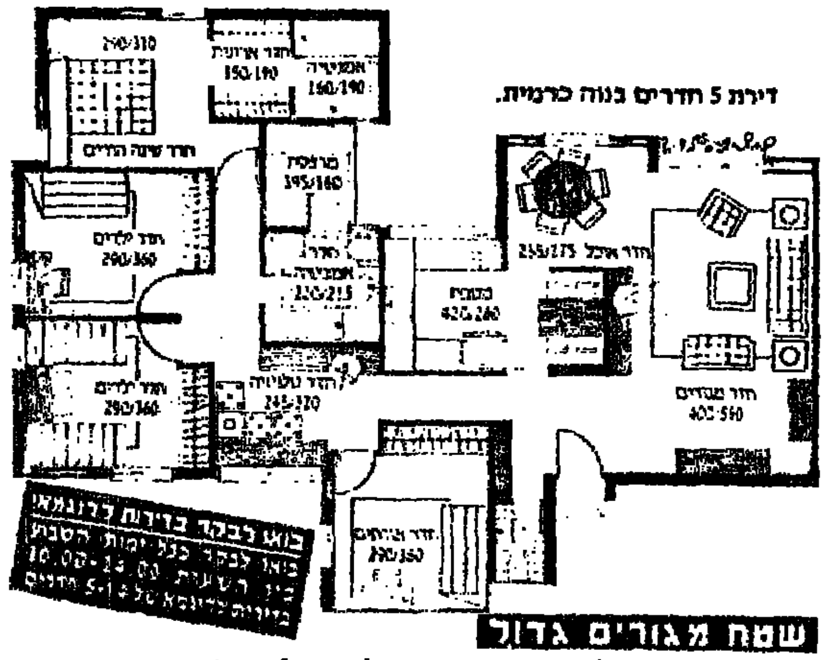

בואו לבקר בדירות לדוגמא!
באו לבקר בכל ימות השבוע
בין השעות 10.00-13.00
בדירות לדוגמא של 5-4 חדרים

הכל גדול

פרט למחיר!

שטח מגורים גדול
דירות 5 חדרים בשטח של 132 מ"ר נטו, בבנוי שכולו דירות 5 חדרים
דירות 4 חדרים בשטח של 104 מ"ר נטו • דירות 3 חדרים בשטח של 83 מ"ר נטו
חלק מן הדירות לכניסה קרובה או מיידית.

תכנון פנימי גדול
בכל דירה מטבח משוכלל, חרסינה צבעונית ו־3-2 חדרי שירותים
הפרדה בין אגף המגורים לבין חדרי השינה ואגף ההורים מיוחד חימום מים סולרי,
הכנה לטלפון חוץ, אנטנה מרכזית ומעליות משוכללת. לכל דירה חנייה צמודה

תכנון סביבתי גדול
נוה כרמית נס ציונה שוכנת בלב קרית המדע בשלווה מרחב גדול בין הבתים,
מדשאות ירק וטיילות המבטיחות את שלומם ובטיחותם של הילדים.
בית-ספר, בריכת שחיה ומתקני ספורט - כל אלה מוסיפים לאיכות הסביבה והחיים במקום.

תנאי תשלום נוחים, משכנתאות והלוואות המותאמים לרמת הכנסתך ויכולתך.

קבלנים עם קבלות

שמשון זל"ג בע"מ אחים דוניץ בע"מ

משרד מכירות באתר: נס ציונה, נוה כרמית, רח' הבילויים טל. 08-476391 ראשון לציון: שמשון זל"ג בע"מ, דובנובסקי 65, טל. 03-941160

שעה של פנאי

תשבץ

מאת הלל הרשושנים

מספר 1349

21 פרסים בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר "חיים ויצמן – חיין הדורי" – מאת הרולד בלומברג ועוד 20 פרסי ספרים שונים. המען למשלוח פתרונות: "הלל". תשבץ השבוע מס. 1349 ת.ד. 20227, ת"א (61201).

במאוזן – מימין לשמאל: 1) חוקר הלשון העברית ומילונאי – מחבר "אוצר הלשון העברית לתקופותיה השונות" 9) הושלך לגוב האריות ויצא חי 10) דוחי חסר זנב מקרקר 12) מסמר דק 13) מתן חוקף חוקי 15) חלף ועבר מהר 16) דג־ים טורף בעל קוצים 18) אומן המופק צמר או פשתים 19) אחד מבעלי בריתו של אברהם (בראשית י"ד). 20) בוטח ושקט 22) אלחוט – בלעז 23) סוף 24) לסת 25) אחד מספרי תרי־עשר בתנ"ך 28) אחת ממצוות השדה 30) אומן מומחה בתפירת וילונות לחלונות – מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים; 31) רכוש חקלאי 33) עכר (את המים). 34) עיר־כוהנים בימי שאול המלך 35) ריקבון בשורשי הצמחים 37) מבני נח 38) מין צמח 40) אחד משבטי ישראל 42) שופט בימי שפוט השופטים בישראל.

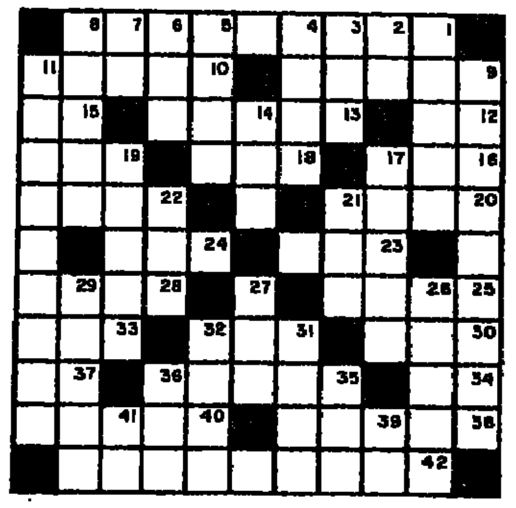

במאונך – מלמעלה למטה: 1) כינוי לילד שירש כסא אביו הצדיק 2) תל־חורבות 3) עוף לילי טמא 4) חוקר הלשון 5) מתצב שקוף דומה לזכוכית 6) אייל צעיר 7) מאיר לאחד ומאיר למאה 8) מנחש עתידות: קוסם 9) משורר עברי נודע בשם 11) מכר לאברהם את מערת המכפלה 14) מיכלה לבקר 17) קרניים אלקטרוניות לצילום רפואי 19) לעולם 21) משתנה ממוצק לינור 22) עוף דורס, דומה לנשר 26) "תרדיף" ל"בגדי" 27) מומחה לגלות עיקבות אדם 29) אחד מטעמי המקרא 31) והיט לקידוד מזון 32) בעל קרניים 35) אופי טבעי, "טמפרמנט" בלעז 36) עושה: הרכה, 39) גוי 41) ממשפחות המיילים.

הציור השבועי לילד

איפה הסביבון?

לכבוד חג החנוכה שיחקו יעל ואודי בסביבון, בעודם מתבוננים בתנועתו הסיבובית, נעלם הסביבון מעיניהם. אנא, נסו אתם ילדים לחפשו למענם.

תשבץ תרתי־משמע ©

מאת נדיב אבידן

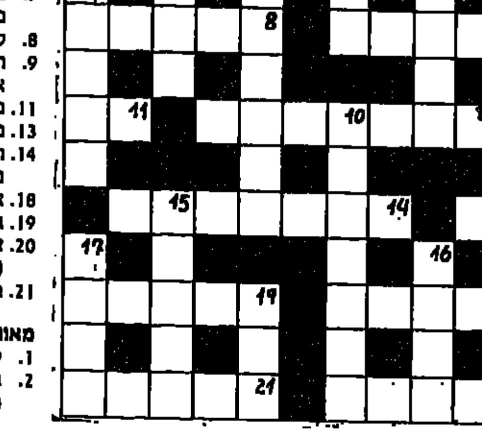

תשבץ מס' 107

מאוזן

1. תיק ראש הממשלה נתגלה באוניה (5)
4. השמן שנייר את כל חיל־הים (5)
7. בתורף רצוי שנביא כיסוי (5) (עפ"י פרץ כהן)
8. סופר אדומי (5)
9. הוא שר על חיי שממה! (3,4) (עפ"י אילן גולדהירש)
11. פרסי חוזר מהר (2)
13. מרק בצל בתמיכה (2)
14. הם למדו עוד לפני הדגים איך לחיות בלי לעבוד (7)
18. איך לא להודות שזה נולד? (מ) (5)
19. בצרפת יש לי משהו לקוף (5)
20. איך תקראו לערוגות האלה (מ) (5) (עפ"י אילן גולדהירש)
21. בשפת המקקים היא בסדר (5)

מאונך

1. יתכן שהוא גם "9 אופקי" (4)
2. בראש רכון מביע זלזול – זה לא מצחיק (5) (עפ"י פנחס ארונס)
3. התעוררה בשדה (3)
4. משבר וקריקטוריסט שנקלע לתוכו – אוי ואבויו (4,3)
5. אם המשודר בלש – צריך לנוח (4)
6. נביא חבר־ממשלה לקברט הכלכלי (2,4)
10. הוא משוגע על צעירים שאינם נושאים באחריות (7) (עפ"י בני להב)
12. מרצים שם עם אקדח בפה (6) (עפ"י פנחס ארונס)
15. פרח אמריקאי מחייב סקס (5)
16. מה נותר ממנו לאחר השריפה במספ־דה? (4)
17. כנוי לבחורה בזמן תוצפה (4)
19. תפס לגדעון (3)

בין הפותרים יוגרל סך 10,000 שקלים

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע "ידיעות אחרונות ת.ד. 9177 מיקוד 6109 ת"א.

"כתב" ציורים

מאחורי הציור שלפניך עומד מושג, פתגם או צרוף מילים ידוע, שאותו עליך לגלות. הקשר בין הציור למושג הוא קשר אסוציאטיבי. ניתן להעזר במספר האותיות של כל מילה. קריאת הספרות היא מימין לשמאל (3, 2, 3, 5).

בין הפותרים יוגרל עט יקר ערך.

עושים חושבים

רק שלושה פיראטים הצליחו להינצל מאניתם שהוטבעה על ידי צי המלך. לפני שהאניה נבלעה על ידי הים הספיקו עוד להעביר לסירה הקטנה שבה ברחו, חבית של רום ושלושה מיכלים ריקים. על החבית צויין שהיא מכילה 30 גלונים של רום משובח, הראוי לעלות על שולחן המלך ואילו על כל מיכל היה רשום קיבולו, לאמור, 7 גלונים הראשון, 11 השני ו־13 השלישי.

"אף אחד לא שותה טיפה לפני שאנחנו מחלקים את הרום לשלשה חלקים שווים".

אמר ג'ון "היבש" כשהוא מכוון את אקדחו כלפי חבריו.

"בסדר, בסדר", אמר ביל "התינוק", "אבל כמה שפחות שלבים, אם אתם רוצים שלא אמות מצמא".

כיצד עשו זאת? (כל שלב מוגדר כמצב לאחר מזיגה מתוך מיכל אחד לאחר).

את הפתרונות יש לשלוח בצורת טבלה כלהלן:

13	11	7	30	שלב
0	0	0	30	0

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

אותיות ומספרים

מספר 1096

לפניכם חידת "אותיות ומספרים". בפעולת הכפל הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה • 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה • המען למשלוח הפתרון "אותיות ומספרים מספר 1096", ת"ד 20227 ת"א.

ז ק ן
ש ב
מ ק ר ה
ק י ה ז
מ ב ר י ז

פתרון חידת "אותיות ומספרים" מס. 1092

317
482
634
2536
1268
152794

הספרה שאינה משתתפת בחידה היא "0"

הפתרונות והזוכים

שמות 5 חיילי צ.ה.ל.,שזכו כ"א בספר, בתגרולת "אותיות ומספרים" 1091

1) שמעון סומך, מ.א. 2164153/ק, ד.צ. 02158/ בט', צ.ה.ל 2) סרן דבורה כהן, מ.א. 3251193, ד.צ. 2250, צ.ה.ל. 3) עודד מרגלית, מ.א. 3737398, ד.צ. 02170 צ.ה.ל. 4) סמל אנדרי אולאי, מ.א. 729572, ד.צ. 01071, צ.ה.ל. 5) עזרא שמר, ד.צ. 02606, צ.ה.ל. (כתובת אזרחית: ת.ד. 369, קרית־אתא (28103).

שמות הזוכים בתגרולת 12 פרסי הספרים – "אותיות ומספרים" 1092

1) ניב זהר, רח' שמשון 15, רמת־השרון. 2) פנחס שטיינפלד, רח' עבאס 87, חיפה, (35376). 3) אורלי כוחיי, רח' משה שרת 3, רמת־אלון, ירושלים, (97725). 4) אסף צ'וקין, קיבוץ יקום, דואר יקום, (60972). 5) שרונה שבירו, רח' ברזילי 6, חולון, (58377). 6) עדי ציקורל, רח' אדם הכהן 20, ת"א, (64585). 7) משה דימנט, רח' עמינדב 2, רמת־גן. 8) ליאורה אור, רח' בורלא 15/15, חיפה. 9) רותם עקנין, רח' הנוטר א'/24, קרית־חיים. 10) אלעד סיידא, רח' שמעון דהאן, א'/27, טבריה, (14221). 11) ענבל טליוסף, ת.ד. 105, באר־שבע, (84100). 12) שושנה חקוק, שדרות ההגנה 43, הרצליה (46325).

פתרון גליון 1138

• חשבון קטן: 1944, יעקב ואברהם

פתרון תשבץ־תרתי משמע מס' 102

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת "7 ימים", שבועון "ידיעות אחרונות", "שעה של פנאי", ת.ד. 20227 תל־אביב, מיקוד: 61201.
■ ישותפו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

שחמט

מאת אורי צחור

קרב צמרת

ביום רביעי הקרוב ובשבת שלאחריו, יחלו משחקי הליגות לשחמט. במוקד משחקי הליגה הלאומית, שיערכו כולם השבת 28.12.85, תארח באר־שבע את שותפתה למקום השני־שלישי במשחקי הליגה 1985 – קבוצת ביכורי העתים תל־אביב.

העולה החדשה לליגה הלאומית הפועל רחובות תארח את האלופה אס"א אוניברסיטת תל אביב. העולה החדשה לליגה הלאומית מליגה תל אביב תארח את הפועל ראשון לציון, אס"א טכניון חיפה תארח את הפועל הרצליה ואס"א ירושלים תארח את הקבוצה המאוחדת הפרועל רמת גן/חדרה. במוקד משחקי הסבוב הראשון הליגה הארצית תארח קבוצת "רובינשטיין" ירושלים את הפועל ראשון לציון (ב). קבוצת הפועל רמת־גן/חדרה היא תוצאה של התפרקות למעשה של הפועל רמת־גן, שהיה לה העבר הקרוב אחד המועדונים המפוארים בארץ. גם השנה נראה שהמאבק על התואר יתנהל בין קבוצות באר־שבע שזכתה, בשנים 1981־1984 באליפות – ארבע פעמים ברציפות, לבין האלופה הנוכחית אס"א אוניברסיטת תל־אביב. בשתי הקבוצות מרוכזים שחמטאים בכירים ורבים.

למשחקי הליגות נרשמו השנה 217 קבוצות. אשתקד נרשמו למשחקים אלה – 209 קבוצות.

הישג לישראל שרנצל

האמן ישראל שרנצל זכה במקום הראשון בתחרות האמנים ע"ש משה צ'רניאק ז"ל שנערכה במועדון ביכורי העתים בתל־אביב. י. שרנצל צבר – 9 נקודות ב־11 משחקים ללא הפסד. הוא הקדים את ניר גרינברג – 8, דן לפן – 7, אפרים כרמל – 6, יוסף סבי ומוטי שרנצל – 5.5 כ"א, 12 שחמטאים השתתפו בתחרות זו. טקס הענקת הפרסים יתקיים ביום ג' 31 בדצמבר.

גביע סקידל לסמילטינר

האמן הוותיק שלמה סמילטינר זכה בבכורה בתחרות על גביע סקידל שנערכה במועדון "רטי", המקיים את פעילותו במרכז ביכורי העתים תל־אביב, במועדון ע"ש שייקה ירקוני ז"ל. סמילטינר צבר 8.5 נקודות בעשרה משחקים, ללא הפסד בהקדימו את עופר חרותי – 8, נח סגל – 7 ועוד.

"קספרוב המלך"

ספר חדש "קספרוב – המלך" יצא השבוע לאור. הספר שנכתב על ידי העתונאי שאול הון, כולל את כל 24 משחקי הדו קרב והאחרון בין אלוף העולם החדש גארי קספארוב, לאלוף היוצא אנאטולי קארפוב. המשחקים מובאים בלוויית ניתוחים של בכירי המנתחים בעולם – מברית המועצות, ארצות הברית וגרמניה המערבית. כן מובא בספר סיפור רקע בלוויית תמונות מענינות, הרואות אור לראשונה בארץ.

הדו־קרב השלישי – דו קרב הגומלין – בין קספארוב לקארפוב נועד להתחיל בעשירי בפברואר הקרוב במקום שעדיין לא נקבע ויסתיים ב־21 באפריל 1986.

נצחון מלהיב של צעיר מבטיח

בסבוב האחרון באליפות העולם לנבחרות, שנערכה בלוצרן שבשוויץ נוצחה נבחרת אנגליה, החזקה, במפתיע על ידי שוויץ בתוצאה 2:4, תוצאה שלא מנעה מהאנגלים זכיה במקום השלישי. צעיר רבי־האמנים האנגלים נייג'ל שורט, הציל את כבוד נבחרתו כאשר ניצח בקרב, נאה ועשיר בהתחבולות, את יריבו השוויצרי. כל צד תקף באגף אחר, אך התקפתו של שורט היתה מהירה יותר ולכן גם הניבה תוצאות טובות עבורו, כפי שנראה להלן.

הגנה סיציליאנית

לבן: שורט שחור: וירטינזון
אליפות העולם לנבחרות 1985

1.ה4 ג5: 2.פ־ו3, ה6: 3.ד4 ג:ד4: 4.פ:ד4 פ־ג6: 5.פ־ג3, א6: 6.ר־ה2, ז6: 7.ר־ה3, פ־ו6: 8.ו4, ר־ד7? (השחור עדיין אינו מודע לאיזה צד מתכוון הלבן להצריח ונוכח תכנית הלבן, כפי שהתברר בהמשך, מוטב 8... מה־ג7; ועל 9. מה־ד2, בא 9...פ:ד4: מלווה ב 10...ה5; עתה יפגר השחור בפיתוח כליו) 9. מה־ד2, 9...פ:ד4: 10.מה:ד4, ר־ג6: 11.0־0־0, ר־ה7: 12.ו5 0־0: (השחור נקלע להתגוננות פאסיבית) 13.ו5, פ־ד7: 14.ה4, צ־ה8: 15.מ־ג1, ב5: 16.ה5, ר־ו8: 17.ו6! (הקרבה אופיינית של רגלי במצב כזה כאשר הגנת המלך מוחלשת כתוצאה ממנה.) 17...ו:ו6: 18.ח:ו6, ח:ו6: 19.צד־ו1, פ־ו6: 20.ר־ו3, צ־ג8: 21.צ:ו6, כ4: 22.פ־ה2, ד5: (תכנית אופיינית כדי לזכות במשחק נגדי במרכז. אבל, מאוחר מידי) 23.ה5, פ־ה4: 24.מה־ד1! פ־ג3 + 25.פ:ג3, (לא כדאי ללבן להסתבך על ידי 25.ב:ג3, ב:ג3 + 26.מ־א1, מה־א5) 25... ב:ג3: 26.ב3, מה־ד7: 27.ו5, ד4: (27...ה:ו5 28.צ:ו6!) 28.ר:ג3, מה:ג6:

29.ו6!! (מקריב כלי למען המיתקפה המכרעת) 29...ד:ה3: 30.צ:ו6!!! (לא 30.צ־ז5? בשל 30...ה2! עם זאת גם 30.צד־ח6! מביא לנצחון, אך שורט יכול לבחור רק במסע אחד והוא בחר בטוב ביותר)

יוחנן לדו־קרבות המועמדים

הגרלה זוגית ורבי האמנים יאן טימן (הולנד) ומיכאל טל מברה"מ, שנערכו החודש במונפלייה שבצרפת הסתיימו בתיקו 3:3 לאחר שטימן ניצח במשחק השני ומיכאל טל במשחק החמישי. ארבעה משחקים הסתיימו בתיקו. לאור תוצאה זו עולה טימן לשלב דו־קרבות המועמדים לאליפות העולם בשל איכות נצחונותיו העדיפה בתחרות המועמדים במונפלייה. בהתאם להגרלה יתמודד טימן עם ארתור יוסופוב ואנדרי סוקולוב יתמודד עם ויהיי הגניאן. בכל דו קרב נועדו להערך 10 משחקים.

30...ב:ה־דא3, 31.צ־ח8 + 1 מ־ו7: 31...מ:ו8: 32.מה־ח5 + ומס במסע הבא) והשחור נכנע מבלי לצפות לתשובת הלבן 32.מה־ח5 +

תחבולה ומרשימה – ומתנה לאבא

התחבולה שאנו מציגים השבוע, היא מרשימה ולעניות דעתנו, צפויה לכם הנאה רבה מפתרונה. התחבולה בוצעה במשחק במסגרת באליפות גרמניה המערבית לנשים. לאחר שניצחה, באמצעות התחבולה המרשימה, הגיבה, אני דלגריון: "זוהי מתנה לאבי. ראשית, היום יום הולדתו וכמו כן עובד כיום אבי על ספר הקרבות כלים במיטלים־סיל".

שחור ולא לבן

במשחק, שהיצגנו במדורנו בשבוע שעבר שיחק הורסיו וולמן בכלים השחורים, ולא בכלים הלבנים, וכפי שגם כתבנו – הוא המנצח בו.

לבן: יופטה שחור: דלגריון
גרמניה המערבית 1985

תור השחור

במצב הנתון לעיל, מצאה דלגריון את הדרך לפריצת הגנת המלך הלבן וגרמה לכניעת יריבתה תוך שני מסעים בלבד. כיצד? הפתרון מוצג להלן במהופך.

פתרון

[illegible]

ברידג'

מאת רחל שמיר

הציעד הנכון בזמן הנכון

הרי לפניכם משחק נוסף של הנבחרת שלנו בתחרות על גביע ברמודה לשנת 1985. בהרכב זה השתתפו לב, שופל, בירמן וזליגמן:

צפון
♠ 9
♥ A K J 9 [illegible]
♦ J 9 8 2
♣ A 5 2

מערב
♠ 7 6 2
♥ 6
♦ K Q 7 5 4
♣ K J 9 7

מזרח
♠ A Q J 8 4
♥ 10 [illegible] 7 5
♦ [illegible]
♣ 10 8 [illegible]

דרום
♠ K 10 5 3
♥ Q 4 3
♦ A 10 6
♣ Q 6 3

חילק מערב דרום־צפון פגיעים
היריבה היתה נבחרת ונצואלה.

בחדר הפתוח היו ההכרזות:

מערב (שופל)	צפון	מזרח (לב)	דרום
פאס	1 הארט	1 ספייד	• (כפל)
• • וכפל כפליים)	2 דיאמונד	2 ספייד	4 הארט
פאס	פאס	פאס	

בחדר הסגור היו ההכרזות:

מערב	צפון (זליגמן)	מזרח	דרום (בירמן)
פאס	1 הארט	1 ספייד	2 בלי שליט
3 ספייד	3 בלי שליט	פאס	פאס
פאס			

המשחק הזה הוגדר בבטאון העולמי לאליפויות מתאריך 25.10.85: "הזמן הנכון לשחק 'בלי שליט'".

בהתחשב בחלוקה הגרועה בשליטים ומושבם הרע של הקלאבים והדיאמונדים, לא היה לכרוז הוונצואלי סיכוי לבצע את החוזה של ארבעה הארט, והוא נפל פעמיים.

"גם חוזה של שלושה בלי שליט אינו נראה מבטיח", כותב הנרי פרנצים בבטאון, "אבל לשתי האחיזות בספייד היתה חשיבות גדולה. ומה דעתכם על הכרזתו של זליגמן – שלושה בלי שליט עם החזק בספייד? על זה אפשר לומר: לתת אמון מלא בשותף".

זו הדרך בה התנהל המשחק: מערב יצא בספייד, אשר נוסה ע"י מזרח במלך. הכרוז (בירמן) זכה ביד במלך. הוא עבר לדומם עם האלוף הארט ועקף בדיאמונד. מערב זכה במלך. בשלב זה היה ברור ליריב הוונצואלי, מיושב ממערב, כי לכרוז מובטחות לקיחות – חמש בהארט, שני בלוקים ולקיחה אחת בספייד שכבר זכה בה.

היה ברור לו שבידי הכרוז העשירית ספייד פוגנת ובכוחה לגיום לביצוע החוזה, אם ימשיך בספייד. כמו כן ברור היה לו שהכרוז יכול להרשות לעצמו למסור דיאמונד נוסף ביבואו ויוזה. לכן תלה את תקוותו בקלאבים. אולם הדבר היה בעיקרו והנונה. כיוון שהכרוז עקף בהצלחה אל המלכה קלאב, לביצועו על החוזה וזכיה בשמונה נקודות אבן בינלאומיות.

המסקנה שלנו היא, ולכל כלל יש יוצא מן הכלל. לדעת הכל, ההכרזה הנכונה היא ארבעה הארט. אבל כשהשותף מבטיח ניחות בצבעם של המתנגדים, האם לא רצוי להשאר בשלב נמוך יותר ותשע לקיחות בחוזה של בלי שליט – במקום עשר לקיחות בחוזה של ארבעה הארט? בירמן וזליגמן הוכיחו זאת, הלכה למעשה.

מטבעות ומדליות

מאת חיים לנגלבן

מטבעות ישראל תשמ"ה

מאז שנת תשכ"ג – 1963 (פרס לשנת תשכ"ד – 1964) מפיקה החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות מדי שנה בשנה סדרת מטבעות עוברים לסחור, סדרת מטבעות פרס, שהונפקו באותה שנה. המטבעות מוטבעים באופן מיוחד ובאריזה בלעדי עליהם בנק ישראל עבור החברה הממשלתית למדליות.

תאריכי שנת ההטבעה משמשים כאמור מדי שנה תגן גוון האריזה. שמה הרשמי של הסדרה נקבע ליסודת מיטבעה" שהוא מושג נומיסמטי בינלאומי שנמצא בשימוש אצל ממשלות אחרות.

באותן נורד מריזה הוכרה גם מטבעות פרס, הנושאים עליהם סימן טכניה מיוחד בצורת מגן דוד ועיר, להבדיל מהמטבעות שבשימוש מסחרי. כך לדוגמה, בסדרה שהונפקה לכבוד כ"ה למדינה, שונה גם צבע המטבעות ל"יהודי כסף".

מן הראוי לציין, כי ב־1962 נשנה לאור מכן, הונפקה סדרה בת 16 רי 18 מטבעות, שעברים לסחור, בהן כלולות האגורות 1, 5(3), 10, 25(3), 50, 100, 250, וכן 250 ר־500 מכסף והאגורות 1, 5, 10, 25 רע לירה לירה אחת. המטבעות לא משומשים ומשנים שונות.

סדרת מטבעות עוברים לסחור של תשמ"ה –, כוללת שמונה מטבעות. היא בעלת חשיבות היסטורית. היא האחרונה שתכיל מטבעות בערכים של "שקלים" (ישן). בסדרה זו נכללו המטבעות הם סדרה נוספת לשנה חמישה, שתכיל חמשת המטבעות בערכי השקל הישן.

הסדרה הנוכחית בשקלים ישנים כוללת גם את המטבעות המיוחדים שנמטבעו כבנק: 100 שקלים עם המילה "חנוכה" בעברית ובאנגלית עם מנורה ודיוקנו 100 שקלים עם דיוקנו של דבוטינסקי ו־500 השקלים עם דיוקנו וחתימת ידו של בן־גוריון.

מטבעות אלה נמסרו על ידי בנק ישראל בכמויות מוגבלות מסתכת מן הרגיל.

המטבעות הם היחידים הישר מן המטבע ללא סימן טכניה.

להלן תיאור מפורט של סדרת המטבעות הי תשמ"ה, הסדרה האחרונה בשקלים ישנים:

מטבע	קוטר במ"מ	משקל בגרם	מתכת	היקף
1 שקל	23	9.0	נחושת־ניקל	חלק – מחורץ
5 שקלים	24	6.1	ארד (צהוב)	מחורץ
10 שקלים	26	8.0	נחושת־ניקל	חלק
50 שקלים	28	9.0	ארד (צהוב)	מחורץ
50 שקלים	עם דיוקנו של בן־גוריון על פני המטבע כנ"ל			
100 שקלים	29	10.8	נחושת־ניקל	חריצים רחבים
100 שקלים	עם דיוקנו של דבוטינסקי על פני המטבע כנ"ל			
100 שקלים	עם המילה חנוכה על פני המטבע כנ"ל			

על בולים ובולאים

מאת שלמה שמגר

סר משה מונטפיורי

אספני "יודאיקה" ישמחו לשמוע, כי לרגל יום־מותו ה־100 של סר "השר" משה מונטפיורי התקין הדואר האיטלקי העיר מולדתו, ליבורנו, חותמת זיכרון המראה את דיוקנו.

אוניות מהמאה ה־19

מלטה הנפיקה זה עתה סידרה של ארבע אוניות היסטוריה מהמאה ה־19, שהיו מיפרשיות וספינות־קיטור גם יחד.

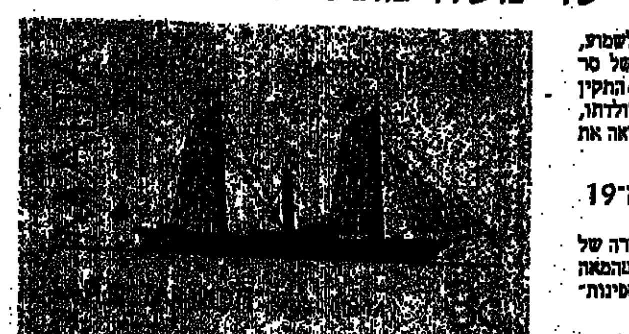

פילאטליה 85

הצלחה רבה היתה לבולי ישראל ביריד הבולאי הגדול ביותר באירופה, "פילאטליה 85", שהתקיים בימים אלה בקלן שבגרמניה.

השירות הבולאי של משרד התקשורת שלנו התקין חותמת מיוחדת בדוכן הישראלי, שנוהל ע"י גבי אן בהרנדט, סוכנת השירות הבולאי שלנו בגרמניה.

ביריד השתתפו עשרות סוחרים מכל חלקי תבל והנהלות דואר של מדינות רבות. רבבות בולאים נהרו ליריד והשאירו בו הון־עתק.

לכבוד ג'ודי רזניק

בעיר עקרון שבמדינת אוהיו ישתמש הדואר האמריקני בימים 22 לינואר עד 22 לפברואר בחותמת מיוחדת לכבוד ג'ודי רזניק, האסטרונאוטית היהודיה.

פיגור מוחי

במאוואן התמסק בול לרגל הועידה ה־7 האסיאנית. נושא פיגור מוחי: כן התמסקו שני בולים למלאת 120 שנה להולדת ד"ר סון יאט־סן, אבי הרפובליקה הסינית.

מה עשתה תוכנית הטלויזיה "בין הכסאות" לעדשות המגע הצבעוניות של "היידרון"?

בבכורות חב' "היידרון" בארץ כמעט הוא [illegible] בלחץ. הביקוש לעדשות המגע הצבעוניות, שגם [illegible] לכן היה רב, הפך לעצום. וכל זאת בעקבות חשיפה טלויזיונית בתוכנית "בין הכסאות".

אופיר רחל אהוד וכרמית, ארבעה מרכיבי עדשות מגע צבעוניות ותיקים, שהופיעו בתוכנית, שכנעו את המדינה כולה שההבדל בין "לפני" ו"אחרי" (ללא עדשות מגע צבעוניות או איתן) הוא ממש כמו ההבדל בין לילה ויום.

לשינוי [illegible] הצבעוניות [illegible] החיצונית השלכות רבות על חוגגי חייו והאישיים והאחרתיים של [illegible] אותן. פשוט "הולך יותר בחיים". את, אתה יפים יותר. ואין ספק שעדשות המגע הצבעוניות עושות אתכם יפים יותר ונמשכים אליכם יותר, מעיפים מבט שני ושלישי וגם יותר, מחמיאים יותר וחר- או לנו מישהו שדברים כאלו לא עושים לו יותר כיף בחיים!...

[illegible] הצבעוניות הוא עדשות המגע הקבועות. [illegible] עד 12 חודש.

מחלקת המחקר והפיתוח של "היידרון" פיתחה את עדשות המגע המהפכניות "סופר־קומפורט" — בעלות אחוז מים טבעי. כלומר: את מעבר החמצן [illegible] העין מקבלת בדיוק את כמות החמצן שלו היא זקוקה.

את עדשות המגע המעולות של "היידרון" ניתן להשיג בארץ רק בסוכנויות הבלעדיות של חב' "היידרון" שהן רשת מכוני "עדשות מגע בינלאומיות" ו"המכונים האמריקנים לשיפור הראיה".

וההבדל באמת מתמצה במילה אחת: "אור". עדשות המגע הכחולות או הירוקות פשוט מדליקות אור חדש וזוהר בעיני המשתמשים בהן, והעיניים מאירות ומקרינות על הפנים, וההופעה כולה.

עדשות המגע הצבעוניות אינן תופעה חדשה לגמרי. הן קיימות בשוק מזה זמן רב. מדוע אם כן דווקא הופעתן בתוכנית הטלויזיה גרמה לביקוש העצום?

הסיבה לכך היא: כל מי שראה את העיניים הכחולות והירוקות הנפלאות, והחשוב ביותר — בעלות הצבעים הטבעיים לחלוטין, הבין שהפעם מדובר בסוג חדש לגמרי של עדשות מגע צבעוניות.

בעבר, עדשות המגע הצבעוניות יוצרו בשיטות מיושנות. אשר כתוצאה מכך מחירן היה גבוה מאד ואספקתן נמשכה זמן רב (היות ובשל שיטות הייצור המיושנות הן יוצרו למעשה אחת־אחת), והגרוע ביותר — הצבעים שהתקבלו נראו בלתי טבעיים.

סטנס מ־חד אפשר לו־כי "היידרון" לייצר את עדשות המגע הצבעוניות בסדרות ייצור גדולות. כתוצאה מכך הוזל מחירן בהרבה. אספקתן הפכה למהירה. והחשוב מכל: הצבעים המתקבלים הינם טבעיים לחלוטין. (כפי שסיפרו לנו ארבעה בתוכנית הטלויזיה: מי שהכירם לפני־כן רק התפעל ונפעם מהשינוי היפה. ומי שלא הכירם בצורתם כהת העיניים לא יכול היה להעלות בדעתו שעיני הירוק או הכחול הנפלאות האלו — לא הענקו לבעליהן יקירות מהטבע...

המוני הנשים והגברים אשר גילו את הקסם המופלא שבעדשות המגע צבעוניות, נוכחו לשמחתם לדעת כי כל אחד, בקלות ובפשטות, יכול להרכיב עדשות מגע בכלל, וצבעוניות בפרט. (כידוע עדשות המגע הצבעוניות מתאימות לכל אחד: גם למי שמרכיב משקפיים או עדשות מגע לצורך תיקון הראיה וגם למי שסתם מעוניין להחליף את צבע העיניים.

וכך אם למישהו היתה רתיעה — בלתי מוצדקת לחלוטין — מפני נוכחות גוף זר בעין, הרי שהמפגש הנעים עם עדשות המגע הצבעוניות הוכיח כי לחששות אלו לא היה כל בסיס.

עדשות המגע הצבעוניות

של "היידרון"

לשנוי מוחלט של צבע העיניים שהדליקו את המדינה בתוכנית הטלויזיה "בין הכסאות"

חוספנו שעות, חוספנו ימים,
אנו עובדים קשה כדי לספק את הלחץ.
אם לא הספקתם לקבוע תור עד כה בשל הלחץ בסניפינו השונים
השבוע עדיין תוכלו לחנות מהמבצע:

50% הנחה

אפשרות ל-3 תשלומים

עדשות מגע צבעוניות אופטיות	עדשות מגע צבעוניות לא אופטיות
במקום ~~796,000 ש'~~	במקום ~~656,000 ש'~~
רק	רק
398,000 ש'	328,000 ש'

עדשות מגע קבועות

של "היידרון"

סופר-קומפורט Super-Comfort

בעלות אחוז מיים טבעי לשימוש חכפול:
לפי בחירתכם: אתם יכולים לתרכיב אותן בהרכבה רצופה כל היום וכל הלילה, או לתסירן למשך השינה.

במחיר של עדשות מגע רגילות יום־יומיות

חסכו 100,000 ש'
ושלמו את המחיר ב-3 תשלומים

עדשות המגע המותאמות אצלנו עברו את בדיקות ה-FDA
כל בדיקות ההתאמה נערכות ע"י ד"ר/אופטומטריסטים, המומחים שלנו לתתאמת עדשות מגע. הבדיקה אורכת בין חצי שעה לשעה ואף יותר ונערכת בעזרת ציוד רפואי, חדיש, משוכלל וממוחשב, (הכולל בין השאר מיקרוסקופים).

אביב יורק, בעל הסוכנות לדוגמנות מס' 1 בארץ, וחלוץ מרכיבי עדשות המגע הצבעוניות מרכיב את עדשות המגע הצבעוניות של "היידרון" וממליץ עליהן בכל פה.

אספקה מיידית

של כל סוגי עדשות המגע כולל הצבעוניות

עדשות מגע בינלאומיות

תל־אביב דיזינגוף 79, טל. 282276, 290774, 297770
ראשל"צ הרצל 59, טל. 03-947253
חיפה הרצל 25; טל. 04-645298
באר־שבע החסתדרות 79, טל. 057-71355

המכונים האמריקנים לשיפור הראית

תל־אביב אלנבי 116, (פינת רוטשילד) טל. 624667, 621443
רמת־גן ביאליק 16 (פינת אורח 2) טל. 729050
חולון שדרות קוגל 13 (מול קולנוע רינה) טל. 886213
ירושלים הלל 23 (בנין מגדל) טל. 02-224667
פתח־תקוה חובבי ציון 7 טל. 903090, 03-907182

לבית ולמשפחה

הכל נשאר במשפחה

דגמים יחודיים בעיצוב חדשני ובלעדי.

הסוד שלהם, סוד ההצלחה, הוא סוד משפחתי.

משפחת ליפסון מכפר אז"ר היא "שמורת טבע" בקרב יצרני הרהיטים בישראל. 3 דורות של בני המשפחה מנהלים בצוותא את "חוות הרהיטים". הסב מתתיהו, הבנים אברהם, צחי ומוטי והנכד עמית. ממפעל צנוע במושב כפר אז"ר, הפכה "חוות הרהיטים" לעסק יוקרתי עם משהו כרוח הגילדות של ימי הביניים. שמור וידוע רק להם אך משמש מקור לחיקויים ולהעתקות. עין בוחנת ומגע יד מיומנות יחושו מיד בהבדל שבין האורגינל והמתחזה.

מהו אותו סוד? הרמוניה משפחתית נדירה. שילוב של סבא בנים ונכד שמשקיעים נשמה, כישרון וידע. והעיקר הנשמה הם אומרים, ואם אתה יודע להפיח נשמה בחומר ובפרט בחומר משובח, הוא יחזיר לך אהבה ותוכל להתענג עליו - עוד ועוד.

שמם ושמעם הלך לפניהם החווה התעצמה, הביקוש גבר והחווה עקרה לאיזור התעשייה בפתח־תקווה והפכה למפעל ענק ולאולם תצוגה מרשים.

בגאווה בלתי מוסתרת הם מצביעים על הדגמים הייחודיים, תוצרת עצמית ופרי הדמיון הפורה והכימיה שבין הדורות. פינות ישיבה בריפוד מטלאים של עור ומשי. כורסת טלויזיה עם מנגנון הטיה (פטנט בלעדי) ריהוט כפרי קולוניאלי ומודרני מזנונים שידות, ספסלי טלפון ומאות פרטים אחרים — הכל ברמת־גימור גבוהה ובעיצוב חדשני. גם אם אינכם מתכוונים לרהט את דירתכם בקרוב, אם פתם בא לכם לבלות בוקר או צהריים בחברה טובה, בניחוח של ארץ־ישראל אחרת וברגע שירות וקבלת אורחים בסגנון בינלאומי — אתם מוזמנים לביקור בחווה. מתתיהו אברהם, צחי ועמית — מוטי, ישמחו להכיר אתכם, לייעץ להראות. כדאי!

גטניו יצחק

גרנט ושיש למטבחים במבחר גוונים ובטיב מעולה מציעה חב' גטניו יצחק. ראוי לציין, שהמחירים המוצעים ללקוח הינם נוחים ביותר, ורמת הביצוע מוגדרת כמעולה.

למעוניינים להחליף שיש נספר כי ב"גטניו יצחק" יעשו לכם זאת ללא חשש לפגיעה בחרסינה הקיימת. ראוי לציין עוד כי ב"גטניו יצחק" מספקים באופן בלעדי בישראל קנטים בכיור לאטימה מוחלטת.

גרניט ושיש A.B.

ב-A.B גרניט ושיש מתמחים בהספקת גרניט ושיש למטבחים ולאמבטיות. המפעל זכה בתואר המפעל הנבחר 1985 למוצרי שיש.

סוף סוף הגיע

פתוח במוצ"ש עד 22.00

משלוח הרהיטים הגדול מסקנדינביה

ל- חוות הרהיטים

ובנוסף: כורסאות טלביזיה בריפודי־בדים עורות וטלאים (PATCHES)
בהנחות גדולות

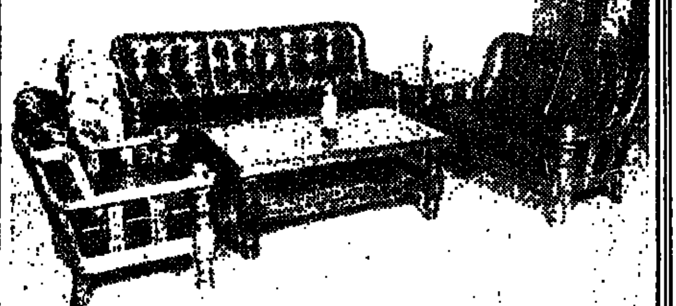

נשארו עדיין מספר דגמים של פינות ישיבה ומזנונים
בהנחות עד 40%

אנשים מעדיפים את חוות הרהיטים

צומת גהה
רח' אפעל 15 קרית אריה
פ"ת, טל: 9230138

A.B גרניט ושיש

למטבחים ואמבטיות
אזור תעשייה, קיבוץ גליל ים
זכה בתואר המפעל הנבחר 1985 למוצרי שיש
הרצליה טל' 052-557049

גטניו יצחק

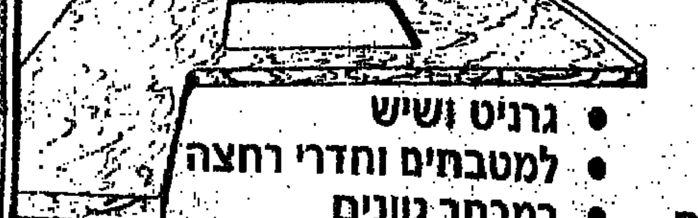

- גרניט ושיש
- למטבחים וחדרי רחצה
- במבחר גוונים

החלפת שיש ללא פגיעה בחרסינה הקיימת

בלעדי בישראל קנטים בכיור לאטימה מוחלטת

ביצוע מעולה • מחירים נוחים

הרצליה, אזור התעשייה יד־חרוצים 10 טל: 052-559065, 052-23765

המדור נערך ע"י "מדורי פרסום בידיעות אחרונות" לוינסקי 56 ת"א טל. 382987, 379965, 384390

אנו ילדי הפלא

לא אחטא לאמת אם אומר, שאלפים מילדי ישראל חולמים להופיע על בימות הפסטיבלים למיניהם של שירי הילדים. אבל גם אם כולם זמרים, כולם מוכשרים, כולם נמשכים לאורות הבימה, רק מעטים זוכים להתגשמותו של נס חנוכה. מעטים עוד יותר הם אלה שזוכים לכך שנה אחר שנה ברציפות. האם יש לנו כאן עסק עם ילדי פלא, שמסלול הקריירה הבימתית שלהם ימשך בביטחה עד ללהקה הצבאית, ומשם לבימות התיאטרון המקצועי? מה חלקם של ההורים בפיתוח הקריירה של הילד? על שאלות אלו ואחרות יצאתי השבוע לקבל תשובות מפיהם של בעלי הדבר עצמם. פגשתי שישה כוכבים צעירים, שניים שזו להם ההופעה הראשונה על בימות הפסטיבל או הפסטיגל, שניים המופיעים כבר שנה שלישית ברציפות, ושתיים שהופיעו בשנים קודמות, אבל החליטו להסתפק בכך ולא הגישו הפעם את מועמדותן.

האחיות סיגל בת ה־15 ואושרה בת ה־12 מירוחם הן צוות־הווי ותיק, המופיע בשירי ארץ ישראל היפה בבסיסי צה"ל, בבתי חולים ובאירועים שונים באיזור הדרום. ההופעה היא על טהרת ההתנדבות. אמן של השתיים אינה סבורה, שילדות צריכות להרוויח כסף. העיקר החוויה וההנאה שבשירה, ומתנות קטנות, שהן מקבלות בכל מקום שבו הן מופיעות, מספקות אותן בהחלט. לפני שבע שנים הופיעה סיגל, אז בת 8, בפסטיבל שירי הילדים, בו שרה את הזמר "יערית". המאמץ שחייב נסיעות תכופות מירוחם לתל אביב לצורך החזרות, לא הרתיע את המשפחה. אבל אחרי שנים אחדות, כשביקשה האחות הצעירה אושרה להיבחן לפסטיבל, דחו אותה הוריה. אושרה לא ויתרה, ולאחר חמש שנים של הפצרות נעתרו ההורים. התוצאה: השנה מופיעה אושרה זו השנה השלישית ברציפות בפסטיבל. הפעם היא שרה לצידה של הזמרת החביבה עליה, ירדנה ארזי, את שירם של נורית הירש ויורם טהרלב "שובי הרמוניקה". מארגני הפסטיבל הם שפנו אליה השנה וביקשו כי תשתתף במופע. אושרה בת ה־12 היא היום כוכבת מבוקשת ומוכרת. הילדים בכיתתה, בבית הספר "אשל הנשיא" שליד באר שבע, לא מתרגשים, לדבריה, מכל העניין, אבל פה ושם יש מי שמקנא... העבודה מפרכת: יום יום שעות של חזרות, ולזה יש להוסיף את שלוש שעות הנסיעה באוטובוס מירוחם. אך מי שראה את עיניה המבריקות של אושרה פטור מלשאול אם יש תמורה למאמץ.

טל בן ה־11 מופיע השנה בפסטיגל בחיפה, יחד עם הזמרת קורין אלאל, בשיר "בילבולים". זו לו ההופעה הראשונה על קרשי בימת הפסטיגל, לאחר שהופיע לאחרונה במסגרת חבורת זמר, ששרה משירי הפסטיגל הקודם. הוריו של טל אישרו לו את ההופעה בתנאי שהפסטיגל לא יבוא על חשבון פעילות אחרת כלשהי, לרבות השגחה על האח הקטן וסידור החדר. רוצה פסטיגל? בבקשה. שיתאמץ קצת בשביל זה. כל עוד כללי המשחק האלה נשמרים, מסכימים ההורים לסייע בהסעות לחזרות. הם אינם רואים בזמר קריירה אפשרית לבנם. שישתעשע בזה עד לצבא, אבל לא יותר מכך.

חברו גיל, לעומת זאת, מופיע זו השנה הרביעית ברציפות בפסטיגל. בפעם הראשונה הגיע לבחינה במקרה: "הלכתי עם אמא שלי לפגישה עם חברה שלה, ופתאום ראינו מודעה על בחינות המתקיימות באותו יום לפסטיגל. לא התכוננתי מראש, לא ידעתי מלים של אף שיר בעל־פה, אז שרתי את 'על הדבש ועל העוקץ' והתקבלתי. בדרך הביתה הסבירה לי אמי על מה מדובר."

אילן החיפאי מחלק את זמנו בין החזרות לפסטיגל לבין משחק כדורגל בקבוצת הילדים של מכבי חיפה, אלופת איזור הצפון: "עשיתי הצגות למאמן, אמרתי לו שכואבת לי הרגל, כדי שאוכל להתפנות לחזרות. ככה זה, מה אפשר לעשות? קשה לרקוד על שתי חתונות בבת אחת"...

מי שראה את הפסטיגל בשנה שעברה, לא יכול להתעלם מדמותה המשובבת של דינת בת השבע. השנה סירבו הוריה של דינת לאפשר לה להופיע שוב.

"בשנה שעברה," אמרה האם, "נסחפנו לתוך המערבולת הזאת בלי לדעת מה מצפה לנו. זה היה מבצע שכל המשפחה נטלה בו חלק והוא שיבש לגמרי את כל אורח חיינו. הילדה ישנה על הספסלים בהפסקות שבין החזרות, אנחנו התרוצצנו כדי להביא לה סנדוויצ'ים ושתיה. בעת ההופעות (ארבע הופעות ביום!) עזרתי לה מאחורי הקלעים בהחלפת התלבושות. בקיצור, חוויה גדולה, אבל בהחלט מספיקה. בתקופת החזרות נאלצה הילדה להפסיק את פעילויות החוגים האחרים. התמורה למאמץ, בהנאה ובסיפוק שקיבלנו מן המופע המרשים, לא נראתה לנו שווה ערך לויתורים שנאלצנו לעשות למענו."

ועכשיו, כפי שניחשתם אולי, הגענו לשלב השאלה הזהה: מה אתם רוצים להיות כשתהיו גדולים?

סיגל ואושרה: "זמרת."

גיל וטל: "זמר!"

אילן: "זמר, ואולי כדורגלן. שם מרוויחים יותר כסף."

דינת: "רופאה, כמו אבא."

יבשם עוזר

כְּרוּבִית בְּטַעַם שֶׁל תַּעֲנוּג

אֲנִי יוֹדַעַת שֶׁיֵּשׁ יְלָדִים, הַמְסָרְבִים לֶאֱכֹל כְּרוּבִית; אֲבָל אֵינֶנִּי מַכִּירָה יֶלֶד, שֶׁיְּסָרֵב לֶאֱכֹל קְצִיצוֹת כְּרוּבִית שֶׁיֵּשׁ לָהֶן טַעַם שֶׁל תַּעֲנוּג. אוּלַי תְּנַסּוּ אֶת זֶה? טוֹב? אָז בּוֹאוּ וְנַתְחִיל.

רוֹחֲצִים הֵיטֵב כְּרוּבִית אַחַת בֵּינוֹנִית, מְפָרְקִים אוֹתָהּ לִפְרָחִים וּמְבַשְּׁלִים בְּמֵי מֶלַח עַד שֶׁהִיא מִתְרַכֶּכֶת. מְקָרְרִים, מְסַנְּנִים אֶת הַמַּיִם וּמוֹעֲכִים אֶת הַכְּרוּבִית בְּמַזְלֵג. מוֹסִיפִים לָעִסָּה שְׁתֵּי בֵּיצִים, מֶלַח, פִּלְפֵּל וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת קֶמַח (אוֹ פֵּרוּרֵי לֶחֶם). עַכְשָׁו מְחַמְּמִים שֶׁמֶן בְּתוֹךְ [illegible]

אִם מִתְחַשֵּׁק לָכֶם דַּוְקָא מָנָה אַחֲרוֹנָה, אֶפְשָׁר לְוַתֵּר עַל הַמֶּלַח בְּתוֹךְ הַתַּעֲרֹבֶת, וּכְשֶׁהַלְּבִיבוֹת מוּכָנוֹת – מוֹמְלָץ לִבְזֹק עֲלֵיהֶן סֻכָּר דַּק, אוֹ אֲפִלּוּ רִבָּה.

דָּנִיאֵלָה שַׁמִּי

עוגיות מבוץ בשקית

היה היה גבר לרוב מצוברח, לפעמים מבודח ובסך־הכל יהודי מפוכח: בבוקר השכים קום, נאנח, ואחר כך נייר ועט לקח, וכתב חרוזים על איש שהיה לרוב מצוברח, לפעמים מבודח ובסך הכל יהודי מפוכח, שהשכים בבוקר קום, נאנח, נייר ועט לקח, וכו' וכו', עד ש –
ארנה באה עם יהונתן הפרחח
ורחל, כבתוב, תגיל ותשמח...

לגבר הזה קראו משה דיין. בין שאר עיסוקיו הרבים נהג האיש – כידוע היום לכל – לכתוב חרוזי הזדמנות משפחתיים לליקי ויהונתן, הלא הם נכדיה של אשתו (השנייה) רחל. אחרי שמת דיין נטלה רחל האלמנה את החרוזים הללו, שחלקם חביבים יותר, חוכבניים, וכולם נכתבו ללא יומרת משורר או כוונת פירסום, והוציאה אותם בספר מהודר בשם "חרוזים לליקי ויהונתן" (הוצאת דומינו). כל מי שיקרא את הספר, שערכו קריירזי יותר מאשר לירי, ידע שליקי הביאה לצעים ולזיקית עוגיות מבוץ בשקית, ויהונתן נעלב מהמלה "פרחח", הדין שם על הנילוס שעתיים פלוס או מינוס... אין ספק בעיני, שדיין לא היה נהנה מצורת ההנצחה זו שנעשתה לו

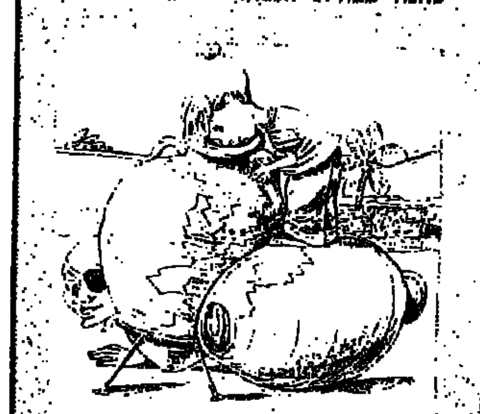

(סליחה: מן הציורים המקסימים של דודו גרשטיין היה נהנה מאוד; ואילו ניתן לו, היה מעיר לרחל – שהקדימה לספר מבוא קצר – כי הוא נותן בעט קל ומחודד, אבל לא "בעט קלה ומחודדת".)

אליאור

"שִׁירִים לְטַף מֵאָלֶ"ף עַד תָּ"ו"

מה לומר? תקליט יפה, האלבום הכפול "שירים לטף מ"א' ועד ת"ו" (תקליטי סי־בי־אס). שירים נהדרים ומוכרים, זמרים מצוינים ואיכות צלילית מעולה. לא היה הרבה מה לחדש, רק כינוס החומרים הטובים ו"אפייתם" מחדש, תחת קורת־גג אחת. דברי הקישור המתאימים לכל אות באלף־בית שלנו היו כנראה העילה להוצאת התקליט. שרי צוריאל ("קיפי") קוראת אותם באופן ברור ונעים.

היה נעים לפגוש בין המבצעים מכרים ותיקים וטובים כמו מתי כספי, אריק איינשטיין ויהודית רביץ. הצמד ג'וזי כץ ושמוליק קראוס, שכבר מזמן אינם שרים יחד, זכו כאן לתחייה עם שניים משיריהם. והחידוש היחיד שמצאתי בתקליט הוא הופעת חנה לסלאו, המבצעת בחן רב שני שירים. יותר מכל ריגש אותי עלי מוהר, ששר עם בתו שרון את "תני לי יד" שלו.

מלים אחדות על עיצוב העטיפה והאיורים. טעם לפגם מצאתי בכך, שלמחברי המלים והלחנים לא ניתנו שמות פרטיים. ומהו השם בסוגריים? האם הוא שייך למעבד המוסיקאלי? אחרי שפותחים את העטיפה נפרשים לאורכה ציורים המייצגים את כ"ב האותיות, אחת־עשרה בראש העמוד ואחת־עשרה בתחתיתו. מתחת לכל אות נמתחו קווים, המיועדים לכתיבת שמות המלים, אותן אפשר לגלות בתוך הציורים, השירים ודברי הקישור תוך כדי האזנה לתקליט. עד כאן – טוב ויפה. אבל מדוע ירכיה של האוחזת באות ב' שמנות כל־כך? ולמה הביקיני מיצפון שכזה? אולי משום כך היא בוכה? ה"שפנפנה" – מדוע עליה להיות חשופה כשהיא מגישה יין בקנקן ענק? ומדוע המכשפה האיומה (באות מ) לא מצליחה להגיע לראש המטאטא? עדינות השירים אינה מתיישבת אצלי כלל עם נלעגותן של דמויות הנשים בציורים.

שרי צוריאל, הקול שבין האותיות

לסיכום: לפנינו מתנה נהדרת לילדים, העושים את צעדיהם הראשונים בקריאה. מומלץ גם לשלוח אותו לידידים בחו"ל, שאוצר תקליטי הילדים שלהם אינו עשיר ושאוצר השפה העברית שלהם הולך וקטן.

שרה ארנון

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

עד הצלחה בבגרות

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

בת"א: עברנו מבנין מגמסיה הרצליה לבי"ס תיכון חדש!!

הנחות משמעותיות למקדימים להרשם!

נמשכת ההרשמה למועד יוני 1986 לכל מקצועות הבגרות כולל: מתמטיקה מורחבת * פיזיקה מורחבת * הכנה לטכניון * בחינות פסיכומטריות

רק באולפן לבגרות בהנהלת אינג'. א. לחמן (מחבר הספרים):

1. לימוד עד להצלחה בבחינה, או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון; 2. 87% מהתלמידים עברו את בחינת הבגרות במתמטיקה בהצלחה; 3. מורים מעולים בכיתות קטנות. 4. מלמדים את כל החומר הדרוש לבחינה כך שלא נדרש ידע מוקדם; 5. מכונית חדשה תוגרל מדי שנה בין התלמידים שיכינו 80% משעורי הבית.

ורד אשואל (בתמונה): "הקורסים באולפן לבגרות ברמה גבוהה מאד. אני מאד מרוצה". גב' אבידר (אם לתלמיד שמינית): לאחר הקורס הפך בני לאדם אחר. לא

ההרשמה: תל-אביב: רח' דרך חיפה 81 (בי"ס תיכון חדש חדר 7), טלפון: 03-461106.
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל' 222375, 02-222340.
חיפה: רח' ייל"ג 3 (בית ליגת נשים) ליד קולנוע "רון", טל' 04-641040, 04-667411.
באר שבע: בניין העצמאות, רח' העצמאות 40, קומה 6, טל' 057-71690, 73146. מיזוג אוויר מלא בכיתות.
ראש העין: פרוייקט שיקום השכונות, טל' 03-9369459.

זו בלבד שהוא מתמצא היטב בחומר, אלא שקיבל בטחון עצמי שממש אין להכירו.

אליהו חבזה: (בתמונה): "מ-6 בתיכון ל-10 באולפן לבגרות בפיזיקה 5 יחידות".

האולפן לבגרות

בית ספר ערב לאקסטרנים ותלמידי תיכון, בהנהלת אינג' א. לחמן מחבר הספרים

אורנית

תיכון רון

רשת בתי-ספר לבגרות הגדולה בישראל

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

בגרות למבוגרים

כיתות ערב ובוקר

לחיילים ולשוטרים – הנחה

החלה ההרשמה

למועד קיץ 86' — בכל המגמות

- מתמטיקה ריאלית • פיסיקה ריאלית – ע"י המורה המעולה **אלוני שלמה**

שיטת **עמוס ערד** הבלעדית לתיכון "רון", מבטיחה הצלחה במתמטיקה – במספר חודשים בלבד.

הצטרף אל אלפי התלמידים שכבר הצליחו!

- הכנה לבחינות פסיכומטריות בשילוב עם "קידום 81".

תל-אביב	הרצליה	רחובות
רח' תל-חי 5 (ע"י ככר דיזנגוף) טל. 03-288121	רח' העצמאות 59 טל. 052-541262	רח' הרצל 108 טל. 08-455572

התנדב לגדנ"ע צלילה

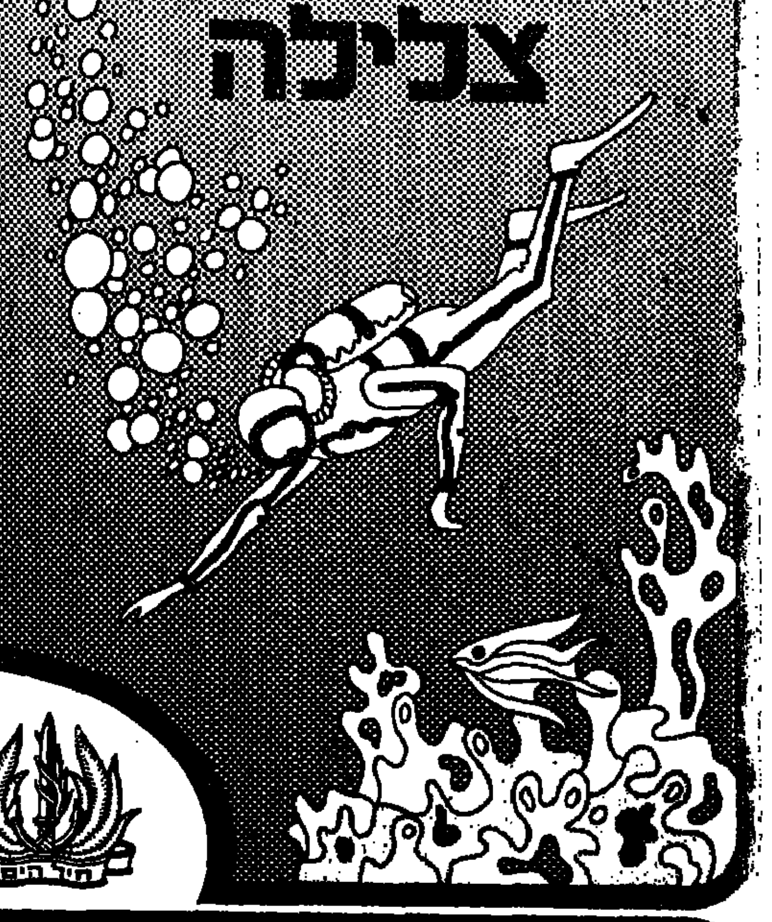

חיל הים בשיתוף עם פיקוד גדנ"ע
פותחים בקיץ 1986
קורס גדנ"ע צלילה

תנאים קבלה: 1. נערים (בנים) בוגרי כתות י"א
2. סוג בריאות גבוה ללא מגבלות ראיה.
פרטים והרשמה בד.צ. 01010 — גדנ"ע צלילה

אל: ד.צ. 01010 צה"ל 20.12.86

נא לשלוח לי פרטים נוספים בקשר לקורס גדנ"ע צלילה.

שמי
כתובתי
מיקודי

גזור שולח

מכון מיל"ה פותח:
בתל-אביב מלון פלאס (שרתון הישן)
טל. 03-916185

THE ENGLISH CLUB המועדון האנגלי

מושג חדש בלימוד

אנגלית מדוברת

בקר או ערב

- ★ כתות קטנות עד 10 לומדים
- ★ מורים מעולים ויחס אישי.
- ★ דגש מיוחד על דיבור, גישה אינדיוידואלית.

הלימודים יתקיימו פעמיים בשבוע בשעות הבקר או הערב בחדרים ממוזגים במלון פלאס.

- ★ במהלך השיעור יוגש כיבוד.

שיחות הסבר עם מורי המועדון והרשמה במלון פלאס רח' הירקון 277 ת"א

ביום ב' 23.12 וביום ד' 25.12 בין השעות 17.30-19.00

במועדון האנגלי אין כיתות לרמות מתחילים

THE ENGLISH CLUB המועדון האנגלי

למד תכנות מחשבים
בביתך בזמנך הפנוי

לקבלת פרוספקט חינם
כולל מבחן פסיכוטכני עצמי
גזור ושלח: לכבוד המכונים האמריקאיים
ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 למס' 7

שם: ______ גיל ______
כתובת: ______ טלפון: ______

המכונים האמריקאים להשכלה נכתב

למד הנהלת חשבונות
בביתך בזמנך הפנוי

לכבוד ת.ד. 28124 ת"א מיקוד: 61281 (למס' 64),
אבקשכם לשלוח אלי חוברת הסברה על קורסים בכתב להנהלת חשבונות סוג 1 + 2.

שמי ______ גיל ______
כתובתי ______ טלפון ______

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב
בשיתוף עם המכון הישראלי למינהל

בצלאל

אקדמיה לאמנות ועיצוב ירושלים

מודיעה על
פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ז
1986/87 במחלקות:

- אמנות
- צורפות
- עיצוב גרפי
- צלום
- עיצוב סביבתי
- עיצוב קרמי
- עיצוב תעשייתי

ההרשמה תתקיים בחודשים ינואר-פברואר 1986
בימים א'-ה' בין השעות 09.00-16:30
חוברות מידע, טפסים והרשמה בקמפוס בצלאל שבהר הצופים,
טלפון 02-822181, 02-822191
או באמצעות הדואר: ת.ד. 7314 ירושלים 91071

מדריך K.O.K ללימודים בארה"ב

A.S.A ACADEMIC STUDIES ABROAD

המדריך היחיד בעברית (504 עמ'), כתוב במיוחד עבור ישראלים

הזמנה בדואר, שלח 35,300 ש' לת"ד 10171, ת"א 61101.

מועדון קוראי ידיעות אחרונות

מלון
קאונטרי-קלאב ת"א
הרשמה במלון
03-415261
בואו לסיים את השנה בכיף...
(סילבסטר)

השקע בעצמך !!! עכשיו הזמן ללמוד מקצוע או שפה

תכנות מחשבים

ועתה: המכון להכשרה מקצועית מוכרת
בחינות הסמכה של משרד העבודה לקראת התואר תכניתן 1

ותרגול ועבודה מעשית על גבי מחשבים

קורסים לעובדי מוסדות

משרד המסחר והתעשיה, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד הקליטה, אוניברסיטת חיפה, פז חברת לנפט, עירית אשדוד, וחקירתיים, אלסינט, מרכז תעשית מדע, ביה"ח שערי צדק

סידור מיוחד למשרתים במילואים

יעוץ תעסוקתי לבוגרים

לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים

תואר ראשון במדעי המחשב תוך שנתיים נוספות בארה"ב

קורסים למפעילי מחשב

נפתחים קורסי בוקר וערב

- קורסי ערב שנתיים – 2 פגישות שבועיות
- קורסי בוקר חצי שנתיים – 3-4 פגישות שבועיות

התחלת לימודים

החודשים נובמבר דצמבר

לימוד 2 + 3 שפות תיכנות הנפוצות
★ 3 שפות תכנות: BASIC, COBOL, FORTRAN, לקראת בחינות הסמכה תכניתן סוג 1 של משרד העבודה.
★ 2 שפות נוספות ללא תשלום לפי בחירתך PASCAL, RPG, PL1

מבחן פסיכוטכני להתאמת כושר חינם
הינך מוזמן מוזמנת למבחן התאמה ולשיחת ייעוץ והדרכה.

חינם 24 שעות ביממה
חייג כבר ברגע זה לטלפון
03-291858, 03-295529, 04-669041, 02-221933, 057-32872

המכון להכשרה מקצועית
25 שנות נסיון יותר מ-100,000 בוגרים.

תל-אביב	חיפה	ירושלים	הרצליה	נתניה	בת-ים	רמת-גן
באר-שבע	ראשל"צ	פתח-תקוה	רחובות	רמלה	חולון	כפר סבא

הנהלת חשבונות

נפתחים קורסים מסוג 1 + 2 ; 3 ב 24.12.85

- קורסי ערב מזורים פעמיים בשבוע במשך 5 חודשים
- קורסי בוקר וערב אינטנסיביים 3 פעמים בשבוע במשך 7 שבועות

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת.

השיטה המשולבת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי ומוזילה את שכר הלימוד בשליש

קורס כתבנות או אנגלית חינם לכל נרשם
למד במוסד מוכר

- הכנה לבחינות סיווג ממשלתיות • קבוצות לימוד קטנות • מרצים מנוסים / לימוד אינטנסיבי • תירגול בעבודה מעשית • השתלמות במיכון

פנה למשרדנו הקרוב כל יום בין השעות 9.00 עד 19.00 רצוף

תל אביב דיזנגוף 116 טל. 228548	חיפה	ירושלים	רמת-גן ביאליק 43
תל אביב בן יהודה 32 בנין אל על טל 295529	כפר סבא רח' עמרמי 3 מול פינגווין טל: 444206	ק. חיים וביאליק	רמלה
פתח תקוה איכילוב 13 טל. 913868			
רחובות הרצל 181 טל 453532	ראשל"צ רוטשילד 35 פסג חיים טל 950801	חולון סוקולוב 48	בת ים
נתניה הרצל 24 טל 22404	הרצליה סוקולוב 35 טל 87682	באר שבע החלוץ 86 טל 32872	אשדוד

מכון ישראלי למינהל

זמזי מקצוע תוך חודש

- תמלילנות
- נקבנות
- מפעילות מחשבים
- כתבנות
- מזכירות

לימודי בוקר, צהריים או ערב לפי בחירה

תל אביב, ירושלים, רמת גן, חיפה, ראשל"צ, פתח תקוה, בת ים, הרצליה, נתניה, חולון, רחובות, רמלה, באר שבע, אשדוד, כפר סבא

מכון ישראלי למינהל

אנו מציעים לך להיות מזכירה רפואית

פעמיים עד שלוש בשבוע בזמנך הפנוי בשעות הערב או הבוקר בהתאם לנתירתך ותוכלי לסיים קורס
הקורסים כוללים לימוד כל הנושאים הקשורים למזכירות כללית ורפואית
בוגרות הקורסים תעבורנה השתלמויות בבתי החולים, **הקורסים בפיקוח משרד הבריאות**

חינם! 24 שעות ביממה.

חייגי כבר ברגע זה לטלפון 03-291858; 04-669041; 02-221933; 057-32872

תל-אביב בן יהודה 32 בנין אל על טל 295529	הרצליה סוקולוב 35 טל 87682	ראשל"צ רוטשילד 35 פסג חיים טל 958801	פ"ת איכילוב 13 טל 913885	באר שבע החלוץ 86 טל 32872
כפר סבא ... טל 444206	חיפה ... טל 669041	רמלה הרצל 84 ... טל 242388	בת-ים ... טל 584161	חולון סוקולוב 48 ...
רחובות הרצל 181 טל 453532	ירושלים יפו 38 ... טל 221933	רמת גן ביאליק 47 ...	אשדוד ... טל 36624	נתניה ... 24 טל 22404

מכון ישראלי למינהל

עכשיו הזמן ללמוד אנגלית

קורסי ערב, בוקר או שעורים פרטיים

- ★ 12 רמות לימוד
- ★ קורסים לABC
- ★ אנגלית לבנות
- ★ הכנה לTOEFEL
- ★ אנגלית לתלמיד
- ★ קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים
- ★ צרפתית • גרמנית • ספרדית

מכונים אמריקאים לשפות

יועצי מס
האקדמ המעשי היום

נפתחים קורסי ערב

- קורסים רגילים למחוסרי ידע

מכון ישראלי למינהל

גרפיקה

נפתחים קורסי בוקר וערב בתל אביב

לקבלת פרטים נא לצלצל 295529 תל אביב

חינם

למד גרפיקה וציור בביתך בזמנך הפנוי

האם אתה מעוניין בגרפיקה וציור? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגרפיקה והציור בביתך בזמנך הפנוי?

ללא תלות בגיל בהשכלה

לכבוד "המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב"
ת.ד. 28124 תל אביב, למס' 77 מיקוד 61281
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמה כשרון לגרפיקה ולציור.

שם ______ גיל: ______
כתובת ______ טלפון: ______

למד בגרות בקלות וחסוך 1,000$

נפתחים קורסים מזורים לקראת מועדי ינואר 86 ויוני 86 - לימוד בכתב; לימודי ערב או משולב לפי בחירה.

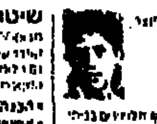

אנו גאים בהישגי תלמידנו

שיטת הלימוד המשולב

כיתות קטנות, טיפול אישי

ערבות להצלחה

הרצאת העותה והקלות
שכר הלימוד זול להפליא

3 מקצועות חינם

חוברת של בחינות ופתרונותיהם!

קל יותר, זול יותר ומהנה יותר ללמוד בשיטה המשולבת בביתך ו/או בסניפנו הקרוב אליך

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשיתוף המכונים הבריטיים — 35 שנות נסיון — 95% הצלחה

אנו מציעים לך להיות
טכנאי שרות וידאו טלויזיה

נפתחים קורסי בוקר וערב לפי בחירה

- מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה
- מסלול חצי שנתי לאלקטרונאים
- לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים

רוב הקורס בעבודה מעשית.
הכוונה לעבודה למסיימים.
משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף.

תל אביב, הירקון 48 פינת אלנבי טל 660080
חיפה, ביאליק 17 פינת הרצל טל 664505

המכון להכשרה מקצועית

כל שעה יפה ללימודים אך יפה שעה אחת קודם.